

Matka kohti uutta yrittäjyyttä Suomessa

Mahamud Abdille

Tekijä(t) Mahamud Abdille	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Matka kohti uutta yrittäjyyttä Suomessa	Sivu- ja liitesivumäärä 84 + 1
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena ja tarkoituksena on tuoda esille, miten opiskelijan matka kohti yrittäjyyttä Suomessa ja kotoutumisprosessissa ovat edenneet. Miten opiskelija on onnistunut suorittamaan perusasteen koulutuksesta ammattikorkeakouluun asti kuuden vuoden aikana, vaikka on ollut erilaisia haasteita ympärillä. Tämän lisäksi opinnäytetyössä tulee esille, kuinka opiskelija on hyödyntänyt eri koulutusjärjestelmiä ja sitä kautta kehittänyt osaamista, taitoja ja tietoja; kuinka eri koulutusjärjestelmät ovat tukeneet opiskelijaa kotoutumisessa ja sopeutumisessa Suomen yhteiskuntaan, sekä auttaneet rakentamaan uudestaan omaa yrittäjyyspolkua Suomessa. Miten opiskelija on hyödyntänyt aiemmin hankittua osaamista ja taitoja opiskelussa, sekä työelämässä täällä Suomessa.</p> <p>Opinnäytetyössä Matka kohti uutta yrittäjyyttä Suomessa esitellään eri koulutusjärjestelmien tavoitteita ja tarkoituksia sekä opiskelijan koulutusprosessia Suomessa, opiskelijan aikaisempaa yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamista omassa syntymämaassa. Työssä esitellään myös, mitkä asiat yrittäjän tai yrittäjähenkisen ihmisen täytyy osata (Euroopan unioni yrittäjyysosaamisen EnterComp-viitekehyksen avulla), millainen on opiskelijan yrittäjyyskoulutus ja yrittäjyyspolun rakentaminen Suomessa sekä opiskelijan yrittäjyysosaamisen itsearvioinnin tulokset (Yoop.fi yrittäjyysosaaminen työkalun avulla).</p> <p>Opinnäytetyössä esitellään opiskelijan matkaa kohti uutta yrittäjyyttä Suomessa ja kotoutumisprosessin haasteita, koska hän joutui sitoutumaan tekemäänsä oman opintopolun suunnitelmaan: 6–7 vuoden aikana suorittaa perusasteen koulutus, korkea-asteen koulutus ja ryhtyä yrittäjäksi. Tämän lisäksi hän joutui yhdistämään opiskelun, työelämän ja perhe-elämän, sekä erilaisia projekteja. Opinnäytetyö tuo esille, erilaisia asioita, jotka ovat auttaneet opiskelijaa sitoutumaan ja suorittamaan nämä kaikki menestyksekkäästi.</p> <p>Kotoutuminen uuteen maahan ja kulttuuriin sekä sopeutuminen uuteen ympäristöön ei ole helppo asia, koska joudutaan oppimaan uutta kieltä, sopeutumaan uuteen kulttuuriin ja ympäristöön sekä ymmärtämään, miten yhteiskunta toimii. Tämän takia viranomaiset ovat tarjonneet erilaisia mahdollisuuksia maahanmuuttajalle kotoutumisprosessin aikana. On kuitenkin äärimmäisen tärkeää, olla proaktiivinen kotoutumisprosessin aikana ja hyödyntää kaikki mahdollisuudet, jotka ovat tarjolla. Tämän lisäksi on tärkeää, että ollaan päämäärätietoisia ja suunnitelmallisia, sekä on kykyä kohdata ja selvittää kaikki haasteet, jotta saavutetaan tavoitteena oleva päämäärä.</p> <p>Opinnäytetyö tuo esille, kuinka opiskelija joutui olemaan proaktiivinen, päämäärätietoinen ja suunnitelmallinen sekä kärsivällinen, jotta hän saavuttaisi päätavoitteen. Lisäksi miten hänen kaikki suunnitelmansa ovat toteutuneet menestyksekkäästi, niin kuin hän suunnitteli seitsemän vuotta aikaisemmin.</p>	
Asiasanat Yrittäjyysosaaminen, yrittäjyysopinnot, kotoutumisprosessi, koulutusjärjestelmät, yrittäjä, opiskelu, tavoitteet	

Sisällys

Johdanto.....	1
1.1 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet	2
1.2 Menetelmät - portfolio, toimintatutkimus ja narratiivi.....	4
1.3 Opinnäytetyön rakenne	5
2 Kotimaan yrittäjyyskokemus ja opintosuunnitelma Suomessa	7
2.1 Kotimaan yrittäjyyskokemus ja yrittäjyysosaamisen karttuminen	7
2.2 Yrittäjyyden koulutusprosessi.....	10
2.3 Kotoutumiskoulutuksen perustavoitteet.....	11
2.4 Aikuisten perusaste ja lukioon valmistavan koulutuksen perustavoitteet	12
2.5 Toisen-asteen koulutus ja väyläopinnot	14
2.6 Korkea-asteen koulutuksen tavoitteet ja tarkoitus	15
2.7 Voimatekijät opiskeluaikana	20
2.8 Koulutuksen eteneminen.....	22
3 Tulevaisuuden yrittäjyysosaamista ja työelämätaidot	24
3.1 Yrittäjyysosaamisen käsitteet ja oppimisympäristöt.....	25
3.2 Ideoiden ja mahdollisuuksien hyödyntäminen	26
3.3 Resurssien hyödyntäminen.....	31
3.4 Itsensä johtaminen.....	38
4 Yrittäjyystaitojen kehittäminen teorian ja työelämän avulla	43
4.1 Yrittäjävalmennus-opintojakso	45
4.2 Yrittäjyyden eri muodot -opintojakso	46
4.3 Yrittäjän verkostot ja areenat -opintojakso.....	51
4.4 Yrittäjäksi ryhtymisen tavat -opintojakso.....	54
4.5 Yrittäjyys ja tulevaisuuden ennakointi -opintojakso.....	55
4.6 Väyläopinnot (Yritys uralle -hankkeen Juuru Suomeen -projekti)	58
4.7 Yrittäjyysosaamisen itsearviointitulokset (Yoop).....	60
4.7.1 Resurssien hyödyntämisen Yoop-tulokset.....	62
4.7.2 Käytännön toiminta	64
4.7.3 Yrittäjyysosaamiseni kehityskohteita	66
5 Pohdinta.....	68
5.1 Johtopäätökset.....	68
5.2 Opinnäytetyöprosessin eteneminen	74
5.3 Ammatillinen kehittyminen ja oppimisprosessi	75

Lähteet	78
Liitteet.....	84
Liite 1. Yrittäjävalmennus-opintojakso: Liiketoimintasuunnitelma, esitykset	84
Liite 2. Yrittäjän verkostot ja areenat -opintojakso: Reflektointi	84
Liite 3. Yrittäjyys eri muodot -opintojakso: Reflektointi	84
Liite 4. Yrittäjyys ja tulevaisuuden ennakointi -opintojakso: Reflektointi	84
Liite 5. Yrittäjäksi ryhtymisen tavat -opintojako: Reflektointi.....	84
Liite 6. StartUP School From Idea to Prototype: Reflektointi, Kuvio	84
Liite 7. Avaimet suomalaiseen työelämään: Reflektointi	84
Liite 8. Yritys uralle! Mentorointi Diplomi.....	84
Liite 9. Yritystapahtumien tuotantoa: Reflektointi	84
Liite 10. Työssäoppimisen opintojaksot: Reflektointi ja todistukset	84
Liite 11. Juurru Suomen- projektin todistus.....	84
Liite 11. Stipendi: Esimerkilliselle ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajaopiskelijalle	84
Liite 13. Liiketalouden perustutkinto merkonomi	84
Liite 14. Stipendi: Aktiivisuudestasi ja hienosta menestyksestäsi LUVA-koulutuksen ..	84
Liite 15. Lukioon valmistavan koulutuksen todistus	84
Liite 16. Perusasteen päättötodistus.....	84
Liite 17. Kotoutumiskoulutuksen todistus.....	84

Johdanto

Tämän opinnäytetyön tavoitteena ja tarkoituksena on tuoda esille opiskelijan matka kohti uutta yrittäjyyttä Suomessa ja miten opiskelija on hyödyntänyt aiemmin hankittua yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamista. Lisäksi miten opiskelija oli hankkinut yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamista arkielämässä työssä. Opinnäytetyö tuo esiin, kuinka haastavaa ja aikaa vievää oli, kun opiskelija kehitti osaamistaan eri vaiheessa työelämässä, kuinka on ollut tärkeää luottaa omia kykyihin ja hyödyntää siitä, vaikka oli erilaisia haasteita ympärillä, miten opiskelija on onnistunut laatimaan henkilökohtaisen oppimisstrategian ja sitoutunut siihen loppuun asti, vaikka törmäsi erilaisiin haasteisiin oppimisen matkan varrella ja loppujen lopuksi on ryhtymässä yrittäjäksi sekä menestyi opinnoissaan jatkuvasti ilman ongelmia.

Opinnäytetyössä peilataan sitä, miten kotoutumiskoulutus on ollut äärimmäisen tärkeä prosessi opiskelijalle ja miten opiskelija hyötyi siitä. Lisäksi käydään läpi sitä, miten tärkeää on ollut, että opiskelija on ollut aktiivinen ja utelias ja siitä kautta tunnistanut erilaisia mahdollisuuksia sekä hyödyntänyt niitä kotoutumisprosessien aikana. On ollut tärkeää, että epävarmassa ja haastavassa tilanteessa opiskelija oli positiivinen ja hyötyi omista kyvyistä, taidoista sekä ratkaisi ongelmia. Prosessin avulla opiskelija laati pitkäjänteisen oman opintopolkusuunnitelman ja sitoutui siihen loppuun asti, vaikka oli ollut erilaisia haasteita. Tässä työssä tuodaan esille myös, kuinka opiskelija selvitti ja tutki jokaisen koulutusjärjestelmän tavoitteet etukäteen ja hyödynsi jokaisen koulutusjärjestelmän kotoutumisprosessien aikana, sekä miten hän on onnistunut tiivistämään opiskeluaikaa ja suorittamaan perusasteesta korkeaan-asteeseen kuuden vuoden sisällä suomenkielisissä koulutusohjelmissa.

Toisaalta peilataan, miten opiskelija on onnistunut yhdistämään eri koulutusohjelmia ja työelämän sekä perhe-elämän samaan aikaan. Tämä ei ollut helppoa asia, mutta on erilaisia asioita, jotka olivat tukeneet ja auttaneet opiskelijaa suorittamaan näitä kaikkia yhtä aikaa onnistuneesti ja menestyneesti jatkuvasti. Työssä kerrotaan opiskelijan voimavaroista, jotka olivat aina auttaneet voittamaan haasteet.

Opinnäytetyössä peilataan myös, mitä yrittäjän tai yrittäjämäisen ihmisen kannattaa Euroopan komissio Yrittäjyysosaaminen EnterComp -viitekehyksen mukaan osata.

Bacigaluponin, Kampylisin, Punien, Vanden & Branden (2016) mukaan yrittäjyysosaaminen osaamiskukka koostuu kolmesta pääosa-alueesta: ideat ja mahdollisuudet, resurssien hyödyttäminen ja itsensä johtaminen, sekä 15 erityisosaamisalueesta. Näihin kolmeen pääosa-alueeseen kuuluu myös viisi erityisosaamisaluetta ja jokainen alue liittyy toiseen.

Käydään läpi jokainen osaamisalue ja peilataan, miten tärkeää se on yrittäjälle tai yrittäjämäiselle ihmiselle. Tämän lisäksi tuodaan esille, mitä ammattikorkeakoulun yrittäjyysopinnot tarjoavat opiskelijoille ja miten ne kehittävät opiskelijan yrittäjyysosaamista sekä yrittäjyyspolkua. Työssä tuodaan myös esiin, miten opiskelija on hyödyntänyt jokaisen opintojakson ja kuinka jokainen opintojakso on ollut tärkeä opiskelijan yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta.

Toisaalta esitellään yrittäjyysosaamisen opiskelijan itsearvioinnin työkalu (Yoop.fi), joka on tehty Euroopan unionin EnterComp-osaamiskukan pohjalta ja kuinka se on auttanut opiskelijaa arvioimaan omia yrittäjyysosaamisen taitoja ja kykyjä. Tämän lisäksi käydään läpi ja analysoidaan opiskelijan itsearviointi Yoopin tulokset.

Opinnäytetyön loppupuolella käydään läpi, kuinka opiskelijan yrittäjyyskasvatus ja kotoutuminen on edennyt seitsemän vuoden aikana, kuinka opiskelija on ollut aktiivinen ja hyödyntänyt mahdollisuuksia sekä kehittänyt yrittäjyysosaamista, taitoja, tietoja sekä kuinka hän on onnistunut sopeutumaan Suomen yhteiskuntaan ja rakentanut oman urapolun, vaikka on ollut erilaisia vaikeuksia. Tämän lisäksi käydään läpi, mitkä asiat ovat auttaneet häntä saavuttamaan välitavoitteet ja miten hän vielä aikoo saavuttaa päätavoitteensa eli ryhtyä yrittäjäksi. Peilataan myös, kuinka opinnäytetyöprosessi on ollut kokemuksellinen rikas ja hyvin opettavainen, millaisiin haasteisiin opiskelija törmäsi prosessin aikana, miten hän selvitti ongelmia sekä kuinka ammattikorkeakoulun opinnäytetyön korvasi opiskelijan aiempaa ajattelua, jossa opiskelijan tavoite on ollut kirjoittaa teokseksi kotoutumisprosessi.

1.1 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet

Lahtisen 2019,3; Jäppisen, Nelimarkan ja & Yli-Tainion (2019) mukaan tulevaisuudessa Suomen työmarkkinalle tarvitaan enemmän työperäisiä maahanmuuttoa, koska täällä hetkellä Suomen työllisyysaste on yli 72 prosenttia ja lähitulevaisuudessa pitäisi olla yli 75 prosenttia, jotta voidaan huolehtia hyvinvointivaltion kustannuksista, sekä säilyttää yritysten kilpailukyky. Sen vuoksi yritykset tarvitsevat enemmän työntekijöitä eikä massa jo

oleva väestö riitä siihen. Kauppakamari on sitä mieltä, että työperäiseen maahanmuuttoon tarvittavien lupa-asioiden käsittelyä kannattaa nopeuttaa. Toisaalta tulisi myöntää pysyvä oleskelupa kansainvälisille opiskelijoille, jotka ovat suorittaneet ammattitutkinnon Suomessa. Tämän lisäksi pitäisi löytää erilaisia keinoja, joilla voidaan tehostaa sopeutumista ja tukea maahanmuuttajia, jotka ovat jo asuneet Suomessa, sellaisten koulutusten ja kielitaitovalmiuden saavuttamisessa, jotka vastaavat työmarkkinoiden kysyntää sekä auttaa verkostoitumaan eri sidosryhmiin, jotka voivat helpottaa pääsyä töihin.

Maahanmuuttajalta edellytetään aktiivisuutta, tavoitteellisuutta ja osallistumista kotoutumisprosessiin sekä prosessin hyödyntämistä. Häkkisen mukaan maahanmuuttajat, jotka ovat asuneet pysyvästi Suomessa ovat motivoituneempia kotoutumaan, kuin maahanmuuttajat, jotka ovat tulleet tänne tilapäisesti töihin tai opiskelemaan. (Häkkinen 2016,25).

Kuten edellä mainitaan, on äärimmäinen tärkeää, että maahanmuuttajat ottavat kotoutumisprosessiin tosissaan ja hyödyntävät sitä, koska se vaikuttaa pitkäaikaisesti heidän ja seuraavien sukupolvien elämään. Esimerkiksi jos vanhemmat eivät ole kotoutuneet ja sopeutuneet Suomen yhteiskuntaan eivätkä oppineet suomen kieltä hyvin, heidän on vaikea edistää lastensa koulutusta ja kasvatusta, kun he eivät itse ole kotoutuneet ja oppineet suomea eivätkä yhteiskunnassa toimimista. Suomen kielen taito on nostettu äärimmäinen tärkeäksi asiaksi kotoutuksessa, koska se avaa kaikki tarvittavat ovet, kuten työelämään, opiskeluun sekä arkielämään liittyviin asioihin. Tämä on asia, joka on kannustanut opiskelijaa lähtemään opiskelemaan. Vaikka yhteiskunta tarjoa erilaisia mahdollisuuksia, jos itse et ole valmis hyödyntämään sitä, on vaikea edistyä Suomessa. Pitäisi olla aktiivinen, itsetietoinen, itsekurinen, sekä tulevaisuuden näkijä ja tekijä, koska kotoutuminen ei ole niin helppo asia, kuten monet ihmiset luulevat.

Opinnäytetyöaihe on Matka kohti uutta yrittäjyyttä Suomessa. Opiskelijalla on ollut opinnäytetyön aihe valmiina jo ennen ammattikorkeakoulun aloittamista. Mutta silloin opiskelija halusi kirjoittaa siitä teoksen, ja hänen tavoitteenaan on ollut koota yhteen nuorena opittu yrittäjyys ja liiketoimintaosaaminen, oppimispolku omassa maassa. Omassa maassaan opiskelijalla ei ollut liiketalouden koulutusmahdollisuutta, vaikka hän oli innokas ja halusi oppia yrittäjyyttä ja liiketoimintaosaamista. Silloin opiskelija joutui hankkimaan oppia työn kautta liike-elämässä ja lopuksi ryhtyä yrittäjäksi.

15 vuotta myöhemmin alkaa sama matka, mutta eri reittiä, eli matka kohti uutta yrittäjyyttä Suomessa. Kummatkaan matkat eivät olleet helppoja. Ne tarvitsivat sitoutumista,

kärsivällisyyttä, itsekuria sekä erilaisia kykyjä. Matka kohti uutta yrittäjyyttä Suomessa on ollut erittäin haastava. Se johtuu siitä, että nyt pitäisi kotoutua ja sopeutua uuteen maahan ja kulttuuriin sekä uuteen ympäristöön. Tämän lisäksi pitää yhdistää opiskelu ja työelämä sekä perhe-elämä. Sen vuoksi halusin tuoda esille, kuinka ainutlaatuista oli oppia kokemusten ja oppimisprosessien kautta opiskelijan elämää. Sen takia päädyin kirjoittamaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyöni matkasta kohti uutta yrittäjyyttä Suomessa, ja kotoutumisprosessieni ja kerron oman tarinani, jonka tavoitteena on kannustaa muita maahanmuuttajia ja kantaväestöäkin kouluttautumaan ja rakentamaan omia urapolkuja tulevaisuutta varten.

Opinnäytetyön päätavoitteena on ollut tuoda esille, miten voi olla aktiivinen, utelias sekä päämäärätietoinen ja sen avulla rakentaa loistava tulevaisuus itselle, sekä muille. Tämän lisäksi opinnäytetyössä kerrotaan Suomen koulutusjärjestelmästä, miten voidaan tiivistää opiskeluaikaa.

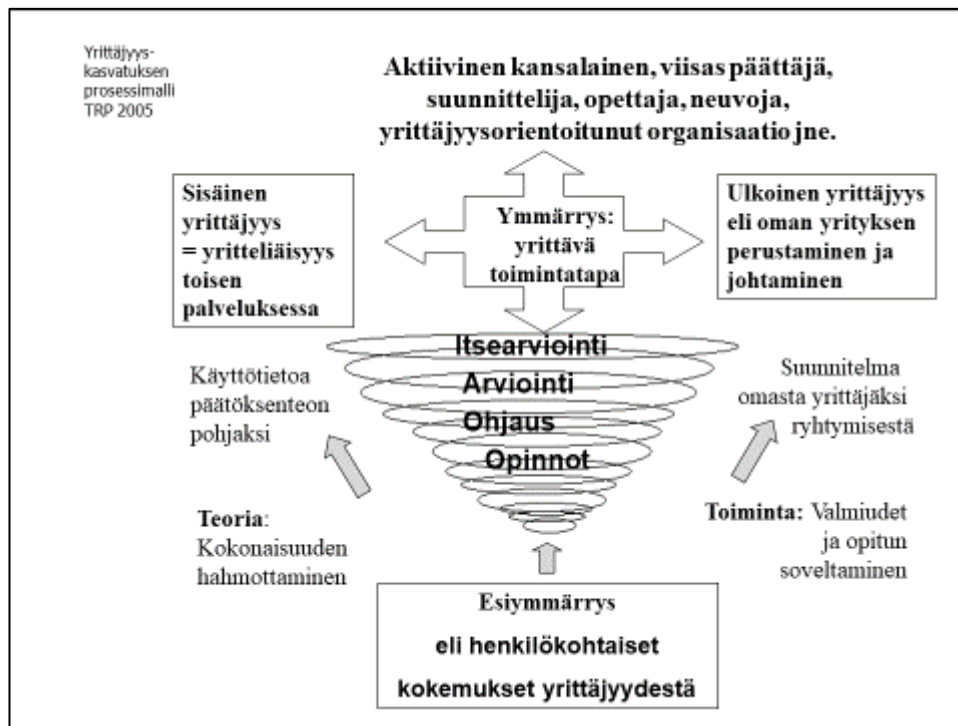
1.2 Menetelmät - portfolio, toimintatutkimus ja narratiivi

Tässä opinnäytetyössä on hyödynnetty yrittäjyyden portfolioa, jota rakensin Haaga-Helian tradenomitutkinnon yrittäjyyden suuntautumisopintojen aikana. Suoritin yrittäjyyskurssit:

- Yrittäjyyden eri muodot
- Yrittäjyys ja tulevaisuuden ennakointi
- Yrittäjävalmennus
- Yrittäjän verkostot ja areenat
- Yrittäjäksi ryhtymisen tavat
- Yrittäjyyden projektit
- Yritystä uralle -hanke
- Kaupan toimintaympäristö ja kilpailukeinot
- Osaston ja henkilöstön ja myynnin johtaminen

Portfolion lisäksi tein tutkimusta omasta koulutuksesta ja elämästä. Tämä oli toimintatutkimusmenetelmän soveltamista. Toimintatutkimuksessa analysoin, mitä opin töissä ja eri koulutuksissa. Toimintatutkimuksessa tarkoituksena on tutkimuksen avulla muuttaa vallitsevia käytäntöjä ja ratkaista erilaisia ongelmia ja myös tutkija itse osallistuu toimintaan (Kuula 1999).

Olen tutkinut omaa elämää, omia kokemuksia työssä ja oppimista erilaisten opintojen aikana. Tämä opinnäytetyö on narratiivi eli tarina elämästäni Suomessa.

Kuvio 1. Yrittäjyyskasvatuksen prosessi (Römer-Paakkanen 2001).

Kuvion 1 mukaan opiskelija yhdistää käytännössä ja teoriassa opitut asiat ja oppii ymmärtämään, mitä yrittäjyys tarkoittaa. Sitten voi valita alkaako yrittäjäksi tai käyttääkö osaamista muussa työssä (Römer-Paakkanen 2001).

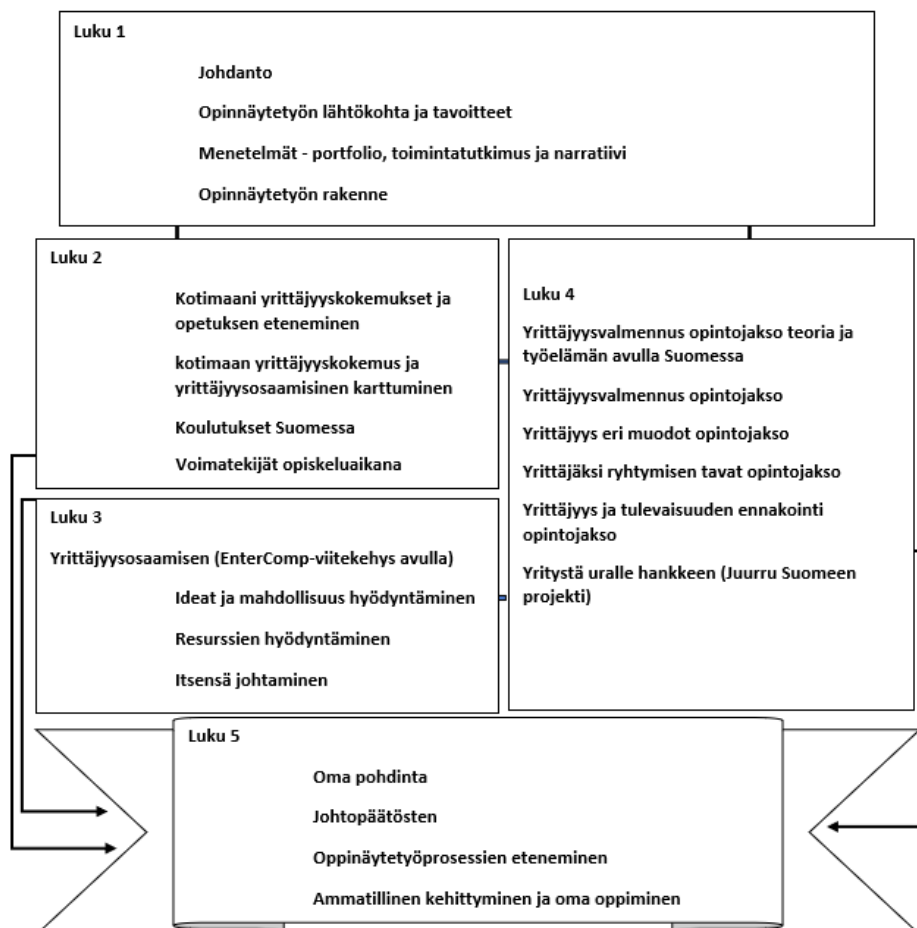
1.3 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyö kostuu viidestä luvusta, johdantoluvussa esitellään opinnäytetyön tavoitteet, erilaisia käsitteitä, jotka koskevat opiskelijan yrittäjyyskoulutusta, miksi on tärkeä opiskella suomen kieltä, kuinka opiskelija arvottaa elinikäisen oppimisen. Toisessa luvussa esitellään, kuinka voidaan hankkia yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamista sekä hyödyntää sitä koulutus- ja kotoutumisprosessiaikana ja opiskelun voimavarana. kolmannessa luvussa käsitellään Euroopan unioni yrittäjyysosaamisen EnterComp-osaamiskukka eli mitä yrittäjä tai yrittäjähenkisen ihmisen pitäisi osata tai hankkia.

Euroopan unionin yrittäjyysosaamisen viitekehys kostuu kolmesta pääosasta ja 15 erityisosaamisaluetta peilataan ja käsitellään jokaisella alueella teorian avulla. Luvussa neljä

esitellään, kuinka ammattikorkeakouluun yrittäjyysopinnot tarjoavat opiskelijoille erilaisia mahdollisuuksia ja miten opiskelija on hyödyntänyt kaikki mahdollisuudet. Luvussa viisi esitellään opinnäytetyön johtopäätökset, opinnäytetyöprosessin eteneminen ja opiskelijan ammatillinen kehittyminen ja oma oppiminen.

Opiskelija valitsi portfoliomaisen tavan opinnäytetyöhönsä, koska hän halusi koota yhteensä opiskelijan yrittäjyysosaamisen oppimisprosessin eri koulutusjärjestelmien avulla. Toisaalta opiskelija halusi tuoda esille, hänen kotoutumisprosessinsa ja yrittäjyyskokemuksensa, sekä opiskelukokemuksensa. tämän lisäksi hän tahtoi tuoda esille, miten voidaan suorittaa 3–5 suurta projektia samaan aikaan menestyneesti. Kuinka myös voidaan laatia pitkäjänteinen opintopolku ja sitoutua siihen, vaikka on erilaisia vaikeuksia.

Kuvio 2. Opinnäytetyön rakenne

2 Kotimaan yrittäjyyskokemus ja opintosuunnitelma Suomessa

Tässä luvussa kuvailen aiemman yrityskokemukseni synnyinmaassani. Kerron tarinan muodossa, miten hankin yrittäjyysosaamista ja kehitin sitä itselleni työn ohella ilman yrittäjyyskoulutusta, miten tein oppimissuunnitelmani ja miten sitouduin oppimisprosessiin työn ohella. Kerron myös, kuinka hankittu osaaminen, taidot ja tiedot olivat ainutlaatuisia sekä miten ne olivat auttaneet ryhtyä yrittäjäksi ilman pääomaa ja menestyä jatkuvasti ilman stressiä.

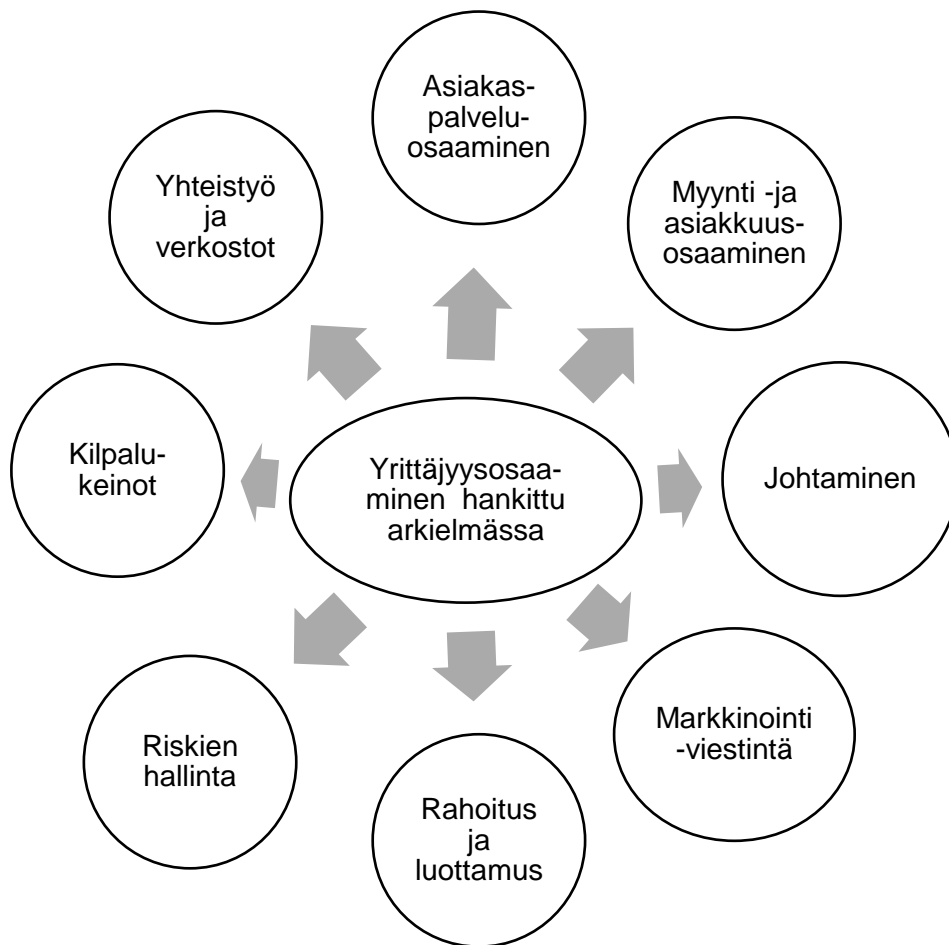
Vaikka olin hankkinut erilaista yrittäjyysosaamista arkielämässä kokemuksen kautta huomasi, että kokemuksen kautta ei kuitenkaan voi hankkia uusia taitoja, tietoja. Varsinkin, kun muutat uuteen maahan, jonka kieli, kulttuuri ja yritystoimintaympäristö ovat erilaisia, kuin missä tulit. Tämän vuoksi päätin opiskella eri vaiheissa Suomessa, jotta ymmärtäisin ja saisin lisää tietoa yrittäjyydestä Suomessa. Tässä luvussa myös tuon esille, kuinka lähdin opiskelemaan Suomessa ja miten koulutus on edennyt seitsemän vuoden aikana sekä miten olen saavuttanut tavoitteeni koulutuksen avulla. Tavoitteena oli myös hankkia lisää tietoa yrittäjyydestä sekä yrittäjyysosaamisen liittyvistä taidoista. Lisäksi kuvaan eri koulutusten opetussuunnitelmia ja sisältöä eli mikä eri koulutuksen tavoitteena ja tarkoituksena on ollut ja kuinka olen hyödyntänyt jokaisessa koulutuksessa tarjottavat mahdollisuudet.

2.1 Kotimaan yrittäjyyskokemus ja yrittäjyysosaamisen karttuminen

Kun olin nuori, pidin jo myynnistä ja ostamisesta, mutta silloin en vielä ymmärtänyt, että minulla on intohimo yrittäjyyteen. Nuorena olin työskennellyt perheeni elintarvikekaupassa. Kun olin 17-vuotias, kiinnostuin autokorjaamosta ja sen johtamisesta. Työskentelin siellä neljä vuotta. Tavoitteeni oli oppia autokorjaamoa ja ryhtyä yrittäjäksi. Huomasin kuitenkin, että autokorjaamon ala ei ole helppo tie yrittäjyyteen, vaikka opin tuntemaan autokorjaamotoiminnan hyvin. Autokorjaamoyrittäjänä toimiminen vaati paljon pääomaa, ja alalla oli kova kilpailu. Ne olivat alan haasteet. Päätin lopettaa työskentelyn autokorjaamossa. Sain tämän jälkeen työpaikan vähittäiskaupassa.

Tavoitteenani oli vahvistaa myynti- ja palveluosaamista, jota olin hankkinut perheeni kaupassa nuorempana. Silloin en voinut opiskella yritystoimintaa ja yrittäjyyden toimintamalleja, minkä vuoksi tein suunnitelman, miten voisin oppia uutta ja kehittää osaamistani arkielämän työssä. Alussa mietin asiat, jotka voivat olla tärkeitä yritystoiminnassa. Sain

selväksi, että minun pitäisi alussa vahvistaa esimerkiksi asiakaspalvelutaitoja, myynti-osaamista, asiakkuuden hoitoa ja yhteistyöosaamista. Lähdin toteuttamaan suunnitelmaani ja kehittämään osaamistani työhön ohessa. Lisäksi tein kehitysstrategian. Puolivuosittain keskityin johonkin osaamisalueeseen ja seurasin tarkasti, kuinka olen siinä edistynyt ja kehittynyt.

Kuvio 3. Prosessi oppimisesta yrittäjyyteen ja liiketoimintaan arkielämän työssä

Ensin pyrin kehittämään myynti- ja asiakaspalveluosaamisen ja yhteistyöosaamisen taidot erinomaisiksi. Sen jälkeen ryhdyin kehittämään asiakkuuksien hoidon ja markkinointiviestinnän taitoja, koska huomasin, että nekin ovat todella tärkeitä osa-alueita. Tämä ensimmäinen kehitysvaihe kesti kaksi vuotta. Parin vuoden jälkeen huomasin, että nämä neljä osa-alueita olivat kunnossa ja hallitsin ne erittäin hyvin. Työni tehokkuus näkyi esimerkiksi myynnin ja asiakastyytyvyyden kasvussa. Tämä on antanut minulle lisää motivaatiota ja halua kehittyä jatkuvasti.

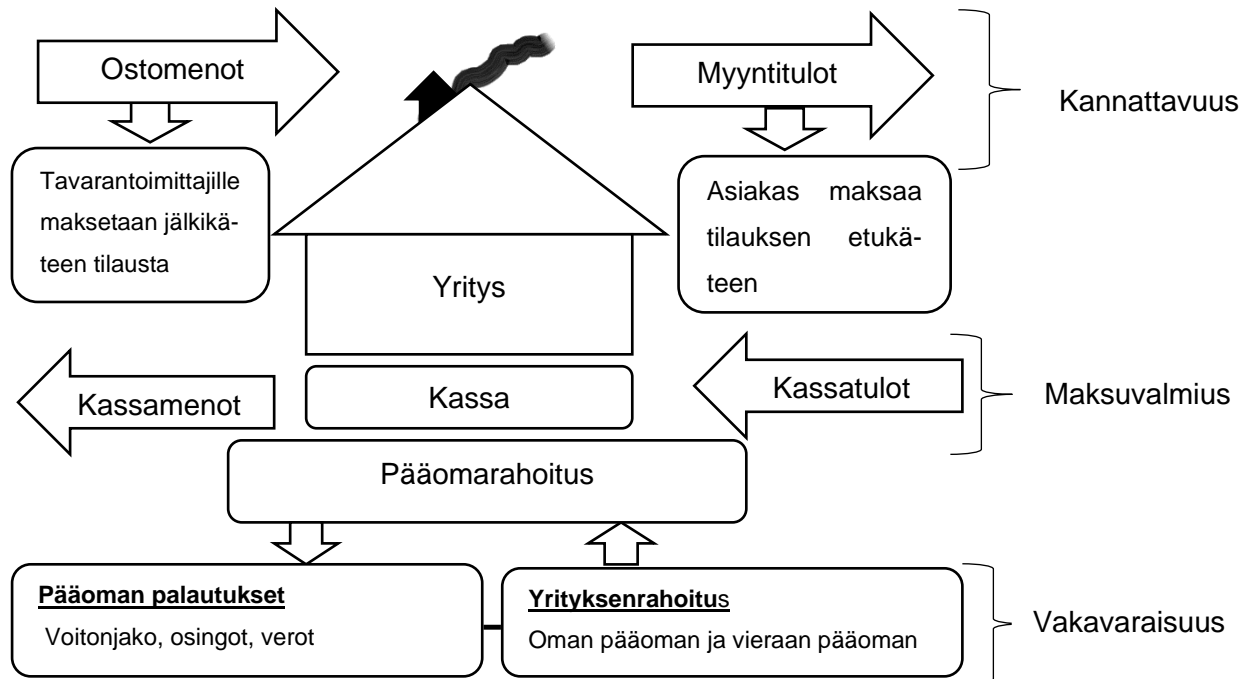
Vaikka minulla oli vakituinen työpaikka elintarvikekaupassa, päätin lopettaa ja jatkoin myyntityötä vaatekaupassa. Tavoitteenani oli tutustua liiketoimintoihin ja kehittää osaamistani eri näkökulmista. Työskentelin vaatekaupassa kaksi vuotta. Siinä ajassa olin oppinut, miten tehdään markkinatutkimus ja suunnitellaan erilaisia kilpailukeinoja. Lisäksi olen laajentanut omaa verkostoa. Tällä kertaa sain mahdollisuuden tutustua vaate- puhelin – ja elektroniikka-alan tukkukauppojen toimintaan.

Toisaalta sain mahdollisuuden ymmärtää paremmin, miten bisnekset toimivat. Huomasin, että yrittäjäksi ryhtyminen ei ole niin vaikeaa kuin luulin. Siihen tarvitaan vain perusosaaminen, luottavaisuus, rehellisyys ja valmius ottaa riskejä. Jatkoin siis oman osaamisen kehittämistä tulevaisuuden yrittäjyyttä varten. Tällä kertaa sain työpaikan puhelin- ja elektroniikkaliikkeessä. Sain ainutlaatuisen mahdollisuuden kehittää liiketoiminnan tärkeiden osa-alueiden osaamista, kuten rahoituksen järjestämistä, riskien hallitsemista, luottamuksen kasvattamista ja laajan verkoston luomista. Olin myyjänä puhelin- ja elektroniikka liik-keessä yhteensä neljä vuotta ja sain ylennyksen apulaismyymäläpäälliköksi. Sen jälkeen sain lisää motivaatioita ja itseluottamusta yrittäjäksi ryhtymiseen, koska sain tarpeeksi kokemusta ja osaamista, jotka ovat tärkeitä yrittäjän arjessa. Tämän jälkeen perustin oman yrityksen, joka kuului puhelin- ja elektroniikka-alaan. Olin toiminut yrittäjänä noin kahdeksan vuotta ja saanut hyviä kokemuksia yrittämisestä arkielämän työssä.

Vaikka osaamiseni kehittämisprosessi on kestänyt monta vuotta, olen tänä aikana saanut kuitenkin arvokasta ja ainoalaatuista kokemusta sekä osaamista, mikä on auttanut ja tukenut opiskeluni Suomessa. Kun esimerkiksi aloitin liiketalouden tradenomin opinnot, minun ei tarvinnut osallistua kaikkiin opintoihin, koska huomattiin, että minulla on jo paljon korkeakoulutasoista osaamista. Osoitin osaamiseni näytön kautta.

Kaikkein tärkeimmäksi asiaksi, jonka olen oppinut, on kasvattaa luottamusta eri sidosryhmiin. Luottamus on ollut menestyksen avain työelämän- ja yrittäjyyden aikana. Luottamus on menestyksen avain, koska sitä tarvitaan kaikissa elämäntilanteissa ja suhteissa, kuten työ- ja perhe-elämässä sekä liike-elämän suhteiden luomisessa. On vaikeaa menestyä, jos epäilee. Epäily aiheuttaa sen, että yhteistyöt tai suhteet karkaavat kauas. Mutta, jos olet avoin ja teet kaikki asiat luottavaisesti, se auttaa menestymään ilman katkoksia, ja kaikki haluavat tehdä yhteistyötä kanssasi. Esimerkiksi, kun ryhdyin yrittäjäksi, minulla ei ollut tarpeeksi pääomaa, mutta sain hyviä sijoittajia joka puolelta, koska loin laajat

verkostoyhteydet esimerkiksi tukkukauppiaisiin, asiakkaisiin ja tavarantoimittajiin. Kasvatin näin luottamusta eri kohderyhmiin ennen yrittäjäksi ryhtymistä.

Kuvio 4. Yrityksen talousprosessi (Mukaillen Kotro 2007,18)

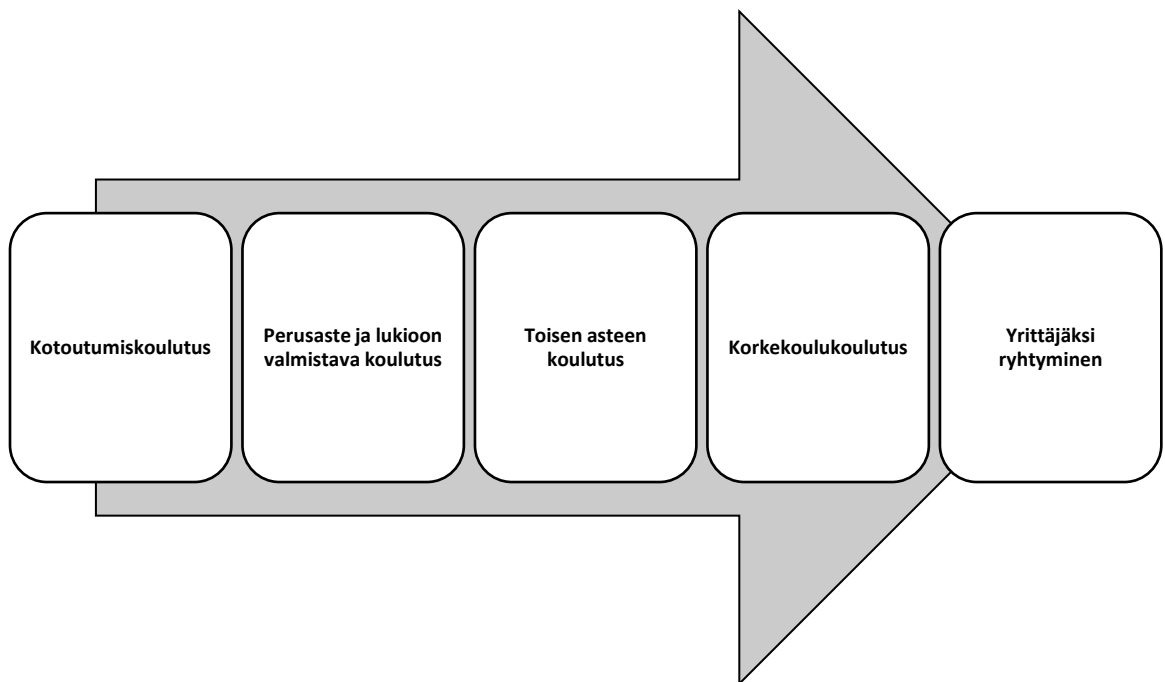
Saavuttamani luottamuksen ansiosta, minun ei tarvinnut sijoittaa omaa pääomaa liiketoimintaan. Tukkukauppiat ja tavarantoimittajat toimittivat minulle tavarat, joista laskuttivat jälkikäteen. Kun olin myynyt tavarat, maksoin laskut tukkukauppiaille ja tavarantoimittajille ja tein uudet tilaukset. Koska asiakkaat maksoivat tavaransa etukäteen, minun ei tarvinnut sijoittaa tavarihin paljon omaa pääomaa. Kun toimin yrittäjänä kykenin luottamuksellisten suhteideni avulla pitämään huolta yritykseni vakavaraisuudesta, maksuvalmiudesta ja kassavirrasta ilman ongelmia

2.2 Yrittäjyyden koulutusprosessi

Ennen Suomeen muuttamista tein suunnitelman, että kun saavun Suomeen, ensimmäinen asia on opiskella suomen kieli, jotta voisin ymmärtää perusasioita arkielämässä, esimerkiksi lasten koulutukseen ja päivähoitoon liittyviä tietoja. Opiskelin suomea vajaan vuoden. Sen jälkeen hain peruskouluun Eiran aikuislukioon, koska tavoitteeni on ollut päästä opiskelemaan liiketalouden koulutusohjelmaan korkeakoulussa ja ryhtyä yrittäjäksi

Suomessa. Kiinnostus Liiketalouden koulutusohjelman opiskeluun johtuu siitä, että minulla oli jo kaupan alan työkokemusta yli 15 vuotta kotimassani. Lisäksi minulla on intohimo yrittäjyyttä kohtaan.

Alussa oli todella haastavaa sopeutua Suomen yhteiskuntaan. Se johtui siitä, että olen ollut työelämässä yli 18 vuotta ja nyt pitäisi aloittaa nollasta, mutta olen ollut kärsivällinen ja sisukas, jotta tavoitteeni ja suunnitelmani toteutuvat. Nyt vuonna 2021 olen asunut Suomessa noin seitsemän vuotta ja siinä ajassa olen suorittanut kotoutumiskoulutuksen peruskoulun, lukioon valmistavan koulutuksen ja liiketalouden perustutkinnon merkonomiksi. Lisäksi olen ollut mukana Juurru Suomen -projektissa ja suorittanut väyläopinnot. Näiden projektien tavoitteena on ollut edistää maahanmuuttajataustaisen opiskelijoiden sekä kansuomalaisten opiskelijoiden työelämäntaitoja ja päästä jatko-opiskeluun korkeakouluun sekä tutustua yrittäjyyteen ja liiketoimintaan eri näkökulmasta. Sitä kautta pääsin opiskelemaan liiketalouden koulutusohjelmaa tradenomiksi Haaga-Helian ammattikorkeakoulussa.

Kuvio 5. Matka kohti yrittäjyyttä koulutuksen kautta

2.3 Kotoutumiskoulutuksen perustavoitteet

Opetushallituksen (2012, 23) mukaan aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen tarkoituksena on ollut edistää ja tukea opiskelijaa sopeutumaan suomalaiseen

yhteiskuntaan ja olla aktiivisena jäsenenä ja opiskelija oppia suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon, jotta opiskelija hallitsee omia arkielämän tarpeita hyvin. Kuten jatkokoulutuksessa, suomalaisten yhteiskunnassa sekä työelämässä. Lisäksi kotoutumiskoulutuksen aikana maahanmuuttajille annetaan muuta opetusta, jotka edistävät työelämään pääsyä, jatkuva opiskelussa, kulttuurisia sekä elämänhallintaa koskevia valmennuksia

Koulutuksen kokonaisuuksia pidetään suomen tai ruotsin kielellä. Koulutukset tarjoavat erilaisia taitoja ei vain kieli- ja viestintätaitoja. Näitä taitoja ovat työelämäntaidot, tieto- ja viestintätekniikan taidot, opiskelutaidot ja yhteistyötaidot. Lisäksi koulutus auttaa tai helpottaa opiskelijaa saamaan mahdollisen työpaikan, koska koulutus sisältää työelämänjakson sekä työssäoppiminen jakson. Toisaalta kotoutumiskoulutukseen saattaa sisältyä myös aikaisemmin kokemuksen ja osaamisen tunnistamista ja myös koulutuksen tunnistamista. Lisäksi opiskelija saa mahdollisuuksia suunnitella ammatillista ja uraohjausta. Koulutuksen antaa opiskelijalle erilaisia mahdollisuuksia, kuten jäsentämään omaa koulutuspolkuaan ja elämänsuunnitelmiaan. (Opetushallitus 2012, 23.)

Olen hyödyntänyt kotoutumiskoulutusohjelmaa ja osallistuin kaikkiin koulutuksen tarjomiin kotoutumisohjelmiin. Opiskelin suomea vuoden Axxell monikulttuuriinkoulutuksessa. lisäksi olen tutustunut hyvin suomalaisten työkuulttuuriin ja miten suomen yhteiskunnan toimii. Myös suoritin työssäoppiminen jaksot päiväkodeissa Varhaiskasvatuksen Nuotti ja Pieksu. Valitsemisin työssäoppimisen päiväkodissa, koska tarkoitukseni oli vahvistaa kieli-taitoani, vaikka kiinnostukseni on ollut kauppa-ala. Se oli hyvä valinta, koska sain hyviä mahdollisuuksia harjoitella suomea lasten ja aikuisten kanssa kuusi tuntia päivässä. Työssäoppimisen aikana olen perehtynyt hyvin suomalaisten työkuulttuuriin ja opin paljon uutta käytännössä. Lisäksi tutustuin moniin ihmisiin ja loin verkostoa. Saavutin kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ja suoritin kaikki osa-alueet kiitettävästi. Lisäksi selvitin oman koulutuspolun ja urasuunnitelman.

2.4 Aikuisten perusaste ja lukioon valmistavan koulutuksen perustavoitteet

Opetushallituksen (2017, 18–20) mukaan aikuisten perusasteen koulutuksen tarkoituksena ja tavoitteena on, että opiskelija saa erilaisia mahdollisuuksia oppia perustaitoja ja soveltaa yleissivistyksen edellytyksiä. Lisäksi opiskelija saa erilaiset valmiudet, jotka antavat opiskelijalle kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Perusopetus auttaa aikuisia

opiskelijoita löytämään omia vahvuuksia ja suunnittelemaan tulevaisuuttaan. Tämä myös edistää yhteiskunnallisesta näkökulmasta tasa-arvoa, oikeudenmukaisuutta, sekä yhdenvertaisuutta. Opiskelijoiden identiteetti kasvaa myös myönteisesti oppijoina ja ihmisinä.

Toisaalta perusopetus tarjoaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskunnan toimintaa eri näkökulmasta, esimerkiksi mitkä ovat sosiaalinen pääoma ja inhimillinen pääoma, jotka edistävät jatkuvasti yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia eri näkökulmasta. Sosiaalinen pääoma syntyy ihmisten keskestä yhteyksistä, kuten vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Lisäksi perusopetuksen tarkoitus on ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä ihmisten välillä. Myös perusopetus tehtävänä on auttaa ja tukea opiskelijoiden integroitumaan yhteiskuntaan ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kotoutumista, esimerkiksi antamalla opiskelijoiden tarpeeksi kielelliset ja yhteiskunnalliset valmiudet. (Opetushallitus 2017, 18–20.)

Aikuisen perusopetuksessa otetaan huomioon erilaista asioita, kuten työelämän yhteyksiä, työelämätaitoja ja työllistymistä auttavien valmiuksien kehittämistä. Toinen asia, mitä perusopetus edistää, on sukupuolten tasa-arvo. Se ei syrji ketään oppiaineesta riippumatta ja antaa ihmisille ymmärrystä siitä, että eri sukupuolilla on eri vahvuuksia. Kulttuuritehtävänä perusopetuksessa on monipuolisen kulttuuriosaamisen edistämien. Samalla opiskelijoita tuetaan kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamiseen ja säilyttämiseen. Aikuisten perusopinnoissa otetaan joustavasti huomioon yhteiskunnalliset muutokset ja ajankohtaiset ajatukset. Myös globaalikasvatus luo edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja ennen kaikkea kestäväälle kehitykselle. (Opetushallitus 2017, 18–20.)

Olen hyödyntänyt aikuisten perusasteen koulutusta eri näkökulmista. Tavoitteeni oli vahvistaa opiskelutaitojani, jotta saan mahdollisuuden jatko-opintoon ammattikoulussa tai lukiossa. Huomasin, että olisi mahdotonta päästää opiskelemaan toisen asteen koulutukseen. Toinen syy miksi opiskelin perusasteen koulutuksen, on ollut sopeutua suomen yhteiskuntaan opiskelun kautta, koska siellä tarjotaan erilaista taitoja ja tietoja, jotka koskevat yhteiskuntatoimintaa erinäkökulmasta. Lisäksi halusin tutustua ja ymmärtää Suomen koulutussysteemiin hyvin itse, jotta voin vaikuttaa lapseni koulukseen.

Aikuisten perusopetuksen koulutus on avannut minulle erilaisia mahdollisuuksia, kuten suorittaa perusopetus ja lukioon valmistava koulutus samaan aikaan. Suoritin kaikki opinnot kiitettävästi. Voin sanoa, että saavutin tavoitteeni erinomaisesti ja sain perusaste

päättötodistuksen ja lukioon valmistavan koulutuksen todistuksen, jotka helpottivat toisen-asteen koulutukseen pääsemistä.

2.5 Toisen-asteen koulutus ja väyläopinnot

Toisen-asteen koulutus kostuu lukiokoulutuksesta ja ammatillisesta koulutuksesta. Toisen-asteen koulutus on yleissivistävää koulutusta. Tarkoituksena ja tavoitteena on antaa väestölle laaja tietoa erilaisista asioista, jotka koskevat yhteiskuntaa eri näkökulmista. Vaikka lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus ovat molemmat toisen-asteen koulutuksia, ne eroavat toisistaan. (Opetushallitus 2019, 16.)

Lukiokoulutus ei tarjoa opiskelijalle ammatillista pätevyyttä. Se tarjoaa laajasti erilaisia oppiaineita, jotta lukioaikana opiskelija saa mahdollisuuden kartuttaa ihmiseen, ympäristöön, kulttuureihin sekä yhteiskuntaan liittyviä olennaisia tietoja, osaamista ja toimijuutta. Lisäksi lukiokoulutus auttaa ja valmistaa opiskelijaa ymmärtämään paremmin elämässä ja globaalisti vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia ja jäsentämään erilaisia ilmiöitä. Lopuksi lukiokoulutuksessa suoritetaan valtakunnallinen ylioppilastutkinto. Opiskelijat, jotka ovat suorittaneet sen, voivat hakea jatko-opintoihin yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin sekä ammatilliseen koulutukseen. Lukiokoulutuksen opiskelu aika on yleensä kolme vuotta. (Opetushallitus 2019, 16.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan ammatillinen koulutus tarjoaa erilaisia ammattitutkintoja, kuten ammatilliset perustutkinnot ja erikoisammattitutkinnot: Ammatillinen perustutkinnon tavoitteena on että, opiskelija saa alalla vaadittavat perusosaaminen ja perustaidot. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot antavat opiskelijalle mahdollisuuksia kehittää osaamistaan ja työuran eri näkökulmasta. ”Ammatillisten tutkintojen laajuus ilmaistaan osaamispisteinä. Perustutkinnot ovat laajuudeltaan pääosin 180, ammattitutkinnot 150 ja erikoisammattitutkinnot 180 osaamispistettä”

Ammatillisen koulutuksen alussa opiskelijan kanssa tehdään henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, jossa laaditaan ja sovitaan opintojen sisällöstä, opiskelutavoista ja aikataulusta. Ammatillista koulutusta on mahdollista järjestää työpakoilla oppisopimuksessa, ja eri tavoin hankittua osaamista voidaan tunnistaa mahdollisuuksien mukaan osaksi opintoja. Koulutuksen voivat suorittaa, sekä nuoret että aikuiset. Lisäksi ammatillinen

tutkinto tarjoa se suorittaneille mahdollisuuksia hakea jatko-opintoihin yliopistoon tai ammattikorkeakoluun. (Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a.)

Aikuisten perusopetuksen ja lukioon valmistavan koulutuksen jälkeen hain toisen asteen koulutukseen kaksoistutkintona liiketalouden perustutkinto merkonomi ja lukiokoulutuksen Suomen Liikemiesten kauppapopistossa (nykyään Business College Helsinki). Ensimmäisen vuoden aikana lopetin lukio-opinnot ja keskityin liiketalouden perustutkinnon opintoihin. Myöhemmin suoritin myös väyläopinnot ja Juurru Suomen -projektin opinnot.

Syitä tehdä kolme asia samaan aikaan on ollut suorittaa liiketalouden perustutkinto, merkonomi, joka tarjoa kelpoisuuden jatko-opinnoille korkeakouluihin tai yliopistoon. Toinen syy oli suorittaa 60 opintopistettä, jotka vaaditaan siihen, että pääsee ammattikorkeakouluun ilman pääsykoe. Edellytyksenä oli että, opiskelija suorittaa avoimen ammattikorkeakoulun 60 opintopistettä ja keskiarvo on vähintään kolme. Sen jälkeen voi hakea tutkinto-opiskelijaksi ammattikorkeakouluun. Kolmas syy osallistua erilaisiin yrittäjyys ja yritystoimintatapahtumiin oli hakea lisää verkostoa eri sidosryhmistä ja kehittää tietojani.

Tavoitteeni ja suunnitelmani ovat toteutuneet siten kuin ne oli suunniteltu. Suoritin liiketalouden perustutkinnon ja 81 opintopistettä avoimeen ammattikorkeakouluun samaan aikaan. Ammatillisen koulutuksen kuului myös työssäoppimisjakso ja olen suorittanut sen Lidl Suomi Ky:ssä. Sekin on tarjonnut minulle mahdollisuuksia tutustua kansainväliseen liiketoimintaan ja perehtyä eurooppalaiseen yrityskulttuuriin ja löytää laajaa verkostoa. Suoritin kaikki opintoni kiitettävästi. Lisäksi AMKE on myöntänyt minulle stipendin ”esimerkilliselle ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajaopiskelijalle” vuonna 2018. Ammatillinen koulutus on tarjonnut minulle korkean asteen koulutuksen, koska olin suorittanut toisen asteen koulutuksen ja täydentänyt avoimet ammattikorkeakoulun vaatimukset. Huomasin, että kokemukseni kaupan alalta on auttanut opintojeni etenemisessä, koska ymmärsin hyvin, miten liiketoiminta toimii.

2.6 Korkea-asteen koulutuksen tavoitteet ja tarkoitus

Yleisesti ammattikorkeakoulun tavoite on jatkaa opiskelijan kehitystä ammatillisesti. Sen tehtäviin kuuluu myös antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimuksiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta. Ammattikorkeakoulun yleinen suorittamisaika on 3,5–4,5 vuotta. Jos tämän jälkeen haluaa jatkaa vielä ylempään

ammattikorkeakouluun, edellytys siihen on, että työkokemusta omalta alalta löytyy kaksi vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Opinnot alkavat perusopinnoilla, johon sisältyy kieli- ja viestintäopinnoja, sekä työelämää tukevia opintoja. Tämän jälkeen tulee seuraava vaihe, johon kuuluu ammattiopinnot, jotka ovat tutkintosi ydin ja valinnaiset aineet, joka valitaan vapaasti. Tämä mahdollistaa sinun valita opintosi oman mielenkiintosi mukaan. Näitä opintoja voi suorittaa myös muissa korkeakouluissa. Kolmanneksi tulee työharjoittelu, jonka aikana sovellat teoreettiasi käytäntöön ja perehdyt omaan ammattialasi tehtäviin. Viimeiseksi tulee oppinnytö, jossa keskitytään työelämälähtöiseen tutkimus- ja kehittämistyöhön, jolla osoitetaan kyvykkyys soveltaa hankkimat tiedot ja taidot käytännössä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a.)

Ammattikorkeakoulun voi suorittaa joko päivätoteutuksena tai monimuotototeutuksena. Päivätoteutuksessa lähiopetus järjestetään arkisin pääsääntöisesti klo 8–17 välisenä aikana. Lähiopetuksen lisäksi opiskeluun kuuluu yleensä verkko-opiskelua, ryhmä- ja projektitöitä, itsenäistä työskentelyä ja harjoittelujaksoja. Monimuotototeutus taas voi mahdollistaa työn ja opiskelun yhteensovittamisen. Lähiopetusta on vähemmän kuin päivätoteutuksessa. Lähiopetusta järjestetään koulutuksesta ja ammattikorkeakoulujen toteutustavoista riippuen päivisin, iltaisin, viikonloppuisin tai intensiivijaksona. Kansainvälistyminen on myöskin mahdollista ja se on myöskin olennainen osa nykyajan työelämää, joten kansainvälisten taitojen kartuttaminen on erinomainen keino laajentaa työllistymismahdollisuuksia valmistumisen jälkeen. Englanninkielisen tutkinnon suorittaminen kokonaan on myöskin mahdollista. (ammattikorkeakouluun.fi s.a.)

Minun tavoitteeni ja tarkoitukseni oli päästä opiskelemaan korkea-asteen koulutukseen kehittämään osaamistani sekä laajentamaan taitoja ja tietoja, jotka koskevat yrittäjyyttä ja yritystoimintaa eri näkökulmista. Vaikka ennen kuin aloitin korkeakoulun opinnot avoimessa ammattikorkeakoulussa, minulle sanottiin, että korkeakoulussa opiskelu on todella vaikeaa. Yksi negatiivisesti vaikuttanut asia oli, että minulle sanottiin, että pääsykoe ei ole helppo. Myös, jos ei ole hyvää kielitaitoa on vaikea myös pärjätä opiskelussa korkeakoulussa, vaikka pääsykoe menisi hyvin ja saisit tutkinto-opiskelijan paikan. Melkein, joka puolelta tulivat negatiiviset vaikutelmat, jotka vaikuttivat unelmiini päästä opiskelemaan korkea-asteen koulutukseen.

Mutta päätin lopettaa negatiivisten ajatusten kuuntelemisen ja aloin etsiä faktatietoja, jotka koskevat opiskelua korkea-asteen koulutuksessa, kuten korkeakouluun pääsemisen ja

opiskelun vaatimuksia. Selvitin, mitkä asiat minulta vaaditaan, että pääsen opiskelemaan korkeakouluun. Aloin valmistautua ja keskittyä tärkeisiin asioihin, jotka helpottavat pääsemistä opiskelemaan. Pääsemiseen auttoivat toinen asteen koulutuksen suorittaminen ja ammatillisen perustutkinnon saaminen. Kysyin aina opinto-ohjaajaltani ajankohtaista tietoa jatko-opiskelusta. Hän on auttanut ja ohjannut minua jatkuvasti suuntaan, joka auttaa tai helpottaa pääsemään opiskelemaan korkeakouluun tai yliopistoon.

Olen ollut päämäärätietoinen ja tiesin mitä haluan. Sain lisää motivaatiota ja itseluottamus. Kannustukseksi sanon, että mikään ei ole vaikeaa. Voin tehdä mitä vain, kun haluan sitä. Vaikea on elää tuhat vuotta ja pysyä nuorena ja terveenä. Muita asioita on mahdollista tehdä ja saavuttaa tavoitteet. Hain väyläopintoihin, jotka toteutuivat Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa ja Business College Helsingissä. Väyläopintojen tarkoituksena on antaa ja rohkeutta ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden jatko-opiskeluun korkeakouluissa. Vaatimuksia päästä väyläopintoihin on ollut ammatillisen koulutuksen opintojen menestys. Laitoin hakemuksen liitteenä motivaatiokirjeen lisäksi haastattelun.

Pääsin väyläopintoihin mukaan avoimessa ammattikorkeakoulussa, vaikka silloin en vielä ollut suorittanut liiketalouden perustutkintoa loppuun. Väyläopinnot ja avoimen ammattikorkeakoulun opinnot tarjosivat minulle mahdollisuutta vertailla, mitkä ovat erot liiketalouden perustutkinnon, merkonomien ja liiketalouden koulutusohjelman tradenomin välillä. Huomasin, että koulutusohjelmat ovat sisällöltään melkein samanlaisia. Ero on siinä, että liiketalouden koulutusohjelman tradenomiopinnot ovat laajempia ja syvempiä, kuin liiketalouden perustutkinnon merkonomien opinnoissa.

Toisaalta sain mahdollisuuden arvioida osaamistani ja pärjäämistäni ammattikorkeakoulun opinnoissa. Nyt huomasin, että ammattikorkeakoulun opiskelu ei ole vaikeaa ja jos joku niin sanoo, niin se ei pidä paikkaansa. Se on vain haastavampaa kuin ammatillisen koulutuksen opiskelu. Arvioin osaamiseni, taitojani ja vertailin ammattikorkeakoulun opintoja ja ammatillisen koulutuksen opintoja. Huomasin, että pärjään hyvin ammattikorkeakoulun opinnoissa ilman vaivaa, vaikka on haastavampaa. Hyvä puoli on ollut, että ammattikorkeakoulun opiskelijalle annetaan mahdollisuus osoittaa osaaminen näyttöpäivänä eli osaamisen tunnistamisen päivänä.

Olen saanut mahdollisuuden suorittaa ja osoittaa kaikkien osaamistani alueella osaamiseni näytön kautta. Ensin tutustuin liiketalouden koulutusohjelmaan tradenomin opinto-

oppaaseen. Sen jälkeen katsoin, mitä aineita voin suorittaa näytön kautta ja mitä aineita tarvitsee vielä opiskella. Suoritin opintoja näytön kautta vain asiantuntijuusalueelta, koska tarkoitukseni ei ollut vain saada opintopisteitä. Tavoitteenani on ollut kehittää osaamistani ja vahvistaa niitä osaamisia, jotka ovat heikkouksiani. Suoritin 81 opintopistettä ja keskiarvoni oli 4,2. Sen jälkeen hain tutkinto-opiskelijaksi päivätoteutukseen suomenkieliseen koulutusohjelmaan Haaga-Helia ammattikorkeakouluun ja minulle myönnettiin tutkinto-opiskelijapaikka.

Alussa opiskeleminen oli todella haastavaa minulle, koska luennot etenivät nopeasti ja silloin kielitaitoni ei riittänyt ymmärtämään kaikkea, mitä lehtorit sanoivat eli ammattikieli ja puhekili olivat vaikea ymmärtää. Lisäksi jouduin kirjoittamaan pidempiä raportteja, kuin koskaan ennen. Vaikka oli erilaisia haasteita en luovuttanut eikä motivaationi laskenut. Olen ollut kärsivällinen ja ystävällinen, kysyin kaikilta apua - sekä opettajilta ja opiskelijoilta. Olen saanut tukea, joka puolelta. Hyödyin jokaisesta mahdollisuudesta, jotka olen saanut koulussa. Esimerkiksi projektityössä, erilaisissa tukipajoissa, tapahtumissa jne. Tykkäsin projektityöstä ja ryhmätyöstä, koska uskon, että erilaisuus on aina rikkaus ja vahvuus. Projekteissa sain mahdollisuuden osallistua aktiivisesti ryhmätyöhön ja kehittää kielitaitoani ja samaan aikaan olen jakanut osaamistani ja kokemukseni muille.

Vaikka minulla on ollut erilaisia haasteita opiskeluaikana, yritin parhaani mukaan opiskella ahkerasti ja suorittaa tradenomien tutkinnon joustavasti. Ensin suoritin opinnot, joihin minulla löytyi perusosaaminen sen jälkeen suoritin haastavat opinnot, kuten juridiikan ja rahoitusopinnot. Lisäksi olen ollut joustava ja suunnitelmallinen. Jos huomasin, että suunnitelmani ei toteudu niin kuin suunnitelin, tein asian toisella tavalla. Esimerkiksi kun hallitus päätti koronaviruksen leviämisen vuoksi rajoituksia ja lähiopetus vaihtui etäopetukseen, en pystynyt osallistumaan etäopetuksen erilaisten syiden vuoksi. Päätin lopettaa etäopiskelun ja suoritin suuntautumisharjoittelua.

Liiketalouden koulutusohjelma sisältää kaksi työharjoittelujaksoa eli perusharjoittelua ja suuntautumisharjoittelua. Perusharjoittelussa sain mahdollisuuden suorittaa sitä ahotoinin kautta ja suuntautumistyöharjoittelun suoritin Lidl Suomi Ky:ssä. Siellä tutustuin erilaisiin tehtäviin, jonka koskevat yrittäjyyttä ja yritystoimintaa erinäkökulmista, kuten johtamistaidot, kampanjansuunnitelma, myyntisuunnitelma ja tunnuslukujen laatiminen ja seuraminen jne. Suoritin erinomaisesti ja harjoittelun jälkeen harjoittelupaikka tarjosi minulle vakituisen työpaikan.

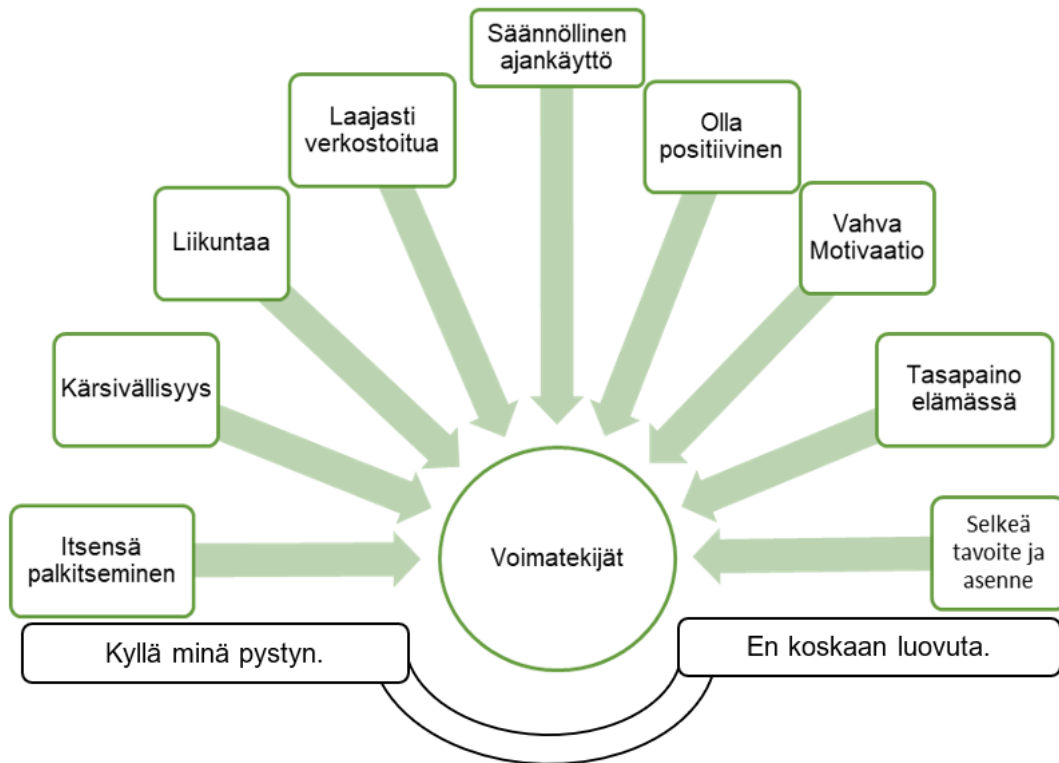
Suoritin perusopinnot, suuntautumisharjoittelun ja suuntautumisopinnot samana aikana, koska halusin nopeuttaa opintojani ja ryhtyä yrittäjäksi. Mutta koronarajoitukset hidastivat opintojen etenemistä. Minun suuntautumisopintoni oli yrittäjyys ja yritysrahoitus. Liiketalouden koulutusohjelmaopiskelun aikana olen kehittänyt osaamisistani ja vahvistanut heikkouksiani, kuten yritysrahoitus, viestintä- ja vuorovaikutustaidot sekä yritystä koskevat lainsäädökset.

Olisi erittäin tärkeää, että saisi opiskeluaikana mahdollisuuden opiskella lisää suomen kieltä, jotta saisi tukea ymmärtämään ja hahmottamaan akateemista kieltä paremmin. En saanut mahdollisuutta opiskella lisää suomea korkeakoulussa. Ehkä se johtuu siitä, että ammattikorkeakoulussa ei ole vielä otettu huomioon, että aikuisilla maahanmuuttajaopiskelijoilla on erilaisia haasteita opiskeluaikana.

Huomasin, että maahanmuuttajataustaiset opiskelijat, jotka opiskelevat ammattikorkeakoulussa, ovat suuri osa tulleet Suomeen lapsena tai nuorena. He ovat alkaneet oppia suomea pienestä lähtien tai ovat syntyneet Suomessa, joten heidän suomensa on erittäin vahvaa tai se on lähellä äidinkielen tasoa. Itse olen asunut Suomessa seitsemän vuotta ja siinä ajassa olen opiskellut suomea kotoutumiskoulutuksen ja perusasteen aikana hyvin, koska silloin sain hyviä mahdollisuuksia oppia suomea hyvin. Esimerkiksi perusasteen koulutus on tarjonnut laajasti oppiaineita, jossa sain mahdollisuuden oppia ja kasvattaa sananavarastoani laajasti.

Ammatillisen koulutuksen opiskeluaikana tilanne on muuttunut. Se johtuu siitä, että opiskellaan ammattitaitoja ja ammattisanastoa. Tämän seurauksena on, että yleiskielen sanavarasto heikkenee ja kielitaito kapenee. Ammattikorkeakoulussa tämä on pahemmin, koska opetellaan vain ammattitaitoja eli opiskelija ei saa mahdollisuutta esimerkiksi opiskella lisää suomea, kuten kielioppia, ammattisanastoa ja akateemista kieltä

2.7 Voimatekijät opiskeluaikana

Kuvio 6. Voimatekijät yhdistävät opiskelun, työelämän ja perheestä huolehtimisen

Opiskeluaikana minulla on ollut haasteita ja ahdistuksia. Voimavarani on ollut ajanhallinta, selkeä tavoite ja asenne, kärsivällisyys, positiivisuus, elämänhallinta, liikunta ja laaja verkostoituminen sekä motivaatio. Nämä ovat keskeiset asiat, jotka ovat johtaneet menestymiseen opiskelussa ja työelämässä. Vaikka jokainen voimavara on ollut tärkeä, ajanhallinta on ollut tärkein, koska ilman sitä muut asiat eivät olisi auttaneet mitään. Ensin tein säännöllisen ajankäyttösuunnitelman, jota olen käyttänyt koko opiskeluaikana ja työelämän aikana. Kahdeksan tuntia nukun, kahdeksan tuntia olen työssä tai koulussa, kuusi tuntia olen perheen kanssa ja kaksi tuntia harrastan liikuntaa tai pidän vapaa-aikaa.

Toinen tärkeä asia on ollut oman päätavoitteen eli missä haluan olla seitsemään vuoden kuluttua ja miten pääsee siihen. Oma päätavoitteeni on ollut ryhtyä yrittäjäksi Suomessa ja työllistyä. Lisäksi olen halunnut oppia ja ymmärtää paremmin, miten Suomeen yhteiskunta toimii. Tämä päätavoite on ohjannut minua eteenpäin joka päivä. Olisi vaikea toteuttaa sitä ilman välitavoitteita, jotka auttavat ja tukevat päätavoitteen saavuttamisessa,

esimerkiksi opiskella ja kehittää osaamiseni ja verkostoitua eri kohderyhmien kanssa. Ilman kärsivällisyyttä, sinnikkyyttä ja motivaatiota olisi vaikea myös välitavoitteiden toteutua, koska opiskelun ja työelämän sekä lapsiperheen yhdistelmä ei ole todellakaan ole helppoa hallita.

Liikunta on ollut pääasiani opiskeluaikana, ilman sitä en olisi jaksanut yhdistä opiskelua, työelämää ja huolehtia perheestä. Harrastan lenkkeilyä ja kuntosalia, mutta tykkään enemmän lenkkeilyä, koska huomasin, että se piristää aivoja nopeasti. Olen tehnyt liikuntaa säännöllisesti viisi kertaa viikossa aamuisin, puolitoista tuntia ennen kouluun tai töihin menoa. Jos huomasin, että jostain syystä en ehdi mennä liikkumaan, jäin joukkoliikenteessä kotimatkan aikana neljä pysäkkiä ennen kotiin saapumista ja kävelin kotiin.

Kun on ollut vaikea tilanne ja tuntui, että en jaksaa enää, yritin olla positiivinen ja katson taaksepäin, kuinka aloitin nollostani ja kuinka olen onnistunut tähän mennessä. Esimerkiksi seitsemän vuotta sitten en osannut yhtään sanaa suomen kielestä. Mutta tänään opiskelun liiketalouden koulutusohjelmassa tradenomin tutkintoa suomeksi ja lisäksi sinulle myönnettiin Stipendi ”esimerkillisen ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajaopiskelijalle”. Miksi kannattaisi antautua tätä haastetta vastaan. Kannustin itseäni ja sanoin kovalla äänellä: ”Vaikka on todella haastavaa, vaikka on todella vaikeaa, en koskaan luovuta, vaan taistelen sitä vastaan.” Huomasin, että sekin on antanut lisää motivaatiota ja kykyä voittaa haasteita. Olen aina palkinnut itselleni, kun olen onnistunut haasteita vastaan.

Opiskelun- ja työelämän aikana panostin laajan verkoston luomiseen, koska olen huomannut, kuinka se on tärkeä pienestä pitäen. Nykyään on vaikea tehdä kaikki yksin ja menestyä tai saavuttaa tavoitteet yksin. Tämän vuoksi opiskeluaikana yritin parhaani mukaan verkostoitua ihmisten kanssa: opiskelijoiden, opettajien, työntekijien ja yrittäjien kanssa, jotta saan tukea ja tietoja, kun tarvitsen. Olen yrittänyt aina parhaani mukaan huolehtia erilaisista suhteista ja ympärillä olevia ihmisistä, koska se on asia, joka voi vaikuttaa onnistumiseen tai epäonnistumiseen. Esimerkiksi, jos omassa perheessä on haasteita tai vaikeuksia, se voi aiheuttaa ongelmia, jotka lopuksi voivat johtaa epäonnistumiseen ja ahdistumiseen.

Jos huolehdit ympärillä olevista ihmisistä hyvin sen vaikuttaa positiivisesti ja tuo iloisesti mielen, joka voi auttaa onnistumista. Olen myös etsinyt samalaisia, saman tyyppisiä

ihmisiä kuin itse olen. Huomasin, että on erittäin tärkeä tehdä töitä ihmisten kanssa, jotka ovat samalasia ja heidän tavoitteensa tai asenteensa on samanlainen. Se antaa lisää motivaatiota ja auttaa saavuttamaan tavoitteet. Mutta, jos ympärilläsi olevilla ihmisillä ovat eri tavoitteet tai asenteet kuin itselläsi, ne voivat vaikuttaa sinuun negatiivisesti ja hidastaa työn suorittamista. Esimerkiksi minulle alussa sanottiin, että Suomessa on vaikea opiskella, jos sinulla ei ole hyvää suomen kielen taitoa et koskaan menesty opinnoissasi. Minulle sanottiin, että on parempi etsiä töitä kuin tuhlata aikaa koulussa, joka ei etenee mihinkään. Sanoin kiitos paljon mielipiteestäsi ja samana päivänä päätin, että en kuuntele negatiivisia ihmisiä enkä lähesty heitä.

2.8 Koulutuksen eteneminen

Tässä luvussa kuvailen koulutukseni historiaa, eli kuinka aikataulu on ollut erittäin tärkeä minulle ja kuinka tiivistin koulutusaikaa. Ensin mietin, miten voisin suorittaa kaikki koulutukset ja paljonko aikaa tarvitaan. Huomasin, että aikuisten perusaste kestää 2–5 vuotta, toisen asteen koulutus 2–4 vuotta ja korkea-asteen koulutus 3–4 vuotta. Tajusin, että koulutusten kesto aika on noin 13 vuotta ja lisäksi kaksi vuotta kotoutumiskoulutusta eli yhteensä noin 15 vuotta. Minulle tuli ajatus, että olen yli kolmekymppinen ja lisäksi opiskelen noin 15 vuotta. Milloin menen töihin? Tuollainen negatiivinen tunnelma tuli. Mutta lopetin negatiivisen ajattelun, istuin alas ja laskin uudelleen koulutusten kesto aikaa. Tuloksen näytti hyvältä, eli voin suorittaa kaikki koulutukset 6–7 vuoden sisällä.

Laskin kotoutumiskoulutukseen yhden vuoden, aikuisten perusasteeseen kaksi vuotta, toisen asteen koulutukseen kaksi vuotta ja korkea-asteen koulutukseen kolme vuotta. Tämän suunnitelma pohjalta lähdin opiskelemaan. Kotoutumiskoulutus ei ollut joustava koulutus, koska sen oli TE-toimiston tarjoama koulutus ja en pystynyt millään nopeuttamaan sitä. Mutta sain lisää motivaatioita, kun aloitin aikuisten perusasteen koulutuksen. Sen johdusta, että sain mahdollisuuden suorittaa opintojani joustavasti eli koulutus ei ollut kiinteäaikainen. Otin lisää kursseja ja nopeutin opintojani. Suoritin aikuisten perusopetuksen ja lukion valmistava koulutuksen puolessa vuodessa.

Sen jälkeen hain kaksoistutkinto-opiskelijaksi Suomen Liikemiesten Kauppaopistoon. Tavoitteeni oli suorittaa lukio-opinnot ja merkonomiopinnot samaan aikaan. Mutta en saanut mahdollisuutta aloittaa koulutusta heti perusopetuksen jälkeen. Hain merkonomikoulutukseen Amieduun ammattikouluun ja suoritin siellä liiketalouden perustutkinnon osan, koska

en halunnut, että aikaa menee turhaan, kun odotan kaksoistutkintoa. Myöhemmin sain opiskelijapaikan Suomen Liikemiesten Kauppaopistoon kaksoistutkintokoulutuksessa. Ensimmäisen lukuvuoden aikana huomasin, että en pysty suorittamaan lukiota ja ammatillista koulutusta samaan aikaan erilaista syistä. Lopetin lukiokoulutuksen ja keskityin merkonomikoulutuksen.

Opiskelin liiketalouden perustutkinnon ja avoimen ammattikorkeakoulun opinnot samaan aikaan. Ne kestivät kaksi ja puoli vuotta, koska en pystynyt nopeuttamaan millään. Se johdatti sitä, että ammatillisella koulutuksella ja avoimella ammattikorkeakoululla on ollut yhteinen suunnitelma, miten opiskelija suorittaa väyläopinnot. Sen jälkeen hain tutkinto opiskelijaksi ammattikorkeakouluun ja siirryin myös työelämään. Sain tutkinto-opiskelijapaikan ja opiskelin liiketalouden koulutusohjelmassa tradenomiksi. Sekin on onnistunut hyvin suunnitelmani mukaan, vaikka koronavirus vaikeutti opintojeni etenemisestä. Suoritan alle kolmessa vuodessa liiketalouden koulutusohjelmassa tradenomin tutkinnon. Voin sanoa, että olen saanut lisää itseluottamusta ja ainutlaatuista kokemusta, eli miten lyhyellä ajalla voi tehdä tämän suuren projektin ja yhdistää opiskelu, työelämä ja lapsiperheen elämä.

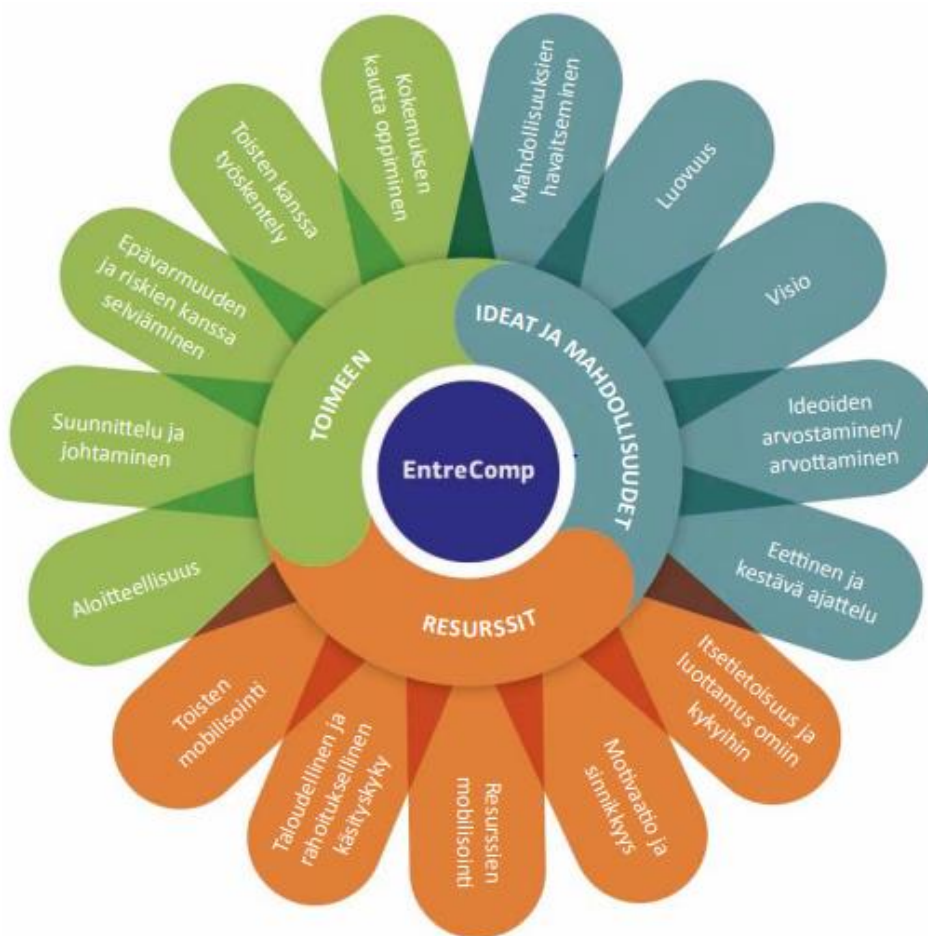
Surraava taulukko kertoo, miten koulutukseni on edennyt seitsemän vuoden aikana.

Taulukko 1. Koulutukseni eteneminen Suomessa

Koulutus	Alkuaika	Valmistumisaika	Oppilaitos
Kotoutumiskoulutus	17.10.2014	2.12.2015	Axxell Monikulttuurisuuskeskus Helsinki
Aikuisten perusaste	7.12.2015	27.5.2016	Eiran Aikuislukio
Lukion Valmistava Koulutus	29.8.2016	15.5.2017	Eiran Aikuislukio
Liiketalouden perustutkinto, merkonomi	15.5.2017	9.8.2017	Amiedu
Liiketalouden perustutkinto, merkonomi	10.8.2017	31.5.2019	Suomen Liikemiesten Kauppaopisto Business College Helsinki
Avoin ammattikorkeakoulu	1.8.2018	1.8.2019	Haaga-Helia ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma, tradenomi	1.8.2019	20.12.2021	Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

3 Tulevaisuuden yrittäjyysosaamista ja työelämätaidot

Tässä luvussa käsitellään yrittäjyysosaamista ja työelämätaitoja, jotka vaikuttavat yritystoimintaan ja työelämään sekä yksilöihin ja yhteisöihin eri näkökulmista nykyhetkessä ja tulevaisuudessa. Käyn myös läpi eurooppalaisen yrittäjyysosaamisen EntreComp-viitekehysten ja yritän käsitellä lyhyesti, kuinka se jokaisella osa-alueella vaikuttaa yllä mainittuihin asioihin suoraan tai epäsuoraan. Peilaan sen pohjalta myös erilaisia oppimisympäristöjä, jotka edistävät yrittäjyysosaamista ja työelämätaitoja jatkuvasti.

Kuvio 7. Yrittäjyysosaamisen EntreComp-viitekehys (Bacigalupo, ym. 2016; muokattu, Römer-Paakkanen ym.)

Euroopan Unionin kehittämässä EntreComp-viitekehysten (Bacigalupo ym. 2016, 10–11) mukaan yrittäjyysosaaminen on jaettu kolmeen eri osaamisalueeseen, joista jokainen osio

koostuu viidestätoista yrittäjyydelle tärkeästä taidosta ja osaamista. Nämä osaamisalueet ovat erilaisia, mutta ne liittyvät toisiinsa eri näkökulmista. Yrittäjyysosaamisen kolme pääosaamisaluetta ovat ideat ja mahdollisuuksien havaitseminen, erilasten resurssien hyödyntäminen ja itsensä johtaminen. Kuten kuvio 7 osoittaa, pääosioon kuuluu myös viisi toista erityisosaamisaluetta. Ne ovat luovuus, kyky visioida, epävarmuudensietokyky, kyky hyödyntää resursseja, talouslukutaito, kokemuksesta oppiminen ja työskentely muiden kanssa, sekä eettinen ja kestävä ajattelu jne.

Römer-Paakkasen ym. (2019, 15) mukaan EnterComp-yrittäjyysosaamisen viitekehyksen pohjalta on lisäksi kuusi osaamisaluetta, jotka ovat erittäin tärkeitä työelämäntaitoja. Nämä ovat ”jatkuva oppiminen, resilienssikyky, vuorovaikutustaidot, yhteistyötaidot, yrittäjyystaidot ja digitaaliset taidot”. Heidän mukaansa näitä osaamisalueita edellytetään yksilölliseen sekä yhteisölliseen toimintaan, koska ne auttavat eri tilanteissa esimerkiksi yrittäjämäisessä työelämässä ja opiskelussa.

3.1 Yrittäjyysosaamisen käsitteet ja oppimisympäristöt

Nyströmin & Wendelinin (2021, 45) mukaan yrittäjyys tarkoittaa yksilön kykyä hyödyntää mahdollisuuksia ja saada aikaan jotain uutta sekä antaa ideoista ja resursseista hyötyä muille. Römer-Paakkasen ym. (2019, 95) mukaan yrittäjyys ei tarkoita ammattia tai uraa vaan kykyä yhdistää erilaisia, taitoja, tietoja ja ominaisuuksia, jotka auttavat yksilöä ja yhteisöä tekemään muutosta ja ratkaisemaan ongelmia aina muuttuvassa toimintaympäristössä, kun innovoidaan ja selvitetään epävarmuuksia ja monimutkaisuuksia kaikilla elämän aloilla.

Westerholmin (2007, 51) mukaan yrittäjyyttä on mahdollista tarkastella yrityksen tai yrittäjän näkökohdista, mutta eri tutkijat kuten Kyrö, yhdistävät yrittäjyyden ihmisenäkemykseen ja tuovat esiin yrittäjyyden ainoalaatuisia mahdollisuuksia ja ominaisuuksia, esimerkiksi yrittäjän suuremman vapauden, kokeilla uutta ja ottaa riskejä sekä mahdollisuus itsensä johtamiseen, joka kantaa kaiken vastuun itsestään ja tuottaa toimeentuloa sekä oma toimintansa avulla vaikuttaa yhteiskuntaan positivistisesti ja luo hyvinvointia yhteiskuntaan. Yrittäjä on moniosaaja, joka voi muuttaa vanhat toimintatavat, säännöt ja normit sekä keksii uudet toimintatavat ja ratkaisee erilaisia ongelmia ja riskejä.

Nyströmin & Wendelinin (2021, 45) mukaan yrittäjyyselämässä voitetaan epävarmuutta ja haasteita hyödyntämällä erilaisia tietoja, taitoja ja positiivista ajattelua- ja asennetta. Laajat tietotaitojen yhdistämiset, jotka yhdistyvät yksilön asenteista, tiedoista ja taidoista sekä taito menestyä ammatillisissa tehtävissä ovat asioita, joilla tarkoitetaan osaamista. Yrittäjyysosaaminen koostuu erilaisista taidoista, tiedoista ja ominaisuudesta, joiden kautta yrittäjä voi sopeutua ympärillä olevia muutoksiin, ja menestyä työssään sekä kasvattaa yrityksensä toimintaa jatkuvasti.

Römer-Paakkaseen ym. (2019, 92.) mukaan yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjyysosaamista voi hankkia eri oppimisympäristöissä, opiskelun kautta, oppia työnteon kautta ja oppimalla ympärillä olevilta ihmisiltä. Myös yrittäjä voi kehittää osaamistaan, sparraajan, asiantuntijaneuvonnan, valmentamisen sekä työssäoppimisen aikana. Yrittäjyysosaaminen kehittyy jatkuvasti, kun yrittäjän hoitaa erilaisia tehtäviä koko uransa ajan. Hankitut kokemukset, taidot ja tiedot vaikuttavat myös yrittäjyyden lähestymistapaan. Westerholmin (2007, 51) mukaan yrittäjän osaaminen ja tieto voi syntyä työelämän ja toiminnan avulla ja yrittäjälle tulee kattavasti tietoja ja taitoja maailmasta, yhteiskunnasta ja yksilöstä itsestään

3.2 Ideoiden ja mahdollisuuksien hyödyntäminen

Bacigalupon ym. (2016, 11,12, 19) mukaan yrittäjämäisen ihmisen tai yrittäjän on tärkeää osata kääntää ideat ja mahdollisuudet toiminnaksi. Yrittäjällä on kyky tunnistaa ja arvioida erilaisia haasteita ja mahdollisuuksia, jotka ovat hänen ympärillensä ja sen avulla tuottaa jotain arvoa itselleen sekä muille ihmisille. Tuotettu arvo voi olla taloudellista, sosiaalista tai kulttuurista. Viitalan & Jylhän (2013, 34) mukaan yrittäjyyden perusrakenteen lähtökohta on mahdollisuuksien tunnistaminen ja niiden hyödyttäminen. Heidän mukaansa mahdollisuuksien tunnistaminen ja niihin tarttuminen ei ole vielä tarpeeksi, koska tarvitaan erilaisia taitoja, tietoja ja osaamista, joiden avulla organisoidaan näitä mahdollisuuksia toimintaan eli parhaiten menestyvä yrittäjyys perustuu vahvoihin taitoihin.

Bacigalupon ym. (2016, 11,12,19) mukaan yrittäjällä on luova ajattelu ja määrätietoisia ideoita, mikä auttaa yrittäjää kehittämään liiketoimintaa nykyhetken tarpeisiin ja löytämään ratkaisuja tuleviin haasteisiin. Westerholmin (2007,64) mukaan on erittäin tärkeää, että yrittäjällä on kyky tutkia ja käsitellä erilaisia mahdollisuuksia, haasteita ja sen pohjalta tuottaa uusi palveluja ja tuotteita tai kehittää olemassa olevia tuotteita ja palveluja. Hänen

mukaansa luovuus ja innovaatio tuovat usein muukaan erilaisia asioita, joita ei ollut olemassa aiemmin.

Viitalan & Jylhän (2013, 32) mukaan on tärkeää, että yrittäjällä on kyky nähdä ja hahmottaa toimintaympäristön erilaisia mahdollisuuksia ja muutoksia ja sen avulla kehittää liiketoimintaa jatkuvasti. ”Yrittäjyyden ajattelukin usein tarkoitetaan luovuutta ja yrittäjähenkä, sitä on sanottu myös yrityksen supertuotannontekijäksi”. Luovuus, innovatiivisuus, muutossietokyky ovat tärkeitä yrittäjille, koska ne auttavat sopeutumaan erilaisiin tilanteisiin ja tuottamaan uusia ratkaisuja ongelmiin. Ne myös auttavat vastaamaan yrityksissä tai organisaatioissa tarvittaviin muutosvaatimuksiin jatkuvasti (Koironen & Ruohotie 2001.106).

Bacigalupon ym. (2016, 10–12) mukaan yrittäjällä on kykyä hahmottaa tulevaisuuden visuaalisia skenaarioita, jotka pystyisivät auttamaan tiettyihin vaivoihin ja toimintoihin. He pystyvät myöskin kehittämään ideoita, joita päästäisiin toteuttamaan myöhemmin käytännössä. On erittäin tärkeää, että yrittäjällä on lahjakkuutta nähdä ja ajatella tulevaisuuteen ja sen pohjalta kykyä laatia selkeät tavoitteet ja suunnitelmat, esimerkiksi, missä haluat yrityksen olevan viiden tai kymmenen vuoden kuuluttua. Yrittäjällä on kykyä yhdistää toiminta ja visio, jotta suunnitelmat ja tavoitteet toteutuvat eli yrittäjä kannatta olla näkijä ja tekijä nykyhetkeä ja tulevaisuutta varten. Lisäksi yrittäjällä on kykyä seurata ja analysoida, mitä tapahtuu yrityksen ympärillä ja sen pohjalta lähteä toteuttamaan yrityksen tavoite (Westerholm 2007, 56; Ilmoniemi, Järvensivu, Kyläkallio, Parantainen & Siikavuo 2009, 28–29; Viitala & Jylhä 2013, 60–61).

Bacigalupon ym. (2016, 10–12) mukaan yrittäjän on tärkeää osata arvioida tuottamustaan sosiaalisessa, kulttuurisessa ja taloudellisessa mielessä. On myöskin erittäin tärkeää, että yrittäjä pystyy tunnistaman ideansa potentiaalin, jotta hän pystyy luomaan omaa arvoa sekä löytää oikeat tavat hyödyntää sitä arvoa parhaimmalla mahdollisella tavalla. Koironen & Ruohotien (2001,109) mukaan yrittäjän on tärkeää osata selvittää asiakkaiden tarpeita. Yrittäjällä on kykyä arvioida, analysoida ja ennakoida yritystoimintaympäristön muutoksia jatkuvasti. Tämän auttaa yrittäjää löytämään erilaista ideoita, arvioida niitä ja muuttaa ne tuotteiksi.

Viitalan & Jylhän (2013, 39–44) mukaan yritysideaat jaetaan palvelujen tuottamiseen ja valmistamiseen sekä markkina- ja taitoideoihin. Heidän mukaansa on tärkeää, että yrittäjällä

on kykyä arvioida liikeidea ja analysoida toimintaympäristö yrityksen perustamisvaiheessa sekä tulevaisuutta varten. Tämä auttaa yrittäjiä ymmärtämään ja selvittämään erilaisia asioita, jotka vaikuttavat liikeideaan ja yritystoimintaan. Toimintaympäristöissä voi olla eroa eri maaosioiden ja maiden kesken. Yleisiä toimintaympäristöä koskevia tekijöitä voivat olla esimerkiksi:

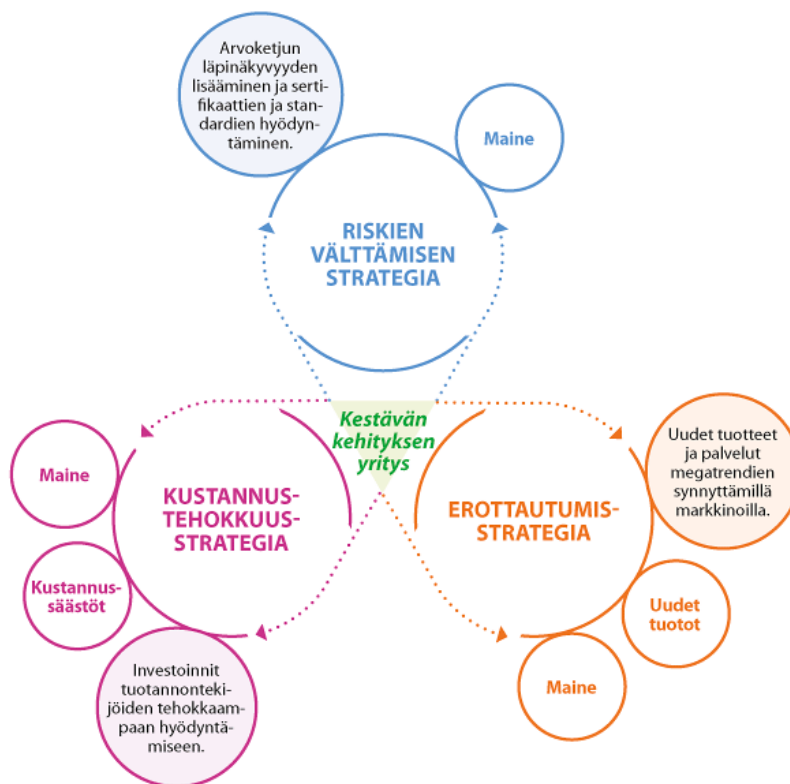
- taloudelliset, poliittiset ja lainsäädännölliset tekijät
- sosiaaliset ja kulttuuritekijät
- kilpailulliset tekijät
- teknologiset tekijät
- kansainvälistyminen
- eettiset ja ekologiset tekijät
- trendit ja megatrendit.

Heidän mukaansa yrittäjän on hyvä arvioida ja analysoida ideoita ja toimintaympäristön yllä mainittuja seikkoja ja tekijöitä SWOT-analyysin avulla vuosittain tai kun täytyy tehdä suuria päätöksiä.

Bacigalupon ym. (2016, 10–12) mukaan yrittäjän pitää myöskin osata arvioida arvoa tuovien ideoiden seuraukset ja yrittäjyyden tuoma vaikutus kohdeyhteisöön, markkinoihin ja yhteiskuntaan. Pohtiminen on myös tärkeää siltä kannalta, kuinka valittu toimintatapa sekä sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset tavoitteet kestävät pitkällä aikavälillä. Viitalan & Jylhän (2013,48.) mukaan asiakkaat odottavat yrittäjiltä ja yritystoiminnalta eettistä ja kestävä ajattelua. Tuotanto- ja toiminnanprosessi aikana yrittäjän täytyy tuottaa ympäristöystävällisiä tuotteita ja palveluja. Yrittäjän on myös erittäin tärkeää kieltäytyä lapsityövoimasta ja eläinräkkäyksestä. Asiakkaat vaativat, että yritykset ottavat huomioon sosiaalisen vastuunsa tuotemerkeistään. Yritykset katsovat ja miettivät tarkkaan, mitä asioita ne auttavat yhteiskunnallisessa toiminnassa tai mitä jättävät auttamatta tai mitä kohderyhmiä ne käyttävät esimerkiksi markkinoinnissaan. Yritysten on erittäin tärkeää arvioida tarkasti toimintansa ekologisia vaikutuksia. Ekologiaan liittyviä perusasioita, jotka yrittäjän kannattaa ottaa huomioon ovat raaka-ainevalinnat, tuotantotavat, tuotepakkausvaihtoehdot sekä kuljetusmuodot ja niiden kehittäminen. Monissa maissa otetaan vakavasti ympäristölainsäädäntö ja standardit asettavat omat rajat yrittäjän toimintaan. Vaikka joskus säädöksiä ei noudateta niin tiukasti, on erilaisia kohderyhmiä, kuten ympäristöjärjestöt, jotka edellyttävät yrityksiltä ekologisesti kestävä toimintatapaa.

Viitalan & Jylhän (2013, 348) mukaan vastuullisen yritystoiminnan peruslähtökohtana näkemys siitä, että yrityksellä on muitakin tehtäviä ja velvollisuuksia yhteiskunnassa, kuin tuottaa voittoa omistajalle. Vastuullisella yritystoiminnalla tarkoitetaan sitä, että yrityksen huolehtivat erilaisista asioista, jotka auttavat ympäristöä, sosiaalisten ja taloudellisten tasa-painosta ja kehittämistä, kun tehdään yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Vastuullinen yritystoiminta tarkoittaa myös sitä, että yrityksen täytyy toimia kestävän kehityksen aktiivisena totuttajana, millä tavalla yritys luontoon ja toimintaympäristöön.

Heikkisen (2007, 38) mukaan yrittäjän rooli yhteiskuntaan on vaikuttaa dynaamisesti talouselämän kehittämiseen, kun hän tuottaa ja innovaatioita. Yrittäjä pitää muutosta normaalina ja terveenä ilmiönä, joten liiketoiminnan tavoitteen kautta yrittäjä vaikuttaa myös toimintaympäristön uudenlaiseen tulevaisuuteen.

Kuva 8. Sitran kolme kestävän kehityksen polkua yrityksen menestykseen (Sitra 2013)

Sitran (2013) mukaan yrityksen kestävä kehityksen polku jaetaan kolmeen eri osaan: riskienhallinta, erottautuminen ja kustannustehokkuus. Nämä kolme eri osaa heijastavat yrityksen toimintaa kestävä kehityksen näkökulmasta. Yritysten riskienhallintastrategian tarkoituksena ja tavoitteena yleensä on estää ja vastustaa ulkopuolelta tulevia kritiikkiä tai kriittisiä uhkauksia. Sitran mukaan sijoittajat, kuluttajat sekä ostajat edellyttävät yritykseltä vastuullista toimintaa. Eri kohderyhmien tavoitteensa on, että yrityksellä ei ole negatiivisia vaikutuksia ympäröivään yhteiskuntaan. Riskienhallintastrategia on erittäin tärkeä yritystoiminnassa, koska sen merkitys on kasvanut jatkuvasti ja kuuluttaja on alkanut pohtia eri näkökulmia ja kuluttamista koskevia eettisiä valintoja. Tämä on aiheutunut sen, että yritykset laativat riskienhallintastrategian ja etenevät riskienhallinnasta erottautumiseen. Sitran mukaan Nanso on löytänyt "LOHAS-kuluttajat" eli asiakkaitten ostopäätösten eettisyyttä sekä ekologisuutta miettivät kuluttajat ja sen pohjalta ottanut käyttöön Reilun kaupan puuvillan sekä kieltäytyy tekemästä alahankintoja kaikkein riskialteimmista maista. Näin Nanso on erottunut muista vaatetusalan toimijoista jatkuvasti.

Erotautumisstrategia perustuu yrityksen tarpeeseen erottautua tuotteillaan ja palveluillaan. Kestävään kehitykseen perustuva tarjonnan monimuotoisuus alkaa megatrendistä, joka muuttaa merkittävästi kysyntää. Tämän myötä yritykset löytävät erilaisia keinoja, jotka auttavat liiketoimintaa vastaamaan erilasiin haasteisiin. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen, väestön ikääntymisen, resurssien vähentämisen sekä digitalisoitumisen, jotka muuttavat kuluttajien ostokäyttäytymisen kautta yrityksen toimintaympäristöä jatkuvasti. Kun yritys reagoi toimintaympäristön muutokseen on mahdollista, että yritys tarjoa joitain, mitä ei kukaan ole aiemmin pystynyt tarjoamaan, vaikkapa yrityskilpailijoista. Myös erottautumisen painovoiman keskipiste voi olla tulevaisuudessa ja siihen valmistautumisessa. Sitra (2013.)

Yrityksen kustannustehokkuusstrategia syntyy, kun käytetään luonnonvaroja ja henkilöstöosaamista järkevämmiin ja viisaampiin jatkuvasti. Se myötä tehostuu tuotanto ja toiminta ja näin yritys säästää erilaisissa kustannuksissa. On erilaisia keinoja supistaa kustannuksia. Esimerkiksi investoida henkilöstöresursseihin, kun huolehditaan työntekijöiden hyvinvoinnista. Tämä lisää työntekijöiden moraalista, motivaatiota ja innostaa suorittamaan työtehtäviä tehokkaammin, sekä pystymiseen työskennellä samassa työssä pidempään, kuin yrityskilpailijoilla. Sitra (2013.)

3.3 Resurssien hyödyntäminen

Bacigalupon ym. (2016, 10–12) mukaan tarpeet ja toiveet lyhyellä, sekä pitkällä aikavälillä täytyy pohtia erittäin huolella. Tämä pystyy auttamaan yrittäjää tunnistamaan yksilön ja ryhmän vahvuuksia, sekä uskomaan omiin kykyihin vaikuttamaan tapahtumiin epävarmuudessa, pienistä takaiskuista ja väliaikaisista epäonnistumisista huolimatta. Westerholmin (2007, 57) mukaan yrittäjän yrittäjyysosaamisen kehityspolku edellyttää, että yrittäjä on oma-aloitteinen, pystyy ottamaan vastuuta sekä yrittäjällä on kykyä suorittaa itsenäisiä erilaisia tehtäviä ja ratkaista erilaisia haasteita. Tämän onnistumisen vaati, että yrittäjällä on itsevarmuutta ja luottaa omiin kykyihin ja tunnistaa omia vahvuuksia sekä heikkouksia. Yritystoimintaa voidaan rakentaa yrittäjän omia vahvuuksia käyttäen sekä heikkoudet huomioiden, mutta on hyvä kehittää ja täydentää heikkouksia.

Suomen Yrittäjien (s.a, 8) mukaan on erittäin tärkeää, että yrittäjä on itsetietoinen ja luottaa omiin vahvuuksiinsa ja haluaa suorittaa tehtäviä, vaikka on epävarmuutta tilanteissa. On myös tärkeää, että yrittäjällä on selkeä visio, joka auttaa häneltä uskomaan omiin kykyihin ja sen avulla lähteä toteuttamaan toimintaansa. Arolan (2017, 6) mukaan itsetietoisuus on erittäin tärkeää, koska se auttaa kuvailemaan nykyhetken ja tulevaisuuden osaamisen tarpeita. On hyvä jokaisen meistä kysyä itseltään, kuka olen, mitä osaan ja mitä tahdon tulevaisuudessa. Sen avulla ollaan ajan tasalla sekä pystytään luottamaan omiin kykyihin, kun tiedetään omia vahvuuksia, heikkouksia ja miten kehitetään niitä jatkuvasti.

Heikkisen (2007,94) väitöskirjan tutkimustuloksen mukaan ympäristön esteet tai yrityksen toimiala eivät näytä vaikuttavan yrityksen menestykseen ja kasvuun. Hänen tutkimustuloksensa mukaan 68 prosenttia oli sitä mieltä, että ympäristössä ei ole yrityksen kasvun ja menetyksen esteitä ja 62 prosenttia yrityksistä ilmoitti menestyksensä ja kasvavansa olevan riippumattomia yrityksen toimialasta. Yrittäjät, jotka olivat mukana tutkimuksessa, osoittivat olevansa päämäärätietoisia ja luottavansa omiin vahvuuksiinsa ja mahdollisuuksiinsa saavuttaa työn päämäärä. He luottavat myös kasvun ja menetyksen vaativien resurssien saatavuuteen.

Liukkosen (2017, 28–29) mukaan erilaiset psykologiset, ominaisuudet ja osaamiset vaikuttavat ihmisten menetykseen eri aloilla. Hänen mukaansa psykologisia ominaisuuksia ovat esimerkiksi hyvä sisäinen motivaatio, positiivinen ajattelutapa, itseluottamus, sinnikkyys, kritiikin hyödyntämiskyky, suoritusrentous, päättäväisyys, sopeutumiskyky sekä

sitoutuminen. Hänen mukaansa näihin seikkoihin on mahdollista vaikuttaa pitkäkestoisella kehityksellä. Vaikka psykologiset ominaisuudet pysyvät usein moniulotteisina, jotkut niistä voidaan muuttaa epäsuoraksi. Esimerkiksi on todella vaikeaa lisätä itseluottamusta suoraan harjoittelun avulla, mutta silti voidaan voimista itseluottamusta, kun ilmaisemme selkeät tavoitteet ja sen seuraamiset, kun palautetaan mieleen aiemmin onnistuneita tapah- tumia tai käydään myönteistä itsepuhelua.

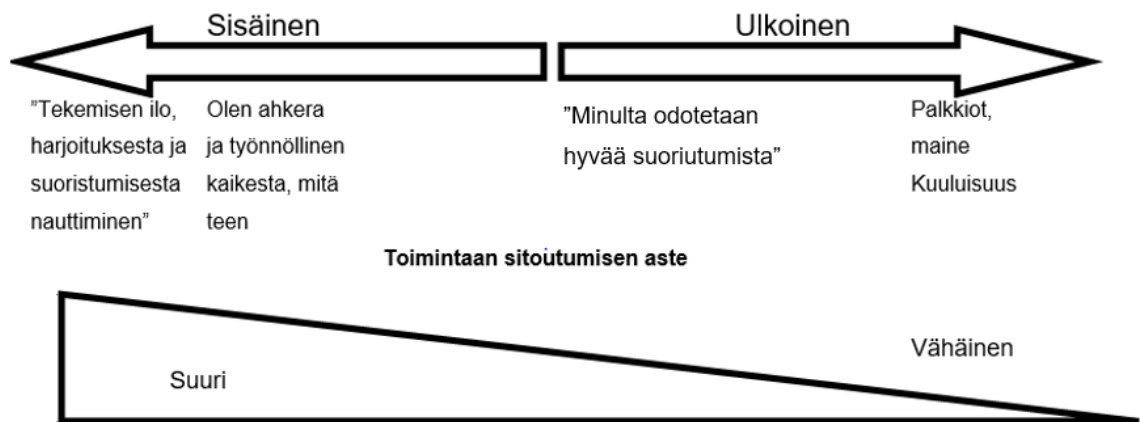
Tämän avulla on mahdollista voimistaa sisäistä motivaatioita ja auttaa omia visioita sekä omia tavoitteita. Tampereen yliopiston mukaan itseluottamuksella tarkoitetaan uskoa ja luottoa omiin vahvuuksiin, taitoja ja sen voidaan avulla saavuttaa tahdottuja tavoitteita. Tärkeää on, että luottaa omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa ja siitä kautta löytää erilaisia mahdollisuuksia sekä vaikuttaa myös muihin. Toisaalta itseensä luottamusta auttaa, että epävarmuudet, epäonnistumiset sekä pettymykselliset tilanteet eivät lamauta. Uskoa omiin kykyihin arvostetaan, koska terve itsevarma ihminen arvostaa itseään ja elämänsä, kohtelee itseään ja muitakin hyvin. ”Itseluottamus selittää tutkimusten mukaan ihmisen on- nistumista ja menestymistä psykologisista tekijöistä parhaiten”

Bacigalupon ym. (2016, 10–12) mukaan saavutustarpeiden tyydyttäminen ja ideoiden muuttaminen käytännöksi on yksi monista yrittäjän tärkeistä piirteistä. Täytyy myös olla valmis olemaan kärsivällinen, sekä pistää henkilökohtaiset ja ryhmän tavoitteen etusijalle pitkällä aikavälillä. Joustavuus paineen, sekä epäonnistumisen ja vastoinkäymisten alla auttaa pääsemään asetettuihin tavoitteisiin. Heikkinen, E:n (2007,43) mukaan yritystoimin- nan käsitteet, motivaatio, sinnikkyys, tavoitteellinen käyttäytyminen ja suorituskyky ovat keskeisiä. Hänen mukaansa kolme asia vaikuttaa yrityksen tulokseen: ”yrittäjänä suoriutu- minen, persoonallisuus, kuten motivaatio ja osaamien sekä ympäristö”.

Westerholmin (2007, 65–66) mukaan menestyminen yrittäjyydessä edellyttää, pohdintaa, sinnikkyyttä ja laaja tietoa ympäröivästä globaalista maailmasta sekä yritystoiminnastakin. Hänen mukaansa sinnikkyydellä tarkoitetaan sitä, että yrittäjä jatkaa toiminnassa, vaikka on vaikea tilanne tai toisaalta sitä, että yrittäjällä on onnistumisia vähän tai ei ollenkaan onnistumisia. Onnistuakseen yrittäjän on pakko olla voimakastahtoinen ja kärsivällinen, jotta hän pääsee läpi vaikeista ajoista. Hakasen (3.4.2019) mukaan onnistumisen takana on usein sinnikkyys. Hänen mukaansa aina kaikki suunnitelmat eivät toteudu, niin kuin on suunniteltu tai voit valmistautua siihen, että kaikki eivät mene niin kuin olet pohtinut. Vas- toinkäymiset ja epäonnistuminen tulevat esiin. Tämä tilanne monella ihmisillä vähentää

itseluottamusta sekä mahdollisuuksia. Sinnikkyys edellyttää intohimoa, itsehallintaa, pitkäjänteisyyttä ja uskoa siihen, että epäonnistumisesta on mahdollista päästä yli. Se on motivaatiota saavuttaa tavoitteet väsymättömällä työskentelyllä ja halukkuutta voittaa haasteita. Sanotaan, että sinnikkyyttä, älykkyyttä ja muita ominaisuuksia on todettu olevan lahjakkailla ihmisillä. Silti se ei vie toimintasi eteenpäin, jos et tee ahkerasti työstäsi. Peiposen (2020) mukaan yrittäjältä vaaditaan erilaisia ominaisuuksia taitoja sekä osaamista. Se johtuu siitä, että yrittäjyys edellyttää kokopäiväistä, jokapäiväistä työpanosta. Se tarkoittaa, sitä, että yrittäjämäessä työssä tarvitaan sitoutumista, paineenkestävyyttä ja motivaatiota työntää asiat eteenpäin, vaikka on haasteita.

Liukkosen (2017, 30–31) mukaan monet hämmästelevät, mistä ihmiset saavat innostuksen tukea ja kehittää ammatillista osaamistaan jatkuvasti, suorittaa opintoja, harrastaa palloilua salilla tai onnistua suorittamaan haastavia ja yksitoikkoisia kuntoisuus- ja tekniikkaharjoituksia. Hänen mukaansa opettajat huomioivat, että osalla opiskelijoita ei ole motivaatiota heidän oppiainettaan kohtaan. Lääkärit toivovat, että heidän potilaansa lopettaa polttamaan savukkeita sekä ryhtyy parantamaan terveyttä syömällä terveellistä ruokaa ja panostamalla liikuntaan. Työnantajat pohtivat, miten työntekijät ja esimiehet voivat suorittaa työntehtäviä tehokkaammin. Liukkosen (2017, 30–31) mukaan näissä tavoitteissa ja pyrkimyksiä kyse on motivaatiosta. Motivaation tehtäviä on kaksi erilaista: Motivaatio vaikuttaa energian säteilyyn, joka saa ihmiset toimimaan tietyllä keinolla ja tietyllä halukkuudella. Motivaatio auttaa ihmisiä innostumaan työstä, opinnoista, harrastuksesta tai urheilusta. Vahva motivaatio antaa voimaa suorittaa painostavia tehtäviä. Motivaatio myös ohjaa ihmisen suuntaan, jonka auttaa saavuttamaan jonkin päämäärän.

Kuvio 9. Toimintaan sitoutuminen (Liukkonen 2017, 41)

Motivaatio on jaettu ulkoiseen ja sisäiseen motivaatioon. Ulkoisella motivaatiolla tarkoitetaan sitä, että tehdään asioita vain palkkioiden vuoksi tai pakottavista syistä. Tämä suoriutus kontrolloidaan ulkoapäin voimakasti ja se aiheuttaa ristiriidan henkilökohtaisen hyvinvoinnin kanssa. On erilaisia asioita, jotka edustavat ulkoista motivaatiota. Niitä ovat esimerkiksi komentaminen, rangaistukset ja palkkiot, jotka muodostavat vähitellen motiiveja käyttäytymiseen. Vaikka on erilaisia asioita, jotka edistävät ulkoista motivaatiota, kuten maine, kunnian, terveys tai varakkuus. Nämä ulkoiset motivaatiotekijät voivat vaikuttaa tehokkaasti vain lyhyemmällä aikavälillä kuin sisäiset motivaatiotekijät. Sisäinen motivaatio syntyy ihmisten henkilökohtaisista tarpeista, kiinnostuksista tai arvostetuista asioista. Sisäinen motivaatio tuottaa iloa, mielihyvää sekä hyvää ilmapiiriä, joita suoriutumien saa aikaan. Tämä johtuu siitä, että ihminen on motivoitunut sisäisesti itselleen ja halua kehittää itseään ja harjoitella itseään varten ilman ulkopuolisen määräystä. Ihminen, joka on sisäisesti motivoitunut jaksaa opetella, vaikka kaikki ei mene hyvin ja törmää epäonnistumisiin, loukkaantumisiin ja vastoinkäymisiin. (Liukkonen 2017, 39–41.)

Bacigalupon ym. (2016, 10–12) mukaan yrittäjähenkisen ihmisen kannatta osata hallinnoida ja hankkia aineellisia sekä aineettomia ja digitaalisia resursseja, joita tarvitaan ideoiden ajamiseen eteenpäin ja toteuttamiseen käytännössä. Resurssien käyttäminen ja hyödyntäminen rajallisissa olosuhteissa ja tarvittavien tietojen hankkiminen kannattaa kaikissa vaiheissa mukaan lukien teknologiset, juridiset, sekä digitaaliset taidot. Viitalan & Jylhän (2013, 144–145) mukaan yrityksen tavoitteiden saavuttamiseen ja strategian

toteutumiseen tarvitsee kovaa työtä ja siihen tarvittavia erilaisia resursseja, kuten yrityksissä ihmisiä, taitoja, tietoja, osaamista, toimintatiloja, laitteita, koneita, raaka-aineita, järjestelmiä sekä aineettomia resursseja. Täytyy myös organisoida, miten käytetään ja hyödynnetään näitä erilaista resursseja, jotka auttavat tai osallistuvat yrityksen tavoitteiden saavuttamiseen.

Viitalan & Jylhän (2013, 144–145) mukaan jokainen resurssi on tärkeää yrityksen tuotannonprosesseille, mutta monille yrityksille tärkeä ja joskus ainoa tuotannon tekijä on ammatillaisen osaamisen (asiantuntijuus). Se tarkoittaa, että koko toiminnan menestyminen riippuu ainoastaan yrityksessä työskentelevistä ihmisistä. Jotta muutetaan liikeidea toiminnaksi ja asiakkaat saavat tuotteita tai palveluja, tarvitaan tarkasti organisoitu toimintaprosessi. On erittäin tärkeää, että hahmotetaan yrityksen toiminta kokonaisuudessa sekä yksityiskohtaisesti, kuten tapahtumat, toimenpiteet tapahtumasarjoina sekä toimintoketjuina, miten reippaat, sujuvat ja luotettavat ne ovat, sitä tehokkaammin yritys toimii.

Westerholmin (2007, 62) mukaan on tärkeää, että yrittäjä on taitava ja hänellä on oltava asenne yrityksen resurssien johtamiseen, jolloin erilaiset ajatukset toimivat tuotannon kiihdyttäjinä. Yrittäjyysjohtajan tulisi pyrkyä pysymään dynamiikassa, koska se auttaa yritystä kasvamaan ja kehittymään sekä sietämään enemmän epävarmuutta. Se myös auttaa käsittelemään erilaisia tekijöitä. Hänen mukaansa monilla yritysten perustajilla ei ole tarpeeksi valmiuksia yritysten johtamiseen, jotta he voisivat sen avulla auttaa yrityksiä tekemään kriittisiä elinkaarisiiroja ja siirtymään pois vain omasta näkökulmastaan.

Tuulikki Kolopaisen (2019, 12–19) ja Ukko.fin (2019) mukaan yrityksen pyörittämiseen ja palvelujen sekä tuotteiden tuottamiseen tarvitaan erilasta osaamista ja resursseja, jotka auttavat saavuttamaan tavoitteet. Heidän mukaansa yrityksen toimintamuodon valinta vaikuttaa yrityksen menestymiseen. Yrittäjä pitäisi arvioida, mitä voimavaroja hänellä on ja mitä kannattaa hankkia yrityksen ulkopuolelta, kuten henkilöstö sekä välineellisiä, taloudellisia, aineellisia, aineettomia sekä digitaalisia resursseja. Toisaalta on tärkeää, että yrittäjä osaa hyödyntää erilaisia yrityspalveluja, jotka tarjoavat erilaisia palveluja yrittäjälle. Ne voivat olla julkisen tai yksityisen sektorin toimijoita. Niiden kautta yrittäjän on mahdollista hankkia tarvittava resurssi ja tukea yritystoiminnan eri näkökulmasta.

Bacigalupon ym. (2016, 10–12) mukaan idean muuttamista arvoa tuottavaksi toiminnaksi on yrittäjän pakko pohtia, jotta sen kustannukset selviävät. Täytyy olla ennakkointia, johon

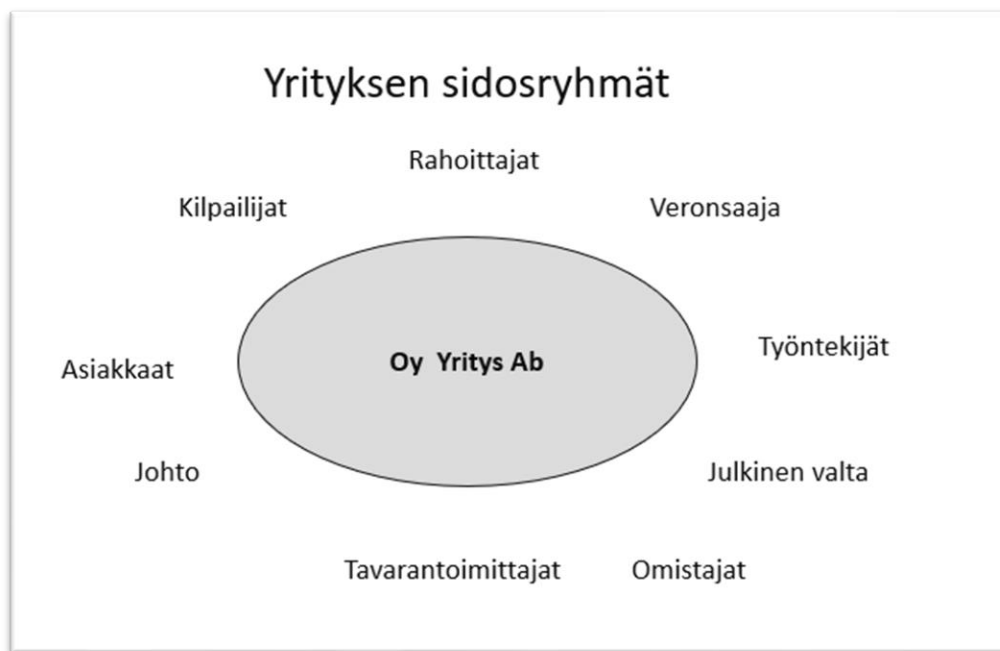
kuuluu hyvä suunnittelu, toteutus ja pätevä arvio taloudellisista päätöksistä. Yrittäjän pitää hallita myöskin rahoitusta, jotta arvonluontitoiminta säilyy pitkälle. Westerholmin (2007, 65.) mukaan ihminen, joka on taitava talousosaaja osaa hankia ja organisoida yritykseen tarvittavaa pääoma sekä varmistaa sitä, että sitä käytetään tehokkaasti. Hänen mukaansa yrittäjämäisen henkilön ja yrittäjän täytyy ymmärtää hyvin liiketoiminta, peruslaskentatoimi ja kirjanpito. Yrityksen talouden kunto kertoo toimituskyvystä sekä mahdollistaa resurssitarpeen selvittämisen tulevaisuuden toimintaa varten. Vahva talous antaa yritykselle mahdollisuuksia laatia hyvä strategia sekä optimaalinen liiketoimintasuunnitelma pitkällä aikavälillä.

Hämäläinen (11.7. 2018) toteaa, että yritystoimintaa vaati seuramaan ja arviomaan erilaisia yrityksen tunnuslukuja, kuten maksuvalmius, vakavaraisuus, kannattavuus sekä kokonaistoiminnan ja tehokkuus. Kannattavuuden tunnusluvut kertovat yrityksen liiketulosprosentin, oman pääoman tuottoprosentin ja vieraan pääoman tuottoprosentin. Vakavaraisuuden tunnuslukujen avulla todetaan yrityksen rahoitustasapaino eli oman pääoman ja sijoittajaan pääoman ero sekä velkojen suhde kokonaisuuteen. Yritys selviää vakavaraisuuden avulla kasvuun tarvittavista lisäpanostuksista myös tappiollisena vuotena, kun rahoitukseen ja pääoman on kerrytetty riittävästi puskuria. Omavaraisuus lasketaan prosenttina ja on hyvä, kun se on yli 35 prosenttia.

Tulee selvittää maksuvalmius tunnuslukujen avulla lyhyellä aikavälillä eli kyky selvitä juoksevien menojen maksuista. Tämä on erittäin tärkeää yritystoiminnan kannalta, koska enakoimaton maksukyvyttömyys voi johtaa yrityksen konkurssiin, kun yritys ei pysty maksamaan työntekijän palkkoja ja veroja. Tämän takia on tosi tärkeä seurata ja ennakoida osaavasti. Toiminnan kokonaisuuden ja kehityksen avulla pystytään kuvaamaan erilaisia tunnuslukuja, esimerkiksi taseen loppusummaa, työntekijälukumäärää, liikevaihtoa ja bruttotulosta. Tehokkuuden tunnuslukujen kautta pystytään kuvaamaan yrityksen erilaisten resurssien hyödyntämistä. Vaikka erilaisia tunnuslukuja on monta, niiden tarve ja sopivuus riippuu usein yrityksen toimialasta ja yrityksen toimintatavasta. Tämä auttaa yrittäjää hahmottamaan ja seuraamaan yrityksen suorituskykyä, kuten työntekijöiden tehokkuutta, kiertonopeutta ja kiertoaika eli myyntisaamista, ostovelkoja ja yrityksen pääomaa.

Bacigalupon ym. (2016, 10–12) mukaan yrittäjän pitää innostaa ja motivoida sidosryhmiä, jotka kuuluvat asiaan. Arvokkaan tuloksen saavuttamiseksi on hankittava tarvittava tuki. Yrittäjänä on hyvä osoittaa myös tehokkaita kommunikaatiotaitoja, suostuttelua,

keskustelua ja johtajuutta. Ilmoniemen ym. (2009, 32) mukaan voidaan voittaa erilaisia haasteita kaikilla elämänaloilla, kun käytetään prosessiajattelumallia, jossa erilaiset yhteistyökumppanit ovat vuorovaikutuksessa tuotantoprosessin ja panoksen eri näkökulmista. Heidän mukaansa erilaiset sidosryhmät, kuten ihmiset, yritykset ja organisaatiot toimivat prosessiajattelumalliin pohjalta, jotta he saavuttavat tavoitteiden päämäärät. Ei kukaan vaikuta toimintaympäristöön yksin vain kaikki vaikuttavat yhdessä kaikkeen.

Kuvio 10. Yrityksen sidosryhmät (Ilmoniemi ym. 2009, 32)

Kuten kuvio 10 osoittaa yritys tekee yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa päivittäin. Westerholmin (2007,60–61) mukaan yrittäjämäisen henkilön tai yrittäjän pitäisi osata hyvin viestintä- ja vuorovaikutustaidot, hänellä pitäisi olla valmista verkostoa ja hänen pitäisi tehdä töitä eri sidosryhmiä kanssa. Tämän johtuu siitä, että yrittäjällä on useita rooleja yrityksen toiminnassa eli hän on varatoimitusjohtaja, innovaattori ja pieniyrittäjä jne. Se vuoksi viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen on erittäin tärkeä yrittäjälle. (Tonts, 2019, 85; Westerholm 2007,61.) Ennen yrityksen perustamisvaihetta yrittäjän tarvitsee verkostoitua ja kommunikoida eri sidosryhmien kanssa, kuten potentiaalisten asiakkaiden, tavarantoimittajien sekä resurssi- ja palvelutuottajien kanssa, koska näiden verkostojen avulla yrittäjä saa erilaisia mahdollisuuksia, resursseja ja tiedon vaihtoa. Verkostoituminen ja se

hyödyntäminen vievät paljon aikaa eli emme voi rakentaa vahva veriostoa yhdessä päivässä

Leadership-johtaminen sekä johtaminen ei kuitenkaan ole sama asia. Leadership-johtajalla on kykyä vaikuttaa toisen henkilön esimerkiksi työntekijän käyttäytymiseen ja hän päättää vapaaehtoisesti myötävaikuttaa ennalta valittujen tavoitteiden saavuttamiseen. Tämän tyyppinen johtaja ohjaa alaisiaan, ja samalla muistaa yrityksen yhteistä visiota. Hän näkee alaisensa voimavarana, joihin täytyy investoida eikä kontrolloida (Westerholm (2007,60–65.) Jotta yritys saa aikaan parhaimman mahdollisen tuloksen, se tarvitsee hyvää joukkuepeliä koko henkilöstön kesken. Parkkisen (1999, 73) mukaan johtajan tärkeää tehtävä on saada ihmisjoukko suorittamaan tehtäviä yhdessä, jotta tavoitteet saavutetaan.

On erittäin tärkeää, että johtaminen on päämäärätietoista ja vuorovaikutteista työtä ja sen kautta kaikki työntekijät ponnistelevat saavuttaakseen tavoitteita yhdessä Viitala & Jylhä (2013, 248) Lisäksi yrittäjyydessä ja johtamisessa tarvitaan hyvät esitystaidot sekä kykyä kuunnella ja kunnioittaa muita. Sen avulla yrittäjä luo erilaisia mahdollisuuksia eri sidosryhmien kesken. Omnian (2016) mukaan loistava liikeidea ja liiketoimintasuunnitelma ovat yrityksen menestyksen avain, mutta silti ne eivät riitä, koska tarvitaan vielä hyvää viestintän- ja myyntiosaamista. Jotta muut sidosryhmät saavat tietoa, että kyseisellä yrityksellä on hyviä tuotteita ja palveluja. Sen takia yrittäjä pitäisi osata myydä omia ideoitaan, osaamistaan, tuotteitaan ja palvelujaan. Tontsin (2019, 48–49) mukaan itsensä esittelemine ja tuntemattomiin ihmisiin tutustuminen ei ole helppoa. Se johtuu siitä, että alussa ihmisellä on pelkoa. Hänen mukaansa pelko voidaan voittaa, kun harjoitellaan päivittäin puhumista ihmisten kanssa

3.4 Itsensä johtaminen

Bacigalupon ym. (2016, 10–12) mukaan yrittäjän arvoa tuovia prosesseja voi aloittaa vastaamalla haasteisiin, pitämällä kiinni tarkoituksista ja myöskin tekemällä suunniteltuja tehtäviä. Ilmoniemen ym. (2009, 219) mukaan yrittäjä on itsensä johtaja ja samaan aikaan hänellä on erilaisia asioita johdettavana. Johtaminen on yksi osaamislajinsa yritystoiminnan eri sektoreiden joukossa. Heidän mukaansa johtaja on henkikö, jolla on kykyä tunnistaa ja visioida yrityksen suunta sekä tavoitteet, jotta antaa mahdollisuuden, että muutkin näkevät ja sitoutuvat yhteiseen päämäärään ja kehittämään erilaisia keinoja, jotka auttavat saavuttamaan tavoitteet. Yrittäjä on itsejohtaja, liikkeenjohtaja, tiedottaja, valmistaja,

myyjä, työllistäjä, neuvottelija, päättävä, ihmisten johtaja sekä toimialajohtaja. Kun yrittäjällä on niin vaativa vastuu, hänen ei auta kuin niellä ylpeytensä ja suorittaa jokaisessa tilanteissa vaadittu tehtäviä. Westerholmin (2007, 67 ja 76) mukaan yrittäjää pidetään innovaattorina, riskin hyväksyjänä, johtajana, organisoijana ja omistajana. Nämä kaikki ja lisäksi muut hoidattavat asiat odottavat yrittäjän arjessa. Sen vuoksi yrittäjällä pitäisi olla riittävästi aloitekykyä, kekseliäisyyttä ja päämäärätietoisuutta. Näiden ja muiden ominaisuuksien avulla yrittäjämäinen henkilö tai yrittäjää pyrki käynnistämään vaativia projekteja sekä se hallitsemaan, johtamaan, organisoimaan, arvioimaan ja raportoimaan. Lisäksi yrittäjällä on kykyä työskennellä itsenäisesti sekä työskennellä ryhmien kanssa. Hänen mukaansa yrittäjä asenteelle on ominaista aloitteellisuus, ennakoivuus, riippumattomuus, ja innovatiivisuus yksityis- ja yhteiskuntaelämässä sekä työssä. Siihen sisältyvät myös motivaatio ja määrätietoisuus tavoitteiden saavuttamiseksi, olipa kyse siten henkilökohtaisista, yhteisistä tai työhön liittyvistä tavoitteista. Yoop.fi:n (2018–2020) mukaan oma-aloitteellisuudella tarkoitetaan sitä, että yrittäjä osaa tehdä asioita itsenäisesti ja saavuutta päämääriä. Vaikka hänellä on tuhansia haasteita, hän ei luovuta vaan pitää kiinni tavoitteestaan ja käyttää kaikkia keinoja ja vaihtoehtoja, jotta hänen suunnitelmansa ja tavoitteensa toteutuvat. Yrittäjä osaa selvittää ongelmia omassa yhteisössä. Yrittäjä osaa aloittaa prosesseja, joiden tarkoituksena ja tavoitteena on tuottaa yhteisölle tavoitteen kannalta jotain arvokkaaksi koettua toimintaa.

Bacigalupo ym. (2016, 10–12.) mukaan tavoitteita pitää asettaa ja niitä on kolmenlaisia. Pitkän, keskipitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteet. Tärkeät asiat täytyy priorisoida toimintasuunnitelman mukaisesti, sekä on pakko olla valmiina odottamattomiin, sekä äkillisiin muutoksiin. Lattia suunnitelma ja hallinnoitua tarkoitetaan sitä, että on kykyä asettaa pitkäjänteinen, keskipitkä ja lyhyen aikavälillä tavoitteita. Lisäksi on kykyä arvioida, priorisoida tavoitteita ja suoriutumissuunnitelma, sekä kykyä sopeutua ja seitiä odottamattomia muutoksia. Kaikista tärkeintä on, että yrittäjällä on kyky tarttua mahdollisuuksia ja muuttaa sitä yhteisölle arvoa.

Westerholmin (2007,56) mukaan yrittäjällä on intohimo ja kyky yhdistää visio ja toiminta. Yrittäjällä on tahtoa ja kykyä yhdistää pohdiskelua ja toimintaa ja kantaa vastuu sekä suunnittelusta että toteutuksesta. Hänen mukaansa yrittäjä on mahdollisuuden näkijä ja sen arvoksi muuttaja, kun hän on valmis suorittamaan työnsä ahkerasti. Parkkisen (1999,113–114) mukaan on erittäin tärkeää, että yrittäjä osaa laatia selkeät suunnitelmat, jotka myöhemmin tukevat toiminnan kehittymisen seuraamista alkuperäisiin tavoitteisiin

varattuna. Tämän avulla yrittäjä saa mahdollisuuksia tarkistaa tavoitteita ja tehdä muutoksia, kun niitä tarvitaan. Hänen mukaansa on tärkeää, että yrittäjä saa selkeän kuvan yrityksen tulevaisuudesta ja kehityksestä sekä tarvittavien toimien tärkeysjärjestyksestä.

Yrittäjä on elämäntaiteilija, joka toteuttaa kutsumustaan uutterasti ja omaa tahtoaan luovasti. Hänen intentiollaan on asia- ja tilanneyhteys ja sillä on kulttuurinen konteksti, mutta loppujen lopuksi hän luo oman intentionsa. Hän toimii sen tahtotilan mukaan ja ottaa sen varassa vastuun omasta tulevaisuudestaan. Hän uskoo itsehallintaan, ja hänellä on tarve määrittää omaa tulevaisuuttaan.

Bacigalupon ym. (2016, 10–12.) mukaan päätöksien tekemiseen tarvitaan kykyä, kun asiat ovat epäselviä ja vaikka sinun käytettävissä olevat tiedot ovat epäselviä tai kun on olemassa tahattomien lopputulosten riski. Arvonluontiprosessiin liitetyt tavat täytyy säilyttää, mutta samalla pitää testata ideoita ja prototyyppejä jo varhaisessa vaiheessa epäonnistumisriskien minimoimiseksi. Nopeasti muuttuvia tilanteita tulee vastaan ja ne pitää käsitellä kiireellisesti ja huolellisesti. Epävarmuuden, tulkinnan ja riskien suvaitsevuus viittaa kykyyn reagoida ja tehdä nopea päätös sekä vaikuttaa tilanteeseen, jossa muutokset tapahtuvat todella nopeasti ja ainakin osittain arvaamattomasti.” Yrittäjällä on kyky uskaltaa kokeilla uusia asioita. Yrittäjällä on myöskin kyky arvioida ja punnita erilaisien toimintatapojen hyödyt ja riskit. Yrittäjällä on kyky tehdä erilaisia valintoja sekä tulkintaa riskien suhteen ja sen avulla tehdä tarvittava päätöksiä epäselvissä tilanteissa ja epäselvinä aikoina. Yrittäjämäisesti toimiva henkilö on aktiivinen, aikaansaava ja kykeneväinen hyödyntämään resurssit luovasti sekä tekemään strategisia päätöksiä nopeasti.

Bacigalupon ym. (2016, 10–12) mukaan tehokas työskentely yhdessä muiden kanssa ja ylipäätään yhteistyö on hyvä yrittäjälle ideoiden kehittämiseksi ja toteuttamiseksi. Verkostoituminen on yrittäjälle tärkeä työkalu, joka voi hankalassa paikassa olla erittäin tarpeellinen. Konfliktien ratkaiseminen on tärkeää ja kilpailu on hyvä ottaa vastaan positiivisesti. Liiketoiminta kehittyy useimmiten verkoston yhteistyönä. Verkoston tehokkuus ratkaisee tuotteen ja palvelun laadun, sekä sen tehokkuuden. Verkostoituminen on jatkunut yrittäjän näkökulmasta kahteen eri suuntaan, yritysten sisäisessä rakenteessa ja sen ulkopuolella. Yksi syy kehitykseen verkostoitumisessa on ollut johtamiskyvyn lisääntyminen mahdollisimman pienellä riskeillä.

Toisena syynä on mahdollisuudet laajentaa yritystoimintaa eri puolella maailmaa, jotta yritysten ei tarvitsisi perustaa omia tuotantolaitoksia muihin maihin. Kolmantena tärkeänä syynä toimii mahdollisuus koota parasta osaamista yhteen verkostoitumisen avulla. ”Ikean” mukaan sillä ei ole yhtään tehdasta, jossa tehdään huonekaluja, vaan valmistus tapahtuu 500 000 työntekijän voimin noin 100:n kumppanin yrityksissä ja 60:ssa maassa. (Viitala & Jylhä 2019,94–95.)

Yhteistyöosaamiseen vaaditaan erilaisia taitoja, mitä täytyy osata soveltaa työelämässä. Nykypäivänä työtä tehdään vuorokauden ympäri esim. kauppa- ja ravintola-alalla. Myöskään terveysalalla työaikoja ei ole vaan, työnteko on jatkuvaa vuorokauden ympäri. Itse työnteossa täytyy hallita tietynlaisia työntekokykyjä, jotka auttavat yhteistyöosaamista. Kykyjä, jotka täytyisi nykypäivän työmaailmassa hallita, ovat muun muassa ”aktiivisuus, itseohjautuvuus ja kriittisyys”. Edellä mainittuja taitoja kutsuttiin ennen alaistaidoksi, mutta nykypäivänä näitä kutsutaan työyhteisötaidoiksi. Yhteistyöosaamisessa tärkeää on yhteinen tavoite, johon kaikki haluaisivat päästä. Se, että kaikki hyväksyvät ryhmän asettamat tavoitteet, on tärkeä edellytys ryhmän toiminnalle. (Manka & Manka 2016, 60)

Yhteistyöosaamisen tärkein osa on tuoda erilaisia ja eri-ikäisiä ihmisiä yhteen, koska ihmisillä on eri ajattelutapoja ja osaamistaitoja. Johtajuudella saadaan nämä kaikki ihmiset yhteen, jolloin syntyy hyvää yhteistyöosaamista. Esimerkiksi vanhemman sukupolven ihmiset opettavat nuorelle sukupolvelle taitoja, joita nämä eivät hallitse ja myös nuorisukupolvi opettaa vanhalle asioita, joita vanhemmat eivät välttämättä osaa. Kun näitä ideoita hyödynnetään työelämässä, tulee hyvä yhteistyöilmapiiri ja tulokset muuttuvat tehokkaasti parempaan suuntaan. Tämän onnistumisessa kohdataan paljon haasteita, koska ihmisillä on eri taustoja, arvoja, kulttuureja ja koulutuksia, jotka vaikuttavat erityisen paljon tämän onnistumiseen. (Manka & Manka.2016, 10–13.)

Bacigalupon ym. (2016, 10–12) mukaan kaikki mahdolliset aloitteet täytyy yrittäjän käyttää arvon luomiseen oppimismahdollisuutena. Muiden kanssa on tärkeää oppia, mukaan lukien omat mentorit. Käy menestystä ja epäonnistumista läpi, ja ota niistä tärkeitä asioita ylös, sillä ne saattavat auttaa tulevaisuudessa. Yrittäjän täytyy osata käyttää mitä tahansa aloitteellisuutta oppimismahdollisuudeksi ja luoda sille arvoa. On suotavaa käyttää aikaa muiden kanssa oppimiseen, myös mentoreidenkin kanssa. Yrittäjän täytyy osata pohtia ja oppia sekä onnistumisista että epäonnistumisista, sillä ne voivat kohdistua itseen tai muihin. Yrittäjän täytyy olla valmiina kaikkiin mahdollisiin tapauksiin ja keksiä ratkaisuja

ongelmiin ja riskeihin, joita saattaa tulla vastaan. On hyvä, että virheistä opitaan. Westerholmin (2007,51) mukaan jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä ja epävarmassa maailmassa, jokaiselta meistä vaaditaan myös yrittäjämäinen asenne, ajattelu ja suoritustapa. Tulevaisuudessa yrittäjyyden vaikutus työelämässä lisääntyy ja yhä enemmän tulee mukaan yrittäjyyden arki eli työ muuttuu yrittäjyysmuotoon. Kaikkeen työhön on tulossa yhä enemmän mukaan yrittäjyyden luonnetta eli työyrittäjistymistä. Yrittäjän tehtävien suoritustapa muuttuu jatkuvasti ja se edellyttää yrittäjältä tai yrittäjämäiseltä ihmiseltä erilaisten asioiden jatkuvaa oppimista ja aktiivisuutta, jotta he pysyvät työmarkkinoilla (Römer-Paakkanen ym. 2019, 87).

Mankan & Mankan (2016,13) mukaan ihmiset, jotka eivät ole valmiina kehittämään omaa osaamistaan jatkuvasti, ovat huonossa asemassa työelämässä, sekä myöskin omassa elämässä. Nykypäivänä pienetkin asiat, kuten esimerkiksi kodinkoneiden käyttö, vaatii jonkin tasoista it-osaamista. Elämän teknologiat, jotka muuttavat tulevaisuuttamme teknologisemmaksi ovat biotekniikka, lääketiede, kanssakäymisen teknologiat ja genetiikka. Elinikäiseen oppimiseen liittyviä osaamisalueita, jotka ovat merkittäviä meille kaikille ovat numerolukutaito, tieteellinen lukutaito, tekniikan perustaidot, taloudellinen lukutaito, yleiset lukutaidot ja kulttuurinen ja ihmislukutaito. Näiden lisäksi on myöskin tärkeää osata kriittistä ajattelua, ongelmanratkaisuhenkisyyttä, luovuutta ja tiimityötaitoja. Tämän lisäksi tarvitaan erilaisia vahvuuksia, kuten sopeutumiskykyä, uteliaisuutta, johtamistaitoa, sinnikkyyttä ja monikulttuurisuutta. Edellä mainitsemani taidot ovat hyödyllisiä asioita, jotka koskettavat meitä kaikkia. (Römer-Paakkanen ym. 2019, 87.)

4 Yrittäjyystaitojen kehittäminen teorian ja työelämän avulla

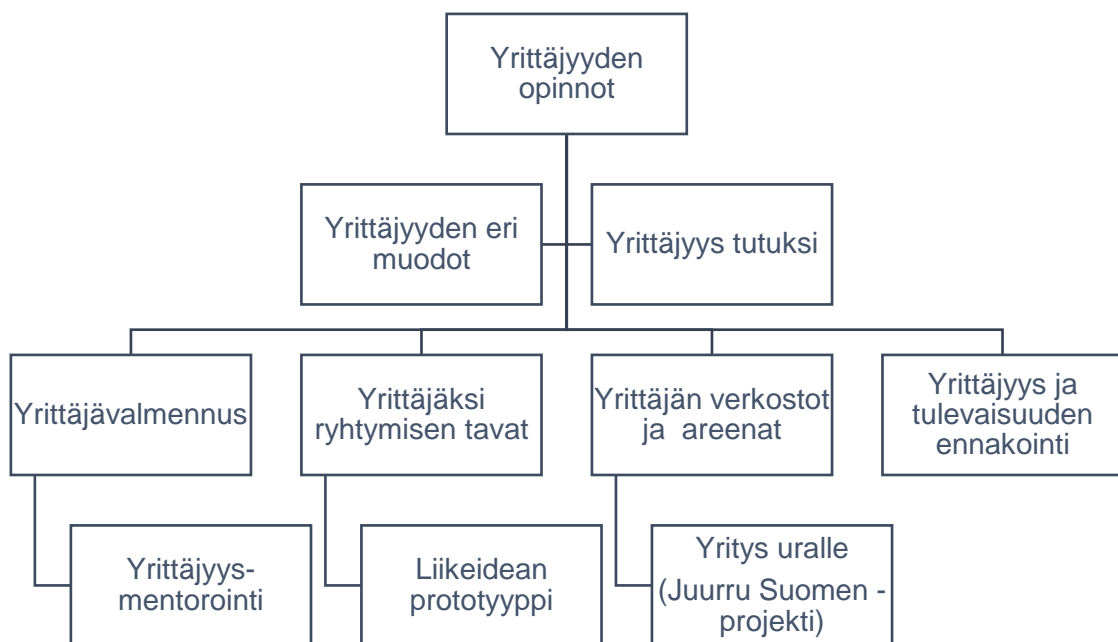
Tässä luvussa käyn läpi yrittäjyystaitoni kehittämisprosessia opiskelun ja työelämän avulla. Olen vahvistanut ja kehittänyt yrittäjyystaitoani jatkuvasti matkalla kohti uutta yrittäjyyden aikaa, koska yrittäjyyteen tarvitaan erilaisia taitoja, tietoja ja osaamista, jotka voivat helpottaa yrittäjän arkea ja yritystoimintaa jatkuvasti ilman vaivaa. Westerholmin (2007, 60) ja Parkkisen (1999, 62–69) mukaan nämä taidot ovat johtamistaidot, yhteistyötaidot, viestintä- ja vuorovaikutustaidot, tiedonhakutaidot, tietotekniikkataidot ja innovointitaidot sekä laskelmataidot.

Yrittäjyyteen ja yritystoimintaan tarvitaan seuraavia ominaisuuksia, jotka ovat perusedellytyksiä ja selkäydin yrittäjyyteen. Näitä ominaisuuksia ovat tavoitteellisuus, sisukkuus, aloitteellisuus, luovuus ja itseluottamus. On myös erittäin tärkeää, että yrittäjä arvioi omia tarpeitaan ja yrittämisen edellytyksiä etukäteen, koska se auttaa aina olemaan kartalla asioista ja korjaamaan puutteita jatkuvasti. Lisäksi yrittämisessä tarvitaan pitkäjänteisyyttä ja sitkeyttä, koska alussa yrityksen menot ja tulot ei ole tasapainossa. Sen vuoksi yrittäjällä täytyy olla erilaista sietokykyä. (Parkkinen 1999, 62, 69.)

Yrittäjyyslinjaukset-koulutukseen-okm (2017, 8) mukaan yrittäjyyden koulutuksen tarkoituksena on tarjota mahdollisuuksia kaikille opiskelijoille, jotka tarvitsevat yrittäjyyden taitoja ja tietoja. Lisäksi yrittäjyyskoulutuksen tarkoituksena on kannustaa, rohkaista ja motivoita opiskelijoita, esimerkiksi yhdistämällä opittavia asioita ja oppijan kiinnostuksen kohteisiin ja vahvuuksiin. Koulutus antaa opiskelijalle mahdollisuuden hyödyntää osaamistaan ja vahvuuksiaan opetusaikana. Samoin tuetetaan opiskelijan oma-aloitteisuutta.

Toisaalta opiskelijalla on mahdollisuus valita, mikä tahansa yrittäjyysopinnoista. Esimerkiksi valinnaisineen tai pakolliskurssin väliltä ja kuinka laajat opinnot ovat. Yrittäjyyskoulutuksessa myös autetaan seuraavia tavoitteita, kuten opiskelijan osallisuus, itsetunnon vahvistaminen, erilasien mahdollisuuksien kartoittaminen, päätöksenteon harjoittelu, uskollisuus tehdä uusia asioita virheitä pelkäämättä. Myös vahvistetaan ja kehitetään opiskelijan tavoitteellisuutta, tuloksellisuutta ja yhteistyön sekä verkostojen kehittämistä yrittäjyyteen orientoitumisen avulla, eli millainen rooli opiskelijalla on yrittämisen kokemuksissa.

Myös korkeakoulussa opiskelijoita kannustetaan ja tuetetaan tutkimuslähtöisten innovaatioiden ja opiskelija saa mahdollisuuksia hyödyntää yrittäjäalumneja ja mentoreita. (Yrittäjyyslinjaukset-koulutukseen-okm 2017, 8.) Olen hyödyntänyt yrittäjyyskoulutusta matkalla kohti uutta yrittäjyyttä eri koulutusasteiden kautta ja vahvistanut sekä kehittänyt yllä mainittuja asioita. Minua tuettiin ja kartoitettiin eri koulutusaikoina esimerkiksi korkeakoulussa yrittäjyysopintojen aikana. Olen saanut mahdollisuuden kehittää yrittäjyystaitojani korkeammalla tasolla kuin koskaan, koska koulutusohjelma on tarjonnut erilaisia suuntautumiso-pintoja, joita opiskelija saa kehittää ja täydentää niin kuin hän itse haluaa.

Kuvio 11. Yrittäjyyden suuntautumiso-pinnot ja opintoja tukevat opinnot

Liiketalouden koulutusohjelman perusopintojen jälkeen valitsin yrittäjyyden ja yrityksen rahoitus suuntautumiso-pinnot, koska minulla on intohimoa yrittäjyyttä kohtaan. Tavoitteenani oli vahvistaa yrittäjyysosaamista eri näkökulmista. Esimerkiksi yrityksen rahoitus, yritys juridiikka, innovatiivisuus ja viestinä- ja vuorovaikutustaidot. Lisäksi halusin tutustua erilaisiin tapoihin ryhtyä yrittäjäksi ja valmistautua yrittäjäksi ryhtymiseen, esimerkiksi tutkimaan etukäteen sopiva yritys muoto, yritystoimiala ja alan mahdollisuudet tulevaisuudessa.

4.1 Yrittäjävalmennus-opintojakso

(Haaga-Helia s.a a.) mukaan yrittäjävalmennuksen opinnon tarkoituksena ja tavoitteena on, että opiskelija saa mahdollisuuden kehittää omia yrittäjätarpeitaan sekä yrittäjä- ja liiketoimintaosaamistaan. Tämän kurssin päätavoitteena on pistää opiskelija pohtimaan omaa yrittäjyyttä ja valmistamaan omaa yrittäjyyden polkua. Lisäksi opiskelija voi tutustua ja arvioida, mitä yrittäjän täytyy osata, minkälaisia osaamisia ja vahvuuksia yrittäjänä toimiminen vaatii ja myös arvioida minkälaista osaamista ja vahvuuksia hänellä itsellään on ja vertailla yrittäjäosaamiseen vaatimuksia ja omaa osaamista. Sen jälkeen opiskelija tietää, mitkä ovat hänen kehittämistarpeensa.

Toisaalta opiskelija saa tukea ja ohjausta oman ”yrittäjyys-Hopsin” kautta, jonka tarkoituksena on auttaa ja kehittää opiskelijan yrittäjä- ja liiketoimintaosaamistaan eri näkökulmasta, esimerkiksi liikeidean kehittämistä, arvioida yritysideoita, arvioida yrityksen toimintamahdollisuuksia ja laatia yrityksen perustamissuunnitelman erilaisten liiketoimintamallien ja liiketoimintasuunnitelman avulla. Lisäksi opiskelija saa mahdollisuuksia kartoittaa erilaisia asioita, jotka ovat erittäin tärkeitä yrityksen käynnistämistä ja tulevaisuuden toimintaa varten, esimerkiksi yrityksen toimintaympäristön analyysit, taloudelliset laskelmat ja niin edelleen.

Tämä opintojakso on ollut erittäin tärkeä minulle, koska sain mahdollisuuden valmistautua omaa yrittäjyyden polkuun. Opintojakson aikana kartoitin omaa liikeideaa, koska minulla on ollut erilaisia liikeideoita, jotka kuuluvat eri aloihin, kuten liikunta-alan liikeidea ja elintarvikealan liikeidea sekä puhelin- ja elektroniikka-alan liikeidea. Yrittäjyysvalmennus opintojakson aikana sain mahdollisuuden käydä läpi omia liikeideoita ja tutkia erilaisia asioita, kuten liikeidean realistisuutta, mahdollisuutta, riskejä ja omia voimavaroja sekä resursseja liiketoimintamallien, liikeidea prototyyppien ja liiketoimintasuunnitelmien avulla.

Arvioin omaa yrittäjyysosaamista ja liiketoimintaosaamista. Tämä on auttanut kartoittamaan omia kehittämiskohteita tulevia opintoja varten, vaikka omaan laajaa yrittäjyysosaamista ja liiketoimintaosaamista, kuten johtamistaitoja, myynti- ja asiakaspalvelutaitoja, yhteistyötaitoja, laaja verkostot, markkinointiviestintä taitoja, luovus- ja innovoivuutta ajatella, löysin heti myös kehitystarpeita. Niitä ovat yritysrahoitus, yritysverotus, yritys juridiikka ja kielitaito.

Yrittäjävalmennuksessa olen kehittänyt osaamistani eri näkökulmista teorian kautta. Tein liiketoimintasuunnitelman ja innovoin liikeideat. Lisäksi olen kehittänyt tiedonhankintatavojia ja laajentanut verkostoja. Esimerkiksi osallistuin yrittäjyys tapahtumiin webinaareissa. Olen selvittänyt yritysideoita tarpeellisia viranomaisenhallinnon ja yrittäjyyspalvelujen avulla, kuten patentti- ja rekisterihallituksen ja Uusiyrityskeskuksen avulla. Sain ohjausta ja neuvoja, jotka ovat olleet erittäin tärkeitä liikeideoita ja tulevan yritystoiminnan kannalta. Esimerkiksi, miten patentoidaan keksintö, miten haetaan kehitys- ja innovaatio rahoitus, miten voisin hyödyntää viranomaisia ja asiantuntijoita. Sain myös mahdollisuuden yrittäjän mentorointiin ja sparraukseen.

4.2 Yrittäjyyden eri muodot -opintojakso

Suomen yrittäjien (2017) mukaan yritysmuodon ja yhtiömuodon valinta on erittäin tärkeää aloittelevalla yrittäjällä, koska se vaikuttaa yritystoimintaan eri näkökulmista, Esimerkiksi yrityksen päätöksenteko, yrityksen pääomarahoitusta, perustajien lukumäärää, yrityksen verotus, vaakatukset, vastakysymykset, yritysidea ja laajentumissuunnitelmat. Römer-Paakkasen, Suonpään & Vehkaperän (2019) mukaan yrittäjyydessä on monia muotoja ja on tärkeää, etteivät yrittäjyyden opinnot anna epärealistisia ajatuksia. Sen takia on erittäin tärkeää, että yrittäjyydestä kiinnostuneille opiskelijoita tuetaan ja heille tarjotaan henkilökohtaisia mahdollisuuksia valita omaan yrittäjyyspolkuun sopiva yrittäjyysmuoto. Suomen Yrittäjien (2018) mukaan yrityksen perustamisen vaiheita ei tarvitse miettiä yksin, koska erilaiset yrityspalvelut, esimerkiksi uusiyrityskeskuksista tai yrityspalvelupisteistä tarjoavat maksutonta ja luottamuksellista neuvontaa, jotta aloitteleva yrittäjä saa neuvoja yritysmuodon ja yhtiömuodon valitsemiseen, koska sillä on suurin merkitys yritystoimintaan.

Yrittäjyyden eri ilmenemismuotoja

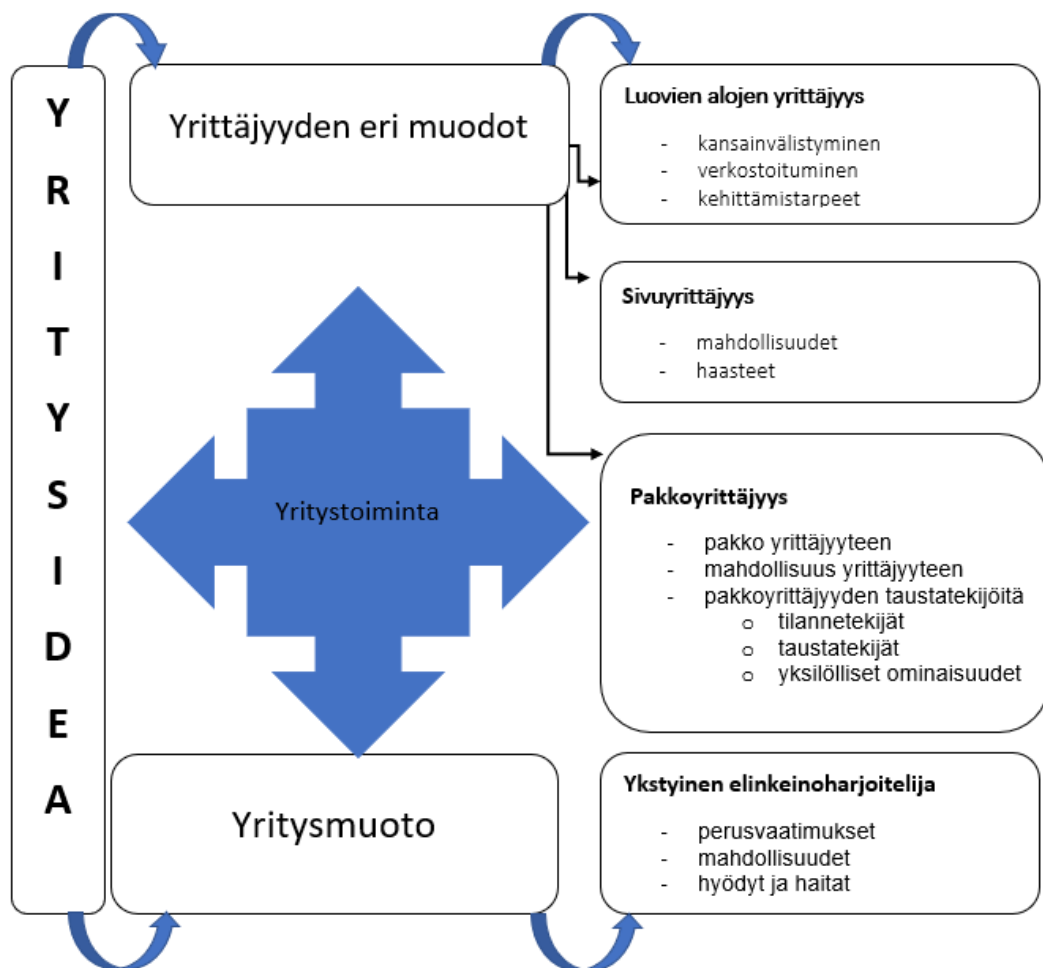

Kuva 12. Yrittäjyyden eri ilmenemismuotoja (Jokinen & Römer-Paakkanen 2017)

Jokinen ja Römer-Paakkanen (2017) ovat koonneet yrittäjyyden erilaisia ilmenemismuotoja Kuviossa 12. He myös ovat kehittäneet ja muokanneet kuvaa vuoden ajan yrittäjyyden opiskelijoiden kanssa keskustelujen avulla. Yrittäjyysopintojen alussa opiskelijat joskus näkevät, että yrittäjyys ei ole laaja. Mutta tämän kuvion kautta he ovat kehittäneet ja laajentaneet ymmärrystään yrittäjyydestä. Korkeakoulun opintosuunnitelman mukaan yrittäjyyden eri muodot -opintojakson tarkoituksena ja tavoitteena on antaa mahdollisuus opiskelijalle tutustua erilaisiin yrittäjyyden ilmenemismuotoihin ja laajentaa omia näkemyksiä ja tietoisuuksia yrittäjyyden eri muodoista, vaikka opiskelija ei itse ole kiinnostunut yrittäjän urasta, mutta uskoo, että tulvaisuudessa työskennellessään mikroyrityksessä tai pieniyrittäjien kohderyhmän palveluksessa haluaa tietää eri yrittäjien, yrittäjyyden ja pienyrityksen toiminnasta. (Römer-Paakkanen, Suonpää & Vehkaperä 2019.)

(Haaga-Heliana s.a. b) mukaan opintojakso on sopiva eri koulutusohjelmien ja alojen opiskelijoille. Toisaalta opiskelijoita rohkaistaan uskomaan omiin ominaisuuksiin ja tunnistamaan ja arvioimaan hyötyjä erilaisista mahdollisuuksista sekä suunnittelemaan onnistumista tulevaisuudessa. Lisäksi opiskelijaa kannustetaan hyväksymään ja omaksumaan

yrittäjämäinen elämän asenne, Esimerkiksi yrittäjyys-HOPS-ohjaajani kannusti ja rohkaisi, kun on ollut haastavia ja vaikeita tilanteita yrittäjyysopintojen aikana. Hän sanoi, että hän tietää ei ole helppoa yhdistä opiskelua, perhettä ja työelämää. Sekin kertoo, että minulla on yrittäjämäisiä ominaisuuksia, koska yrittäjä tekee samaan aikaan monta asiaa. Opintojaksoaikana tutustuin yrittäjyyden erilaisiin ilmenemismuotoihin yleisesti. Sen jälkeen valitsin kolme, joihin tutustuin syvällisesti. Näitä yrittäjyysmuotoja ovat luovien alojen yrittäjyys, pakkoyrittäjyys ja sivuyrittäjyys. Kiinnostukseni noihin yrittäjyysmuotoihin johtui sitä, että ne koskivat omia tarpeitani suoraan tai epäsuorasti.

Kuvio 13. Yrittäjyyden eri muodot ja yritysmuotojen valitsemisen prosessi

Kuten kuvio 13 osoittaa yrittäjyyden eri muodot ja yritysmuodon valitsemisen prosessiani. Olen tutkinut jokaista yrittäjyysmuotoa ja yritysmuotoa erikseen, sen jälkeen yhdistin ne

kokonaan oman tarpeeni mukaisesti. Tutkin yllä mainitun yrittäjyyden ja yritysmuodon mahdollisuuksia, haasteita, hyötyjä ja haittoja, erilaisia edellytyksiä ja miten ne eroavat toisistaan. Olen kiinnostunut saamaan lisää tietoa luovien alojen yrittäjyyden seuraavista asioista: kasvu ja kansainvälistyminen, kehittämistarpeet, verkostoituminen ja luovien alojen yrittäjyysedut. Luovien alojen yrittäjyys kasvaa ja kansainvälistyy. Rajahonkaan & Raitasuon (2015, 20) mukaan luovien alojen yritykset ovat enimmäkseen pieniä. Näitä yritysmuotoja ovat yksinyrittäjiä tai ammatinharjoittajia. Nämä toimialat voivat olla esimerkiksi elokuvaohjelmistoja, televisioanimaatioita, musiikkia, digitaalisia pelejä, kirjallisuutta, arkkitehtuuria, muotoilua, markkinointiviestintää, kulttuuri- ja taidealan liikkeitä ja esitettävää taidetta. Tämän on antanut minulle lisää motivaatiota kartoittaa omia luovia ideoita ja hyödyntää omassa liikediasa esimerkiksi trendin rakentamista ja markkinointiviestintää, koska olen runoilija ja musiikin soveltaja.

Opetusministeriön (2006, 53) mukaan luovien alojen kehittämismahdollisuuden ensimmäisellä listalla on kansainvälistyminen. Tämä mahdollistaa yritysten kasvua ja laajentaa liiketoimintaa ympäri maailmaa. Myös globaalit markkinat, verkostoituminen, uudet jakelukanavat ja monialaisuuden hyödyntäminen ovat mahdollisuus luovilla aloilla. Sain lisää motivaatiota ja olen saanut erilaisia keinoja, miten laajennetaan yritystoimintaa kansainvälisesti. Voi esimerkiksi osallistua kansainvälisiin yritysmessuihin ja luoda laajaa verkostoa, hankkia kansainvälisiä sijoittajia ja kumppaneita, hyödyntää kansainvälistymisprojekteja, joita koulun, organisaatioita ja yrityspalveluja tarjoavat.

Opetusministeriön (2006, 49–51) mukaan kehittämistarvetta löytyy luovilla aloilla. Puutteita ovat esimerkiksi yritysten hajanaisuus, jakelukanavien ja asiantuntijapalvelujen puutteet, kotimarkkinoiden pienuus, rahoituksen ja kehittämistoimien riittämättömyys ja huono toiminta sekä toimialarajojen jäykkyys. Näistä huolimatta luovilla aloilla on paljon vahvuuksia esimerkiksi alan dynaamisuus ja vetovoima, hyvä substanssiosaaminen ja tuotteet. Olen saanut lisää tietoja luovien alojen aloittelijalle yrittäjälle olevista pääomasijoittajista, kuten aloitusrahasto Vera Oy. Se tarjoaa ja tutkii erilaisia luovien alojen aloittavia esimerkiksi teknologiayrityksiä, teknologiaintensiivisiä tai innovatiivisia palveluyrityksiä. Myös TE-keskuksen ja Finnveran yritysrahoitusmuodot tarjoavat luovien alojen erilaisen rahoituksen mahdollisuuden. Nämä tiedot ovat olleet erittäin hyödyllisiä yritysideaani, koska ne tuovat innovatiivisille palveluyrityksille tukea.

Pakkoyrittäjyys ei ole yksinkertainen sana, jota voi selittää vain yhdellä sanalla tai alueella. Se johtuu siitä, että on erilaisia asioita, jotka pakottavat ihmiset pakkoyrittäjyyteen ja työllistämään itseensä. Näitä voivat olla taustatekijät, tilannetekijät ja yksilön ominaisuudet. Pakkoyrittäjällä tarkoitetaan yleensä henkilöä, joka on joutunut yrittämään pakottavasta syystä. Näille yrittäjille on ollut tyypillistä se, etteivät he ole harkinneet yrittäjyyttä vaan yrittäjäksi joudutaan työelämässä tapahtuneen pettymyksen tai mahdollisuuksien vähyiden vuoksi. Syitä pakkoyrittäjyyteen voi olla esim. työttömyysuhka, työttömyys, tyytymättömyys palkkaan työstä, työkokemus, osaaminen tai koulutus. (Sanna 2018.) Tämän pakkoyrittäjyystutkielman aikana olen oppinut, miten voisin hyödyntää osaamiseni, vahvuuksieni ja kokemukseni eri tilanteissa työelämässä ja yrittäjämäisenä aikana. Esimerkiksi huomasin, että pakkoyrittäjyyteen johtavia tekijöitä on omassa elämässäni eri näkökulmasta, kuten perhe, koulutus, omat arvot, omat uskomukset ja omat asenteet. Hankitut tiedot voisivat auttaa rakastamaan erilaisia haasteita lähitulevaisuudessa.

Sivuyrittäjyys tarkoittaa sitä, että yrittäjä harjoittaa liiketoimintaa, mutta samaan aikaan hän on töissä muualla ja ansaitsee toimeentuloa muualta. Sivutoiminen yritystoiminta voi olla sesonkiliiketoimintaista tai osa-aikaista liiketoimintaa. Sivutoimiyrittäjän toimialat ovat vapaat ja helpot, joita voi aloittelijana kokeilla on mm. vapaa-ajan palvelut, käsityöt ja liikuntapalvelut, konsultointi. Usein sivutoiminen yrittäjä harjoittaa yritystä yksin. Sen tavoitteena on hankkia sisältöä elämään tai saada lisäansioita. (Laitinen 2020.) Sivutoimisen yrityksen perustajalla on jonkinlainen päätoimi, esimerkiksi työ- tai opiskelupaikka. Oman yritysidean kokeilu on mahdollisuus ja riski epäonnistua on matala. Yrityksen menot on helppo pitää pieninä, ja tämän vuoksi ei ole pakko kerryttää niin paljon kuukausittaista laskutusta heti. Sivutoimiyrittäjyys mahdollistaa yrityksen muuttamisen päätoimiseksi, mutta tähän vaikuttavat monet tekijät, jotka ovat mm. alan kilpailutilanne, oma henkilökohtainen elämäntilanne, asiakaskunnan kasvu ja yritystoiminnan liikevaihto.

Sivutoimiyrittäjyys voi usein olla rankkaa, työpäivän tai koulupäivän jälkeen iltaisin joutuu hoitamaan yritykseen liittyviä asioita esimerkiksi. Laskutusta, markkinointia, vakuutuksia ja niin edelleen. Tällöin myös oma vapaa-aika saattaa jäädä vähäiseksi tai kadota kokonaan. On hyvä pitää kirjaa yrittämiseen käytetystä ajasta.

Vaikka yrittäjällä on päätoiminen työ, on hänellä silti oikeus toteuttaa sivutoimiyrittäjyyttä. Yrittäjää koskee silti kilpailukieltosopimus, eli yrityksen työn luonne ja tuotteet eivät voi vahingoittaa työnantajaa. Tämä sopimus on kuitenkin voimassa työsopimuslain mukaisesti

vain työsuhteen ajan, tämän jälkeen on mahdollista aloittaa kilpaileva toiminta. (Loukasmäki 2018.)

4.3 Yrittäjän verkostot ja areenat -opintojakso

Toivolan (2006, 5–9) mukaan yrityksen on vaikea tarjota asiakkaille yksin kokonaisvaltaisia palveluja, koska yritykset ovat riippuvaisia toistensa palveluista, osaamisesta ja yhteistyöstä. Yrittäjyyskin on samalaisten haasteiden edessä, sen takia on tärkeä tehdä yhteistoimintaa muiden yrityksen ja kumppaneiden kanssa. Se antaa yrittäjälle mahdollisuutta hyötyä muiden vahvuuksista ja hankkia lisää osaamista ja voimavaroja. Koska nykyään yrityksen on vaikea pysyä ja toimia erilaisissa toimintaympäristössä ja vastata kilpailijoille tehokkaasti vain omia voimavaroja käyttämällä. Tontsin (2019, 85) mukaan verkostossa on vahvuus ja voima. Verkostoituminen on tulevaisuudessa erittäin tärkeää niin johtajalle, asiantuntijalle, opiskelijalle kuin yrittäjälle.

Airilan & Bergbomin (2017, 2) mukaan yrittäjän verkostoituminen on erittäin tärkeää yrittäjälle, koska se auttaa laajentamaan liiketoimintaa ja kehittämään sekä tukemaan yrittäjän hyvinvointia. Useat yrittäjät saavat verkostoitumisen kautta apua myös yksinäisyyteen. Verkostoituminen tarvitsee paljon aikaa ja kärsivällisyyttä sekä panostusta verkostoitumiseen erilaisia sidosryhmissä. Sen takia yrittäjä kokee verkostoitumisen todella vaikeaksi. Verkostot ovat selkäydin yrittäjälle, koska se auttaa löytämään erialaisia sidosryhmiä ja yhteistyö- kumppaneita sekä saamaan uusia asiakkaita. Yrittäjät hyötyvät verkostoitumisesta paljon. Esimerkiksi kun vaihdetaan ajatuksia, ideoita ja huolia yrittäjä saa mahdollisuuden ymmärtää paremmin yrittäjyyttä ja yritystoimintaa. Sen vuoksi yrittäjän on hyvä keskittyä luomaan ja ylläpitämään jatkuvasti, koska verkostot eivät synny itsestään, vaan tarvitaan yrittäjän oma-aloitteisuutta, aktiivisuutta ja verkostojen hankkimista.

Toisaalta verkostoitumista tarvitaan siihen, että määritellään omaa toimintaamme esimerkiksi, mikä on liiketoiminnan päämäärä, millaisia asiakkaita on tänään ja tulevaisuudessa. Voit kartoittaa nykypäivän verkostosi ja hahmotella missä haluat vielä verkostoitua yrityksesi tavoitteesi mukaan. Yrittäjän on hyvä pohtia, mitkä verkostot vahvistavat ja kehittävät omaa hyvinvointia ja miten eri sidosryhmät voivat osallistua kehittämään omaa yritystoimintaa. Yrittäjän on hyvä miettiä ja pohtia millaista verkostoa ja yhteistyötä haluaa rakentaa ja sen pohjalta etsiä erilaisia kohtaamispaikkoja, esimerkiksi yrittäjyystapahtumat, messut, seminaarit, sähköiset viestintäkanavat ja yrittäjäjärjestöt. Samaan aikaan löytää uudet

kumppanit tai hyödyntää nykyiset kumppanit. Lisäksi yrittäjä kannattaa asettaa selkeät tavoitteet verkostoitumiselle ja seurata myös unelmien toteumista sekä kerätä ja jakaa kaikki materiaalit, jotka tukevat verkostoitumisen onnistumista. Esimerkiksi käyntikortit ja yrityksen kotisivut. Pitää olla rohkea ja ottaa yhteyttä eri sidosryhmiin. (Airila & Bergbom 2017, 7–9.)

Tontsin (2019, 85) mukaan on hyvä verkostoitua eri sidosryhmien kanssa ennen yrittäjäksi ryhtymistä, koska yrityksen perustaminen jälkeen yrittäjällä on jo paljon hoidettavia asioita ja verkostoituminen ja verkostojen hyödyntäminen vievät paljon aikaa samoin kuin brändin rakentaminen eli kaikki ei tapahdu yhdessä päivässä eikä edes vuodessa. Yrittäjän verkostot ja areena -opintojakson aikana olen oppinut ja kehittänyt erilaisia keinoja verkostoitua eri sidosryhmien kanssa. Olen luonut jo paljon verkostoa, kun opintojakso tarjosi erilaisia tapahtumia. Lisäksi olen ollut itse aktiivinen ja osallistunut erilaisiin tapahtumiin pääkaupunkiseudulla ja webinaareissa, joiden tarkoituksena ja tavoitteena on ollut kehittää yrittäjyyttä ja yritystoimintaa eri näkökulmista. Aiheina on ollut esimerkiksi yritysverotus ja kirjanpito, markkinointisuunnitelma, myyntiosaaminen ja yrittäjät-tapahtuma

Airilan & Bergabomin (2017, 6) mukaan verkostoilla on suuri merkitys ja hyöty liiketoiminnassa. Verkostojen kautta voisi luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia, tehostaa yrityksen toimintaa ja kasvattaa myyntiä, selvittää liiketoimintahaasteita ja vähentää kustannuksia. Yrittäjä voi saada verkostojen kautta taloudellista hyötyä. Esimerkiksi voi sopia ja neuvotella toisen yrittäjän kanssa halvempia hankintasopimuksia tai vaihtaa esimerkiksi kehitysideoita, joita yrittäjä ei olenkaan miettinyt itselleen. Lisäksi verkostot vievät yrityksesi viestiä eteenpäin ja myyvät palveluasi ja tuotettasi puolestasi. (Uusiyrityskeskus, 2018.)

Toivolan (2006, 25) mukaan kasvuyrittäjä voi vähentää ja turvata liiketoimintariskejä verkostojen kautta, kun hän toimii laajemmilla markkinoilla. Hänen mukaansa on todettu, että yrittäjällä, jonka yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa on vain sukulaisia ja ystäviä, on huomattavat mahdollisuudet saada kehitysajatuksia ja tärkeitä tietoja sekä useita mahdollisuuksia, kuin yrittäjällä, joka on verkostoitunut paljon vahvoja sidosryhmiä. Opiskeluaikana olen verkostoitunut erilaisten sidosryhmien kanssa, esimerkiksi opiskelijoiden, opettajien, yrittäjien, asiantuntijoiden ja työantajien kanssa. Myös olen rakentanut luottamusta ja uskoa näiden sidosryhmien kanssa, jotta he tietävät paremmin osaamiseni ja persoonallisuuteni. Voisin hyötyä verkostoistani yrityksen käynnistämisympäristössä sekä kasvatusvaiheessa lähitulevaisuudessa.

Rautio (2014) mukaan verkostoitumiseen tarvitaan erilaisia tapoja ja käyttäytymisiä, jolla voimme verkostoitua uusiin ihmisiin nopeasti ja tehokkaasti. Hänen mukaansa on seuraavat seitsemän tehokasta tapaa verkostoitua nopeasti tilaisuuksissa ja tapahtumissa

- tehokas itsensä esittely
- hyvä kättely ja katsekontakti
- tee muistiinpanoja
- älä myy itse vain yrittää auttaa muita
- tilaisuuden aikana älä mene tuttujen ihmisten viereen
- tehokas ja tyylikäs käyntikortin jakaminen
- ammatillinen nettiverkko LinkedIn profiili.

Hän on törmännyt erilaisiin virheisiin verkostoitumisen aikana, mutta paras on, että huomaa omia vieheitä korjaa niitä tulevaisuutta varten. Kaikkien tärkeintä on tehokas itsensä esittely eli sellainen esittely, joka on vaikuttava ja jää mieleen vastapuolelle. Esimerkiksi kun esittelet oman yrityksen liiketoiminta, on hyvä tehdä lyhyitä ja ytimekkäitä hissipuheita, joilla herätät sijoittajien tai rahoittajien mielenkiinnon. Jännitys vaikuttaa aika paljon esittelytilanteisiin. On hyvä harjoitella etukäteen hissipuhetta, jos tietää että jännittää, koska jännittäessäsi saatat, unohtaa tärkeät asiat. Sen vuoksi kannattaa harjoitella ja kirjoittaa muistiinpanoja. On erittäin hyvä ottaa katsekontakti, koska ihmiset tekevät arvion ensimmäisen kahdeksan sekunnin aikana. Sen vuoksi kannattaa ottaa huomioon ensivaikutelmaa, jossa myös ääni on tärkeä. Lisäksi kehosi muu kieli on paras tapa vakuuttaa muiden tunteisiin. Kannattaa tehdä muistiinpanoja, kun muut esittelevät, koska se auttaa tunnistamaan muiden kehityskohteita, kiinnostuksen kohteita tai heidän ongelmiansa ratkaisua.

Esittelyn jälkeen, jos sinulla on ratkaisu tai ajatuksia, voit ottaa yhteyttä esimerkiksi LinkedInissa, sähköpostissa tai kirjeellä. Tämä vaikuttaa, että verkostot ja suhde jäävät vahvemmin mieleen. (Rautio 2014.) Yrittäjän verkostot ja areenat -opintajakso aikana olen hyödyntänyt yllä mainittuja asioita eri näkökulmista. Olen käyttänyt erilaisia keinoja verkostoitua ja vahvistanut esitystaitoni ja hissipuheiden laatimista. Lisäksi osallistuin yrittäjien ja eduskuntaehdokkaiden vaalitulaisuuteen. Se oli erittäin hyödyllinen ja tuottava tilaisuus. Tutustuin ja verkostoiduin eduskuntaehdokkaisiin ja yrittäjiin sekä yrittäjäjärjestöihin. Kaikkien tärkeintä oli, kun sain mahdollisuuden kuunnella yrittäjien haasteita ja kehitysehdotuksia yrittäjyydessä ja yritystoiminnassa tapahtuman aikana. Sain myös mahdollisuuden tutustua ja kuunnella erilaisia liiketoiminnan asiantuntijoita, kuten taloushallinto, lakiasiain toimisto, digityökalut E-tasku, riskinhallinta ja vakuutukset, sijoitukset ja osakkeet.

Taulukko 2. Yrittäjän verkostot ja areenat -opintojakson asiantuntijat

Asiantuntijan nimi	Asiantuntijuus	Yritys	Aika- taulu
Vesa Puisto	lakiasiantuntija	Lakiasiaintoimisto Fokus Oy	18.3.2019
Antti Nguyen	Yrittäjän digityökä- lut	e-Tasku Solutions Oy	19.3.2019
Kati Kurki	riskinhallinta ja va- kuutukset	Lähitapiola Oy	20.3.2019
Yuri Seregichev	yrittäjä	Viikox Food Oy	19.3.2019
Sanna Juutilainen	kirjanpitäjä	Taloushallinta Uniikki Oy	20.3.2019
Aleksandra Fagerholm	sijoitusjohtaja	OP Varainhoito Oy & E- Kiwi Oy	21.3.2019

Olen hyödyntänyt yrittäjyyttä ja liiketoiminta-asiantuntijoita ja verkostoitunut lisää, kun sain lisää tietoja erilaisista palveluista, jotka auttavat yrittäjän arkea ja edistävät yritystoimintaa jatkuvasti.

4.4 Yrittäjäksi ryhtymisen tavat -opintojakso

(Haaga-Heliaan s.a.d) opetussuunnitelmaan mukaan Yrittäjäksi ryhtymisen tavat -opintojakson tavoitteena ja tarkoituksena on opiskelijoiden tutustua ja ymmärtää syvemmin eri vaihtoehtoja ryhtyä yrittäjäksi tai jatkaa olemassa olevia liiketoimintojaan. Näitä eri vaihtoehtoja ovat perheyrittäjän jatkaminen, omistajapolven vaihdos, ketju- ja franchising-yrittäjyys ja uuden yrityksen perustaminen. Lisäksi opiskelijat tutustuvat oman yrityksen perustamiseen ja toimintaan liittyviin lakisäädöksiin. Opintojakso soveltuu kaikille opiskelijoille, jotka ovat kiinnostuneet yrittäjyydestä.

Yrittäjäksi voidaan ryhtyä ja aloittaa yritystoiminta, ostamalla tai perustamalla perimällä (sukupolvenvaihdos) yritys. Yrityksen toimintatase ja erilaiset valmiusasteet vaikuttavat yrittäjäksi ryhtymisen tai aloittamisen päätöksentekoon. On helpompaa jatkaa olemassa olevaa yritystä, kuin aloittaa tyhjästä rakentamaan jotain uutta. Opintojakson aikana olen kehittänyt osaamista ja asiantuntijuutta syvemmin. Olen saanut myös mahdollisuuden pohtia kunnolla yllä mainittuja vaihtoehtoja. Olen huomannut, että minulla on monta vaihtoehtoa ryhtyä yrittäjäksi. Esimerkiksi aloittaa oma ketju- ja franchising-yritys, ryhtyä tiimiyrittäjäksi, ostamalla toimiva yritys tai perustaa uusi yritys. Tämä johtuu siitä, että minulla on monta liikeideaa, jotka tarjoavat erilaisia mahdollisuuksia ryhtyä yrittäjäksi.

Huuskosen (1992, 81) tutkimuksessa siihen, alkaako joku yrittäjäksi vaikuttaa yrittäjäksi haluavan persoona, motivaatio, tilanne ja erilaiset ympäristötekijät. Parkkisen (1999, 84–86) mukaan yrittäjäksi ryhtyminen voi johtua hyvin erilaisista syistä ja lähtökohdista. Hänen mukaansa kyseessä voi olla pitkään mietitty tai vähemmän mietitty ennen päätöksentekoa, jotkut ovat harkinneet ja valmistautuneet kauan yrittäjäksi ryhtymistä ja jotkut taas ovat joutuneet ryhtymään yrittäjäksi yllättävän tilanteen johdosta. Näitä satunnaisia tilanteita voi olla mahdollisuus yrittäjyyteen tai pakkoyrittäjyys. Huuskosen (1992, 81) mukaan yrittäjäksi ryhtymiseen johtavia tekijöitä ovat taustatekijät, henkilötekijät ja tilannetekijät. Hänen mukaansa näiden erilaisten tekijäryhmien vaikutukset yrittäjäksi ryhtymisen kannalta muuttuvat, koska jokainen tilanne on erilainen. Esimerkiksi taustatekijöiden takia yrittäjäksi ryhtyvillä on yleensä joko työkokemusta kyseisestä alasta, aikaisempaa yrittäjäkokemusta, perhetaustaa tai roolimalleja. (Huuskonen 1992, 52)

Henkilötekijöiden takia yrittäjäksi ryhtyvillä taas vaikuttavat muun muassa persoonallisuus, elämänhallinta, riskisuuntautuneisuus, suoriutumistarve, arvot ja riippumattomuuden- ja vallanhalu. (Huuskonen 1992, 52–56). Viimeisenä tilannetekijöiden takia yrittäjäksi lähtevillä vaikuttavat työtilanne ja marginaalisuus, yksittäiset merkittävät tapahtumat, sekä ympäristön yrittäjämysteisyys. (Huuskonen 1992, 70) Opintojakson aikana olen saanut mahdollisuuden tutustua ja tulkita yrittäjäksi ryhtymisen vaikuttavia tekijöitä. Olen huomannut, että minulle löytyi monta syytä tai tekijöitä, jotka voivat johtaa yrittäjäksi ryhtymiseen, kuten yrittäjyyskokemus, halu kokeilla omia ideoita ja halu vaikuttaa yhteiskunnan toimintaan positiivisesti.

Opintojakson aikana olen oppinut ja tutustunut lainsäädöksiin, jotka vaikuttavat yritystoimintaan, kuten sopimusoikeus ja sopimusten hallinta, kilpailuoikeus, kuluttajaoikeus, sallassapitosopimus ja niin edelleen. Olen hyötynyt yritys juridiikkaosuudesta. Esimerkiksi olen oppinut, miten laaditaan sopimuksia ja miten patentoidaan ja suojataan keksintöjä.

4.5 Yrittäjyys ja tulevaisuuden ennakointi -opintojakso

(Haaga-Helion s.a.e) ja Römer-Paakkasen ym. (2019, 97–99) mukaan yrittäjyys ja tulevaisuuden ennakointi kuuluu yrittäjyyden suuntautumisopintoihin ja liiketalouden koulutusohjelmaan. Opintojakson tavoitteena ja tarkoituksena on, että opiskelija tutustuu ja oppii,

miten ennakoidaan ja tutkitaan tulevaisuutta eli tulevaisuudentutkimuksen perusmenetelmät. Sen avulla opiskelija saa mahdollisuuden tutkia erilaisia asioita, kuten tulevaisuuden urapolku ja yrittäjyyteen tulevaisuudessa vaikuttavia asioita. Toisaalta tärkeintä on, että opintojakso tarjoaa opiskelijoille erilaisia työkaluja ja menetelmiä, jotka auttavat hahmottamaan ja ymmärtämään muutosta, tulevaisuuden ennakointia sekä havaitsemaan ja hyödyntämään erilaisia mahdollisuuksia. Tämän avulla opiskelija saa mahdollisuuden ymmärtää syvemmin erilaisten ympäristöjen, toimijoiden sekä tapahtumien välistä vuorovaikutusta sekä havaitsemaan strategian kokonaisuuden ja viitekehysten. On tärkeää, että opiskelija oppii laatimaan erilaisia skenaarioita ja osallistumaan, vaikuttamaan sekä valitsemaan sopiva vaihtoehtoja erilaisista vaihtoehdoista.

Lisäksi opiskelijoita tuetaan ja rohkaistaan, jotta he uskoisivat ja luottaisivat omin kykyihinsä sekä tunnistaisivat, arvioisivat ja hyödyntäisivät erilaisia mahdollisuuksia ja suhtautuisivat tulevaisuuteen myönteisesti ja innostuneesti. Opintojakson aikana opiskelijoita myös kannustetaan omaksumaan yrittäjämäinen asenne, joka auttaa opiskelijaa toimimaan proaktiivisesti erilaisissa työympäristössä. Opintojakso soveltuu kaikille opiskelijoille, jotka ovat kiinnostuneet yrittäjyydestä sekä niille, jotka eivät ole kiinnostuneet yrittäjäurasta, mutta uskovat, että tulevaisuudessa on mahdollista työskennellä erilaisissa yrittäjyysmuodoissa. (Haaga-Helia s.a.e; Römer-Paakkanen ym. 2019, 97–99). Opintojakson aikana olen oppinut erilaisia menetelmiä ja työkaluja, jotka ovat auttaneet tutkimaan erilaisia asioita, jotka vaikuttavat liikeideaani tulevaisuudessa. Lisäksi sain mahdollisuuden arvioida ja kartoittaa yrittäjyysosaamiseni tulevaisuutta varten: mitä osaan, mitä kannattaa vielä kehittää, miten voin kehittää ja kenen kanssa. Heidän mukaansa tulevaisuuden tärkeitä taitoja ovat muun muassa ”merkityksellistäminen, sosiaalinen älykkyys, luova, uudistava ja sopeutuva ajattelu, kulttuurienvälisyys, laskennallinen ajattelu ja tiedonkäsittelykyvyt, uusmedialukutaito, alojenvälisyys, design-ajattelu, informaatioähkyn hallinta ja virtuaalisen yhteistyön taidot”.

Römer-Paakkasen ym. (2019, 97–99) mukaan tulevaisuuden ennakkoinnin kautta pystytään arvioimaan muutoksia ja mahdollisuuksia, jotka vaikuttavat tulevaisuuden työelämään ja yhteiskunnan toimintaan. Heidän mukaansa tulevaisuuden ennakkoinnin tarkoituksena ei ole vain selvittää tulevaisuuden tapahtumia ja miten tapahtumat voivat muuttaa toimintaympäristöä, vaan tärkeää on, että tulevaisuuden ennakkoinnin, kautta pystytään varautumaan ja valmistautumaan etukäteen tuleviin muutoksiin. Opintojakson aikana olen onnistunut tutkimaan ja pohtimaan erilaisia asioita, jotka vaikuttavat lähitulevaisuudessa

syntyvän yrityksen toimialaan ja toimintaympäristöön. Vaikka minulla on ollut monta liikeideaa, jotka kuuluvat eri toimialoihin, liikunta- ja urheilualan liikeidea on ollut ensimmäinen vaihtoehto. Liikeideani on uusi liikuntalaji, joka tarkoituksena ja tavoitteena on parantaa nuorten ja vammaisten kuntoa. Tavoitteettani on myös kehittää sitä ja loppujen lopuksi syntyä uusi urheilulaji.

Aaltosen (2016, 7) mukaan liikuntalain tarkoituksena ja tavoitteena on kehittää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa ja huippu-urheilua. Lisäksi tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat perusasioita, jotka laki sisältää. Esimerkiksi vamma, sairaus sekä alennut toimintakyky voivat vaikeuttaa tai estää osallistumista liikuntaan ja harrastukseen. Erikoisryhmien liikunta, soveltava liikunta, erityisliikunta sekä vammaishuippu-urheilu on otettu huomion valtion liikuntapolitiikassa. Heidän mukaansa pitkäaikaissairaiden ja vammaisten liikunta toteutetaan osana kansanterveystyötä.

Aaltosen (2016,4–8) mukaan liikunta ja urheilu ovat erittäin tärkeä asia yhteiskunnan toiminnan kannalta, koska ne parantavat väestön toimintakykyä ja hyvinvointia sekä kansantaloutta. Esimerkiksi liikunnan ja urheilun avulla voimme huolehtia fyysisestä ja henkisestä kunnosta sekä oppimisvalmiuksista ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Lisäksi ne auttavat estämään ylipainoa, verensokerin kohoamista, alkoholiriippuvuutta, sekä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Liikunta on erittäin tärkeää yksilölle, mutta sen merkitys ja painoarvo yhteiskunnassa on liian suuri, koska liikunta vaikuttaa väestön terveyteen ja hyvinvointiin sekä talouteen. Liikkumattomuus ja roskapuorat ovat aiheuttaneet, että nuoret aikuiset lihavat ja seurauksena on vaikuttanut negatiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Esimerkiksi lihavuudesta aiheutuneiden sairauksien hoitoon tarvitaan Suomessa 1200 sairaalapaikkaa eli ison keskussairaalan verran. Ylipainon vuoksi töistä poissaoloja on 340 000 kertaa vuodessa. Tämä on lisännyt terveydenhuollon kustannuksia yhteiskunnassa. (Liikunnan tutkimus 2025)

Valtion liikuntaneuvoston (2019,1–12) mukaan liikunta-alan tulevaisuudessa muutostekijöitä vuonna 2040 ovat kaupungistuminen, ilmastonmuutos, digitalisaatio ja työelämän murros, väestön ikääntyminen, elintavat ja eriarvoistuminen. Heidän mukaansa nämä muutostekijät vaikuttavat positiivisesti sekä negatiivisesti. Esimerkiksi kaupungistuminen tuo positiivisia mahdollisuuksia, kun rakennetaan lisää liikuntapaikkoja, leikkipuistoja, urheilukenttiä sekä viheralueita. Tämä helpottaa liikuntapaikkojen savutettavuutta tulevaisuudessa. Negatiivisella puolella on se, että Suomen väestö haluaa asua yhä suuremmissa

keskuksissa, jotka on rakennettu tiiviisti, ja se vaikuttaa luontosuhteeseen ja ilmanlaatuun sekä vähentää tai estää lukemista kaupungeissa. Kaupungeissa panostetaan ylikuormituksen vähentämiseen väestön liikuntapalvelujen kautta, kun taas maaseudulla liikunta palvelutarjonta on olematonta. Maaseudulla väestön päivittäinen liikunta ja liikunnan harrastaminen vähenevät, koska, palvelut ovat yhä kauempana.

Valtion liikuntaneuvoston (2019,1–12) ja Liikunnan tutkimuksen (2025) mukaan vuonna 2030 joka neljäs Suomen väestöstä on yli 65–75-vuotias. Ikääntyneiden fyysinen ja henkien kunto on parempi, kun he liikkuvat ja harrastavat liikuntaa aktiivisesti. Toisaalta tulevaisuudessa eläkeläisten määrä kasvaa enemmän, joten ikääntyvien hyvinvointia auttavien liikuntapalvelujen kysyntä ja merkitys kasvavat huomattavasti. Kauton ym. (2004, 104) mukaan ikääntynen ihmisten kulutuskysyntä kasvaa tulevaisuudessa, koska heillä on tarpeeksi voimavaroja. He ovat valmiina maksamaan erilaisista palveluista, jotka edistävät ja tukevat ikääntyviä ihmisiä. Tulevaisuudessa yksityisten terveys- ja hoivapalvelujen sekä matkailupalvelujen kysynnän kasvu ja tarjoaa uusia työpaikkoja. Jos ikääntyneet ihmiset säästävät menoissa kuten aiemmat ikäluokat, kasvu ei kuitenkaan tapahdu nopeasti.

Yrittäjyys ja tulevaisuuden ennakointi -opintojaksolla olen onnistunut selvittämään erilaisia asioita, jotka vaikuttavat lähitulevaisuudessa syntyvään yritykseni. Esimerkiksi ennen tätä opintojaksoa liikeidean kohderyhmiä olivat vain nuoret ja vammaiset, mutta toimialan tulevaisuuden tutkimisen jälkeen sain lisää tietoa ja näkemyksiä, jotka auttavat kartoittamaan yrityksen pitkäjänteistä strategiaa, esimerkiksi kohderyhmiä ja segmenttiä, tuotteita ja palveluja sekä verkostoja ja sidosryhmiä, jotka voivat auttaa saavuttamaan tulevaisuuden tavoitteet. Toisaalta olen huomannut, kuinka ikääntyneet ihmiset vaikuttavat yritystoimintaan ja liiketalouteen tulevaisuudessa. Sen vuoksi kannattaa hyödyntää mahdollisuus ja tarjota ikääntyneille ihmisille erilaisia palveluja, esimerkiksi hyvinvointituotteita ja kevytliikuntapalveluja.

4.6 Väyläopinnot (Yritys uralle -hankkeen Juurru Suomeen -projekti)

Jäppisen ym. (2019) mukaan yritys uralle hankkeen projektien tavoitteena on ollut edistää maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden sekä kantasuomalaisten opiskelijoiden työelämäntaitoja ja päästä jatko-opiskeluun korkeakouluun sekä tutustua yrittäjyyteen ja liiketoimintaan eri näkökulmista. Heidän mukaansa tulevaisuudessa Suomen työmarkkinoilla tarvitaan yhä enemmän maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä. Maahanmuuttajia, jotka ovat

asuneet Suomessa erilaisista syistä voi olla hankala työllistää työelämään vaadittavan kielentaidon puutteiden ja mahdollisten ennakkoluukojen takia.

Toisaalta jos maahanmuuttajaopiskelija haluaa suorittaa ammatillisen toisen asteen koulutuksen, hänen täytyy hankkia vaadittava kielitaito perusasteen koulutuksessa tai kotoutumiskoulutuksessa. Sen vuoksi ammattikoulussa suomi toisen kielenä opintojen tarjonta on liian suppea. Tämän aiheuttaa, että maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen taito ei kehity tarpeeksi, jotta he saisivat korkea-asteen koulukseen mahdollisuuksia. Tämän haasteen vuoksi monien maahanmuuttajaopiskelijoiden jatko-opintopolku korkeakouluun katkeaa. Kysymys on ollut, miten voidaan parantaa maahanmuuttajien jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia. (Jäppinen ym. 2019.)

Helsingin seudun kauppakamari rahoitti Yritystä uralle -hankkeen, jonka osana oli Juurru Suomen –projekti. Hanke toteutui Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa ja Business College Helsingissä (entinen Suomen Liikemiesten Kauppaopisto). Hankkeen avulla maahanmuuttajaopiskelijat saivat mahdollisuuden jatko-opiskeluun ja työllistymiseen. Hanke toteutui molempien oppilaitosten yhteistyönä lukuvuonna 2018–2019.

Yritystä uralle -hankkeeseen liittyivät myös väyläopinnot, jotka ovat olleet osaa avoimen ammattikorkeakoulun opintosuunnitelmaa. Väyläopintoihin kuuluvat seuraavat opinnot: mentodointi ja Job shadowing, työelämän verkostoissa toiminimen, avaimet suomalaiseen työelämään, yritystä uralle -tapahtumat, AMK-opiskeluvalmiuksien kehittäminen, hankkeen viestintä. (Jäppinen ym. 2019.)

Osallistuin Yritys uralle -projektiin loppuun saakka. Olen hyödyntänyt ja kehittynyt yrittäjyysosaamisen eri osa-alueella, kuten tapahtumasuunnittelu, esittäytymistaidot, tiedonhankintataidot, kommunikaatiotaidot ja tietotekniikkataidot. Lisäksi tutustuin suomalaiseen yrityskulttuuriin ja hain laajaa verkostoa. Toisaalta Yritystä uralle -hankkeen aikana sain ainoalaatuisten mahdollisuuksien kehittää suomen kielen taitoani. Esimerkiksi olen käyttänyt vahvuuttani eli luovaa kirjoittamista kehittämään heikkouksiani, kun kirjoitin runoja suomeksi. Kirjoitin kolme runoa äidistä, taloudesta, rauhasta ja koulutuksesta sekä opettajien ja opinto-ohjaajien runot. Voin sanoa, että en ole koskaan törmännyt niin vaikeaan tilanteeseen elämässäni, mutta onneksi sain tukea ja kannustusta, joka puolelta. Erityisesti opettajat ovat auttaneet ja kannustaneet jatkuvasti.

4.7 Yrittäjyysosaamisen itsearviointitulokset (Yoop)

Peuran, Aaltosen, Römer-Paakkasen, Lahikaisen, Asteljoen, Vainion (2020, 17) ja Yrittäjyysyliopiston (2020) mukaan Yoop.fi on yrittäjyysosaamisen tunnistamisen ja kartoittamisen uusi verkossa toimiva työkalu. Yoopin tarkoituksena ja tavoitteena on ollut auttaa ja edistää korkeakouluopiskelijoiden yrittäjyyttä. Yoop on tehty vuosina (2018–2020). Työkälun kehittäminen on toteutunut yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyönä. Rahoittaja oli Opetus- ja kulttuuriministeriö. Yoop on rakennettu ja kehitetty eurooppalaisen yrittäjyysosaamisen osaamisympäristön (EntreComp) pohjalta.

Yoop-työkalu tukee korkeakouluopiskelijoita yrittäjyysosaamisen tunnistamisessa ja tunnistamisessa sekä nopeuttaa opiskelijoiden siirtymistä työelämään opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Toisaalta hankkeen tavoitteena on ollut kerätä ja tuottaa erilaisia vaihtoehtoja, miten korkeakoulut voivat tehdä opintojen osaamisen hyväksilukemisen ja opinnollista korkeakouluopiskelijoiden yrittäjyysosaamista, esimerkiksi koulutuksen ulkopuolella hankittua osaamista, joka liittyy yrittäjyyteen. Yoop tarjoaa opiskelijalle erilaisia tietoja ja vinkkejä, miten opiskelija voi hyödyntää aiemmin hankittuja yrittäjyystaitoja osaksi tutkintoansa. Yrittäjyysosaamisen työkalu Yoop kannustaa opiskelijoita hakemaan erilaisia mahdollisuuksia, jotka auttavat heitä yrittäjyysopinnoissa korkeakoulun ulkopuolella, esimerkiksi työn ohella hankittu yrittäjyysosaaminen. ”Yoopissa on myös oma opettajan osio, jossa on suosituksia ja esimerkkejä hyvistä käytännöistä”.

Yoopin opiskelijan yrittäjyysosaamisen itsearviointi koostuu kolmelta pääosa-alueesta, jotka ovat ”Ideat ja mahdollisuudet, resurssien hyödyttäminen ja käytännön toiminta”. Jokaiseen pääosaamisalueeseen kuuluu seuraavia osia:

- 1 Ideat ja mahdollisuudet
 - mahdollisuuksien havainnointi
 - luovuus
 - visio

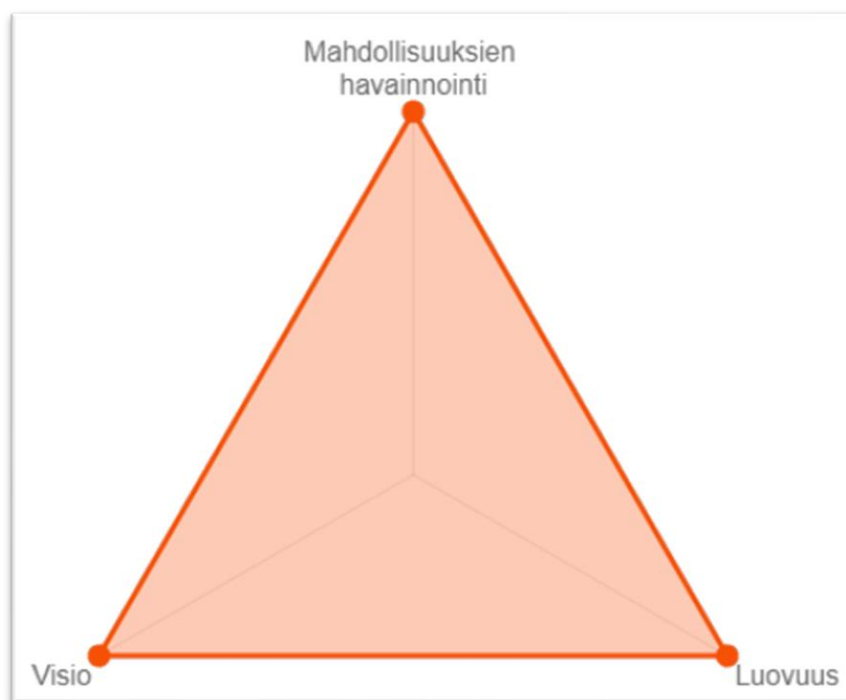
- 2 Resurssien hyödyttäminen
 - eettinen ja kestävä ajattelu

- itsetietoisuus ja luottamus omiin kykyihin
- motivaatio ja sinnikkyys
- resurssien mobilisointi
- rahoituksellinen ja taloudellinen lukutaito
- muiden mobilisointi

3 Käytännön toiminta

- aloitteen tekeminen
- suunnittelu ja hallinnointi
- epävarmuuden, tulkinnanvaraisuuden ja riskien sietäminen
- työskentely muiden kanssa
- kokemuksesta oppiminen.

Tein opiskelijan yrittäjyysosaamisen itsearviointin Yoopin työkalun avulla ja arviointi tulokset näyttivät, että minulla on jo riittävä yrittäjyysosaaminen eri osa-alueelta, eli sain jokaisella osaamisalueella täydet pisteet. Vaikka yrittäjyysosaamisen tulokset näyttivät, että sain täydet pisteet, se ei tarkoita sitä, että osaan jo jokaisella osaamisalueelta täydellisesti. Sen vuoksi Yoop-itsearviointin pohjalta tein vielä nelikenttä SWOT-analyysin, jonka avulla varmistan, mitkä osaamisalueet osaan jo täydellisesti ja mitä osaamisalueita pitäisi täydentää sekä miten niitä voi täydentää.

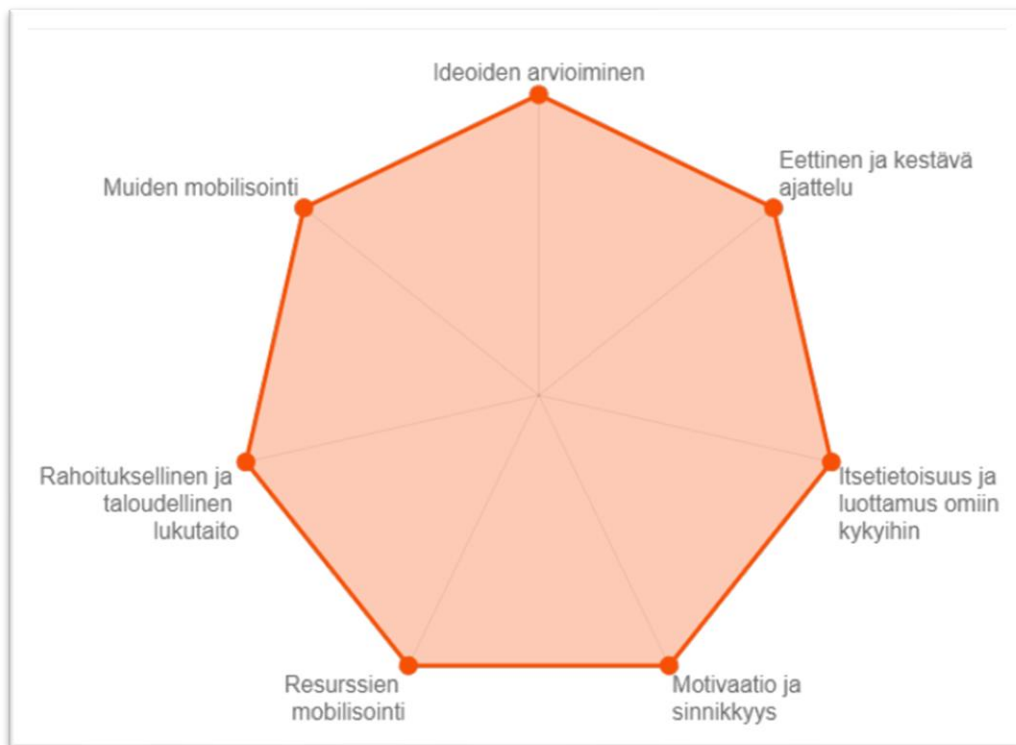
Kuvio 14. Ideat ja mahdollisuudet Yoop itsearviointitulokset

Yoop.fi:n (2018-2020a) sekä Bacigalupon ym. (2016. 23–27) mukaan ”ideat ja mahdollisuudet” tarkoittaa sitä, että yrittäjällä on kykyä tunnistaa erilaisia mahdollisuuksia sekä hyödyntää niitä, kun hän tuottaa jotain arvoa yhteiskuntaan ja vaikuttaa talouteen, kulttuuriin sekä sosiaaliseen elämään, kun hän käyttää luovuutta ja tuo esiin tulevaisuuden näkemyksiä. Sen pohjalta yrittäjä laatii pitkäjänteisen, keskilyhyen ja lyhytaikaisen yrityksen strategian. Jotta yllä mainituissa asioissa onnistutaan ja menestytään, yrittäjällä pitäisi olla kykyä arvioida ja hyödyntää ideansa ja erilaisia mahdollisuuksia, joita on ympärillä parhaimmillaan jatkuvasti.

Kuten kuvio 14 osoittaa Yoopin opiskelijan itsearviointituloksen tämän osuus näyttää, että minulla on jo riittävää osaamista. Olen idearikas, luova ja kestävästi ajatteleva ihminen. Osaan erinomaisesti hyödyntää erilaisia mahdollisuuksia, jotka ovat ympärilläni parhaimmillaan. Osaan myös hyvin yhdistää ideani ja toimintani ja sen pohjalta teen pitkäjänteisesti, keskilyhyen ja lyhyen aikavälin tavoitteita. Esimerkiksi kotoutumiskoulutuksen aikana tunnistin, että minulla on mahdollisuuksia jatko-opiskeluun. Asetin heti tavoitteita, miten pääsen opiskelemaan liiketalouden koulutusohjelmaan tradenomiksi tai kauppatieteitä yliopistossa. Pitkän pohdinnan jälkeen asetin tavoitteeni ja tein pitkän, keskipitkän ja lyhyen aikavälin opiskelustrategian, eli asetin tavoitteet, miten voin suorittaa perusasteesta korkeasteen koulukseen saakka kuudessa vuodessa. Kuuden vuoden jälkeen suunnitelmani ja tavoitteeni ovat toteutuneet täydellisesti. Kuten kuvio (5) osoittaa olen suorittanut perusasteesta korkea-asteen koulutuksen loppuun asti seitsemän vuoden sisään. Voin sanoa, että tavoitteeni saavuttaminen ei ollut helppoa kuin aamukahvi juominen, vaan se on vaatinut suorituskykyä, luovuutta ja päämäärätietoisuutta sekä kärsivällisyyttä, joita myös yrittäjältä tai yrittäjämäiseltä henkilöltä vaaditaan.

4.7.1 Resurssien hyödyntämisen Yoop-tulokset

Yoop.fi (2020b) **resurssien hyödyntäminen** tarkoittaa sitä, että yrittäjän tai yrittäjämäisen henkilön pitäisi luottaa itseensä ja omiin ideoihinsa, jotta yrittäjä voi jatkaa päättäväisesti vastoinkäymisten edessä. Yrittäjän kannattaa osata johtaa ja hallita taloutta. (Bacigalupo ym. 2016, 12.) Lisäksi yrittäjän kannattaa osata hankkia puuttuvia asioita yrityksen ulkopuolelta, esimerkiksi tietoja, taitoja sekä resursseja. Yrittäjällä pitäisi olla kykyä myydä omia ideoita vakuuttavasti.

Kuvio 15. Resurssit Yoop opiskelijan itsearviointitulokset

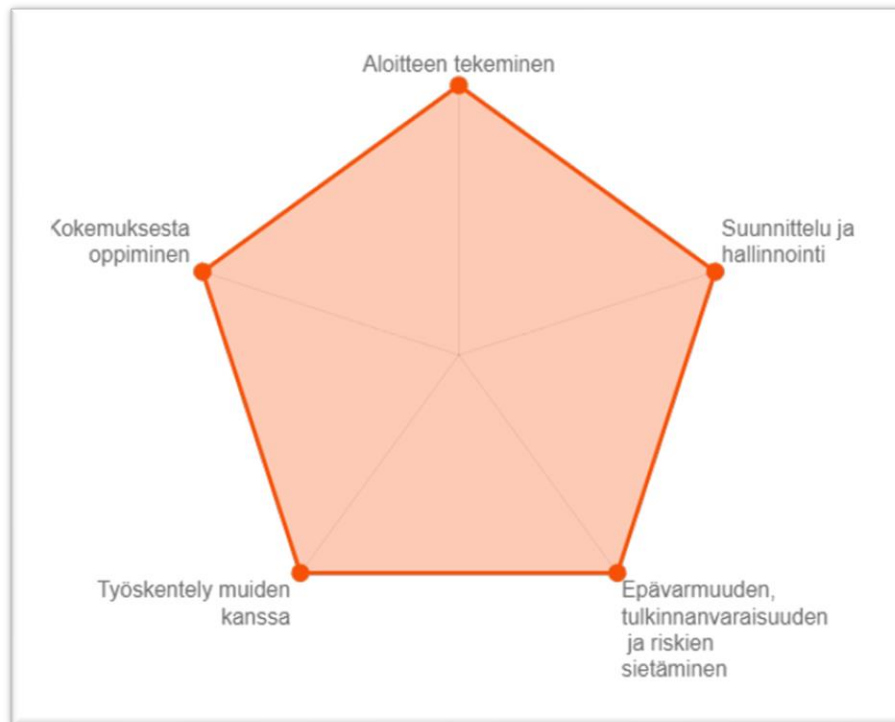
Kuten kuvio 15 osoittaa Yoopin opiskelijan itsearvioiti tulokset näyttävät, että minulla on jo riittävää osaamista ja kykyä hallitta erilaisia asioita, jotka yrittäjä tai yrittäjämäinen vaaditaan, mutta se ei tarkoittaa sitä, että osaan täydellisesti, jokaisella osiolla. Itsetietoisuus ja itseluottamus ovat auttaneet saavuttamaan tavoitteeni. Luotan aina omiin kykyihin ja tekemiseeni. Se auttaa ja motivoi tehtävien suorittamiseen. Esimerkiksi itsetietoisuus auttaa kartoittamaan vahvuuksia ja tunnistamaan heikkouksia. Sen avulla voi hankkia tarvittavaa osaamista ulkopuolelta tai täydentää omaa osaamista. Minulla on sinnikkyyttä ja motivaatiota, joita vaaditaan yrittäjältä tai yrittäjämäiseltä ihmiseltä. Esimerkiksi olen onnistunut yhdistämään opiskelun, työelämän ja perhe-elämän seitsemän vuoden aikana. Motivaation ja sinnikkyyyden avulla olen saavuttanut kaikki tavoitteeni, vaikka on ollut erilaisia haasteita. Osaan erinomaisesti hyödyntää sidosryhmiä osaamista, tietoja sekä voimavaroja. Osaan myös hakea ja kontrolloida sekä hyödyntää, mitä tahansa resursseja, joita tarvitsen, esimerkiksi aineettomia ja aineellisia resursseja sekä teknologiaa. Esimerkiksi olen hyödyntänyt kaikki mahdollisuuksia, jotka olen saanut, kuten yrittäjyysmentorointi, yrittäjäneuvonta, yrittäjyystapahtumat, yrittäjyyskasvatus ja koulutus.

Minulla on kykyä myydä omia ajatuksia yhteistyökumppaneille, kuten rahoittajille, verkostoijille, sijoittajille ja sitä kautta luoda arvoa, joka vaikuttaa molemmille positiivisesti. Toisaalta osaan toimia hyvänä esimerkkinä ja vaikuttaa muiden toimintaan, kun tarjoan heille erilaisia mahdollisuuksia. Esimerkiksi kun olin yrittäjä, tarjoisin työntekijöille mahdollisuuksia kehittää taitoja ja osaamista, kuten ilmainen ajokoulu, tietotekniikkakoulutusta jne. Sen vaikutukset näkyivät työpanoksessa.

Yritän parhaani mukaan kantaa vastuuta ja toimia vastuullisesti ja eettisesti ja siten vaikuttaa yhteiskunnan toimintaan. Minulle tärkeä asia on jättää hyvä polku seuraaville sukupolville ja motivoida heitä, säilyttämällä luonnonvarjoa ja suojella ympäristöä tulevaisuuden takia. Pohdin aina tekemistäni ja katson eri näkökulmista, kuinka se vaikuttaa yhteiskuntaan taloudellisesti, sosiaalisesti sekä kulttuurisesti. Tämä auttaa minua laatimaan vastuullista, ympäristöystävällistä liiketoimintaa. Minulla on peruslukutaitoa, jota yrittäjältä ja yrittäjämäiseltä ihmiseltä vaaditaan, eli hallitsen hyvin yrityksen rahoitus- ja talouden lukutaitoa, kuten vakavaraisuus, maksuvalmius ja kannattavuus. Vaikka kykenen ja osaan hyvin yllä mainittuja osaamisalueita vielä, haluan kehittää itseäni ja opiskella lisää.

4.7.2 Käytännön toiminta

Yoop.fi:n (2020) mukaan käytännön toiminta tarkoittaa sitä, että yrittäjällä tai yrittäjämäisellä ihmisellä pitäisi olla kykyä suunnitella ja hallinnoida erilaisia toimintoja sekä sopeutua ja kestää muuttuvia toimintaympäristöjä ja epävarmoja tilanteita ja olosuhteita. Yrittäjällä pitäisi olla kykyä hyödyntää ympärillä olevien ihmisten erilaista osaamista, jotta hän pystyy sen avulla saavuttamaan tavoitteet. Lisäksi yrittäjän pitäisi olla taitava ja osata käsitellä erilaisia riskejä ja sen avulla kehittyä ja saada erilaisia kokemuksia jatkuvasti.

Kuvio 16. Käytännön toiminta Yoop opiskelijan itsearviointitulokset

Kuten kuvio 16 osoittaa, Yoop opiskelijan itsearviointitulokset näyttävät, että minulla on jo riittävästi kykyä ja taitoja hallita erilaisia asioita, jotka auttavat jokaista ihmistä kaikilla elämäntilanteilla, kuten yhteistyötaidot, oma-aloitteisuus, suunnitelmallisuus, organisointikyky, epävarmuuden ja riskien sietäminen. Minulla on erinomaiset yhteistyötaidot. Minulla on kykyä työskennellä kenen tahansa kanssa ympäri maailmaa. Se johtuu siitä, että tiedän yhteistyön merkityksen ja arvostan ihmisten erilaisista osaamisista, taitojista ja tiedoista, jotka voivat auttaa minua menestymään. Toisaalta arvostan monikulttuurisuutta ja tykkään työskennellä eritaustaisten ihmisten kanssa, koska tiedän hyvin erilaisuuden merkityksen. En voi mitata erilaisuuden arvoa, mutta tiedän, että "erilaisuus on rikkaus". Osaan huolehtia hyvin ympärillä olevista ihmisistä ja hyödyntää heidän taitojansa, tietoja ja kykyjä ja niiden avulla kehittää ideaani ja tuottaa jotain arvoa kaikille. Esimerkiksi kun olin yrittäjä, hyödynsin asiakkaitten, työntekijöitten ja muiden sidosryhmien ajatuksia. Kun kysyin avoimesti ja luottamuksellisesti, miten voimme kehittää yhdessä yrityksen toimintaa paremmaksi, huomasin, että aina se toi jotain arvokasta kaikille.

Minulla on kyky määritellä ja asettaa tavoitteita pitkäjänteisesti. Osaan myös hyvin suunnitella ja priorisoida tavoitteita, pitkällä, keskipitkällä sekä lyhyellä aikavälillä. Lisäksi minulla on kyky sitoutua suoriutumissuunnitelmiin ja viedä asioita eteenpäin. Minulla on kyky sietää epävarmuutta ja sopeutua epämukavissa tilanteissa. Esimerkiksi kun oli nuori, tein pitkäjänteisen suunnitelman, miten voin hankkia liiketoimintaosaamista, kun silloin minulla ei ollut mahdollisuutta opiskella koulussa liiketoimintaa. Kuten kuvio 3 osoittaa opin liiketoimintaa ja yrittäjyyttä arkielämän työssä ja se kesti monta vuotta. Se ei ollut hauskaa ja mukavaa, mutta olin kärsivällinen ja kestin kaikki haasteet, jotta saavuttaisin tavoitteeni ja oppisin liiketoimintaa ja yrittäjyyttä.

Toinen esimerkki on matkani kohti uutta yrittäjyyttä Suomessa. Se on kestänyt noin seitsemän vuotta. Kun muutin Suomeen, asetin pitkäjänteisiä tavoitteita, jotka voivat auttaa minua sopeutumaan Suomen yhteiskuntaan ja ryhtymään yrittäjäksi. Tämä on johtanut siihen, että minulla on intohimo yrittäjyyttä kohtaan ja yrittäjyyskokemusta. Tavoitteiden asettaminen on ollut helppoa. Mutta toimintasuunnitelmat ja toteuttaminen on vaatinut kovaa sitoutumista, kärsivällisyyttä, sinnikkyyttä, motivaatiota sekä päämäärätietoisuutta, koska olen joutunut sopeutumaan uuden toimintaympäristöön, kuten opiskelemaan uutta kieltä, sopeutumaan uuteen kulttuuriin ja elämäntapaan sekä ympäristöön. Olen yrittänyt parhaani, sopeutua ja ymmärtää opiskelun kautta paremmin, miten Suomen yhteiskunta toimii. Voin sanoa, ettei ollut helppo asia, mutta yllä mainitut kyvyt, osaaminen, kokemus ja eri sidosryhmät ovat auttaneet pääsemään tähän missä olen tänään. Toisaalta tämä osoittaa myös, että minulla on jo elinikäinen oppimiskyky.

4.7.3 Yrittäjyysosaamiseni kehityskohteita

Westerholmin (2007,127) mukaan yrittäjyystaidoista, joita yrittäjien pitää oppia ja joihin valmistautua ovat rahoitus ja talouslukutaitoa, tietotekniikka, verotus sekä yleinen yrittäjyysosaaminen, vaikka yrittäjä kokee, ettei hänen tarvitse osata yllä mainittuja taitoja ja osaamista. Westerholmin mukaan yrittäjän omasta mielestä riittää, että hän osaa vain yleisesti liiketoimintaa. Taidot, jotka ovat tärkeimpiä opittavia yrittäjän näkökulmasta ovat suunnittelu, myynti, organisointi, priorisointi. Römer-Paakkasen ym. (2019, 92) mukaan uusi tapa suorittaa työtehtäviä ja yrittäjyyden eri malleja vaatii sitä, että työntekijät erikoistuvat ja soveltavat useiden toimialojen osaamista sekä oppivat jatkuvasti uutta. Heidän mukaansa kestävä kouluttautuminen ja pitkäjänteinen oppiminen vaativat tahtoa ja kykyä opiskella joustavasti uusia taitoja esimerkiksi työn ohella.

Peruslukutaidot ovat myöskin tärkeitä, mutta niiden kanssa on ehdotonta oppia muutamia muita asioita. Näitä ovat muun muassa ongelmaratkaisutaidot, kriittinen ajattelu, luovuus ja kommunikaatio- ja yhteistyötaidot. Vaikka minulla on jo jonkun verran edellä mainittuja lukutaitoja, haluan vielä vahvistaa ja täydentää heikkouksiani, kuten yrityksen verotus, rahoitus ja taloustaitavuutta, tietotekniikkataitoja sekä kommunikointitaitoja. Näiden lisäksi tahdon vielä kehittää johtamistaitoja sekä tuotanto- ja innovaatiotaitoja. Olen tehnyt yritysosaamiseni kehityssuunnitelman. Ensin ryhdyn yrittäjäksi ja kehitän heikkouksiani yrittäjän arkiyön ohella, esimerkiksi opiskelen vielä kauppateiden maisteriksi yliopistoissa tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon. Tavoitteeni on oppia uutta ja kehittää olemassa olevia taitojani jatkuvasti ja joustavasti elämäni loppuun saakka.

5 Pohdinta

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyön johtopäätökset ja pohdin opinnäytetyön kokonaisvaltaisen tuloksen eli, mitkä on olleet tavoitteeni, kuinka olen onnistunut, millaisiin haasteisiin törmäsin, mitkä asiat ovat auttaneet, kuinka olen hyödyntänyt erilaisia mahdollisuuksia, kuinka jokainen koulutusohjelma on ollut merkittävä elämässäni. Arvoin myös opinnäytetyön etenemistä ja omaa oppimisprosessia sekä asiantuntijaksi kehittymistä ammattikorkeakoulussa.

5.1 Johtopäätökset

Huuskosen (1992,87) mukaan yrittäjäksi ryhtymisen aikaa ei voi mitata. Se johtuu siitä, että yrittäjäksi ryhtymisen prosessi vaihtuu tilanteen mukaan. Hänen mukaansa se voi kestää viikkoja tai muutamia vuosia. Tähän vaiheeseen yrittäjä sijoittaa erilaisia resursseja ja voimavaroja, koska hän hankkii lisätietoja yrityksen käynnistämistä varten. Minullekin yrittäjäksi ryhtyminen on kestänyt noin seitsemän vuotta.

Kuten edellä mainitsin, tavoitteeni on ollut sopeutua Suomen yhteiskuntaan ja ymmärtää hyvin se toimintaa, jotta voin sen jälkeen ryhtyä yrittäjäksi. Opetushallituksen (2012,11–12) mukaan kotoutumiskoulutuksen laajuus on 60 opintoviikkoa. Siihen kuuluu suomen kieltä tai ruotsin kieltä 30–45 opintoviikkoa ja yhteiskunta- ja työelämäntaitoja sekä ohjausta 15–25 opintoviikkoa. Ennen kotoutumiskoulutuksen aloittamista opiskelijan täytyy suorittaa kotoutumiseen alkukartoitus, jotta selvitetään opiskelijan kotoutumistarpeet, kuten työllistyminen, opiskelu- ja muita kotoutumisvalmiuksia sekä kielikoulutus ja muu osaaminen, jotka edistävät ja auttavat kotoutumista.

Opetushallituksen (2012,11) mukaan tämän lähtökohta-arvioinnin tulos auttaa, että ohjataan opiskelija oikealle opintopolulle sekä laaditaan sen avulla opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma. Hyödyin alkukartoituksen arvioinnin tuloksesta, kun tiesin oman lähtökohdan. Tämä vaihe on ollut erittäin tärkeää kaikessa kotoutumisprosessissani, koska sain mahdollisuuden arvioida osaamiseni ja vertailla sitä siihen, mitä minulta vaaditaan, jotta sopeudun Suomen yhteiskuntaan ja ryhdyn yrittäjäksi. Vaikka suunnittelin etukäteen, että kun saavun Suomen ensimmäinen asia, on opiskella suomen kieli, jotta voi

ymmärtää perusasioita arkielämässä, eli lasten koulutukseen ja päivähoitoon liittyviä tietoja. Kuitenkin sain lisätietoja, jotka olivat äärimmäinen tärkeitä.

Suoritin onnistuneesti kotoutumiskoulutuksen ja savutin koulutuksen tavoitteet. Mutta kotoutumiseni ei päädy siihen. Kotoutumiskoulutuksen aikana olin todella avoin, utelias ja kysyin aina rohkeasti opettajalta sekä TE-toimiston omalta vastuuhenkilöltä neuvoa ja ohjausta, miten voin saada lisäopintoja. Sain heidän kauttansa paljon tietoa, jotka liittyvät opiskeluun Suomessa. Sitä kautta tein opintopolkuni suunnitelman kuten kuvio osoittaa, eli aikuisten perusasteen koulutus ja lukio valmistava koulutus, toisen asteen- ja korkea-asteen koulutus sekä yrittäjäksi ryhtyminen.

Opetushallituksen (2012,11) mukaan kotoutumiskoulutus kestää yhden vuoden, mutta se ei tarkoita sitä, että kotoutuminen päättyy siihen. Heidän mukaansa kotoutumisprosessi on pitkäkestoinen prosessi, koska sopeutuminen uuteen maahan ja kulttuuriin tarvitsee aikaa, jotta maahanmuuttaja oppii ja tutustuu yhteiskunnan toimintaan syvemmin sekä rakentaa mahdollisuudet, jotta hän kykenee menemään töihin tai hakemaan jatko-opintoihin. Maahanmuuttaja tarvitsee osaamista, kuten hyvä kielitaito, opiskelutaidot, tietotekniikkataidot ja muita välttämättömiä tietoja ja taitoja.

Tässä alkoi toisen vaiheeseen kotoutumiseni. Tein opintopolkuni ja tulevaisuuteni yrittäjystavoitteita, mutta edessä oli paljon tekemistä sekä epävarmoja tilanteita. Mietin suunnitelmani, ja tarkastin sen tosi perusteellisesti: onko suunnitelmani realistinen vai ei, onko minulla kykyä ja voimavaroja sietää tämä haastava ja pitkäjänteinen projekti. Pohdiskelun aikana tulos oli negatiivinen. On ollut erilaisia asioita, jotka vaikuttivat negatiivisen tuloksen, kuten opiskeluaika perusasteesta korkea-asteeseen, suomen kielen vaikeus, ympäristö ja kulttuuri sekä yrittäjyyden mahdollisuuksien epävarmuus. Lopetin negatiivisen ajattelun ja hain lisää tietoa Suomen koulutusprosessista.

Ei kestänyt viikkoa, että sain ratkaisun ja positiivisen tuloksen ja tein uudelleen opintopolkusuunnitelmani, joka on toteutunut, kuten olen osoittanut (taulukko 1) eli perusasteen- ja lukion valmistava koulutus 1,5 vuotta, ammattilaisen toisen asteen 2,5 vuotta ja korkea-asteen 2,5–3 vuotta ja sen jälkeen ryhtyä yrittäjäksi eli tein 6–7 vuoden mittaisen oman opintopolkusuunnitelman. Tämän suunnitelman laatimiseen tarvitsin erilaisia kykyjä ja taitoja, kuten lukutaitoa, tiedonhakutaitoja ja yhteistyötaitoja sekä kykyä tehdä suuria päätöksiä. Mutta kaikkien tärkein kyky, jota silloin tarvitsin, oli kyky käsitellä epävarmoja tilanteita

ja tunnistaa erilaisia mahdollisuuksia. Katsoin taaksepäin mennyttä aikaa. Kun olin jo nuorena kiinnostunut liike-elämästä, mutta minulla ei ollut silloin mahdollisuutta opiskella liiketoimintaa koulussa, joten jouduin menemään töihin ja oppimaan liike-elämää työssä ja kehittää osaamistani muutamia vuosia vaihe vaiheelta. Kuten olen osoittanut (kuvio 3.) on prosessi oppia yrittäjyyteen ja liiketoimintaan arkielämän työssä. Vertailin ja tutkin kunolla nämä prosessit. Huomasin, että tällä kertaa minulla on ainoalaatuinen mahdollisuus kehittää yrittäjyyttäni ja liiketoimintaosaamistani teorian avulla ja hyödyntää liiketoimintakokemukseni ja vahvuksiani.

Tein rohkeasti päätökseni ja hain aikuisten perusasteen koulutukseen Eiran aikuislukioon. Sain opiskelupaikan ja suoritin aikuisten perusasteen -ja lukion valmistavan koulutuksen 1,5 vuodessa. Opetushallituksen (2017, 18–20) mukaan aikuisten perusasteeseen kuuluu yleissivistävää opetusohjelmaa ja aikuiskoulutussysteemiä sekä aikuisten maahanmuuttajaopiskelijoiden kotoutumiskoulutussysteemiä. Aikuisten perusopetuksen tavoite on, että opiskelija saa erilaisia tietoja yhteiskunnan toiminnasta ja soveltaa yleissivistyksen vaatimuksia. Opetus tarjoaa opiskelijalle erilaiset valmiudet, joita edellytetään toisen asteen opetuksessa.

Toisaalta perusopetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja suunnittelemaan tulevaisuutta. Aikuisten perusopetus oli äärimmäisen tärkeä kotoutumisprosessieni ja opintopolkuni suunnittelussa, koska sain ainutlaatuisia mahdollisuuksia kehittää osaamistani sekä laajentaa tietojani ja taitojani, joita vaaditaan jatko-opiskelussa. Myös aikuisten perusopetus tarjosi erilaisia tietoja, jotka ovat helpottaneet sopeutumaan ja ymmärtämään paremmin. Suoritin aikuisten perusasteen koulutuksen erinomaisesti ja saavutin erinomaisesti koulutuksen tavoitteet. Minulle myönnettiin ”Aktiivisuus, ahkeruus ja motivoituneisuus -stipendi” Täällä kertaa olin todella iloinen ja onnellinen, koska suoritin ensimmäistä kertaa koko perusopetuksen elämässäni ja sain perusasteen päätodistuksen.

Aikuisten perusasteen jälkeen hain toisen-asteen koulutukseen kaksoistutkintoon Suomen Liikemiesten Kauppaopistoon (nykyään Business College Helsinki). Koulu tarjoaa erilaisia ammattitutkintoja, kuten ammatilliset perustutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Ammatillisen perustutkinnon tavoitteena on, että opiskelija saa alalla vaadittavan perusosaamisen ja perustaidot. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot antavat opiskelijalle mahdollisuuksia kehittää osaamista ja työuran eri näkökulmista. Vaikka aloitin kaksoistutkintona, ensimmäisen vuoden aikana lopetin lukio-opinnot ja keskityin liiketalouden perustutkinnon

merkonomiopintoihin. On erilaisia syitä, jotka olivat johtaneet siihen, että keskeytin lukio-opinnot. Kaikista tärkein syy oli, että en halunnut suorittaa kaksoistutkintoa, jonka keskiarvo olisi heikko. Mieluummin valitsin merkonomin tutkinnon, joka on suoritettu kiitettävästi.

Tällä kertaa sain lisää motivaatiota ja innotusta, koska aloitin liiketoimintaopinnot ja tulevaisuuteni yrittäjyyden matkalle oli alkanut. Liiketoiminnan perustutkintoon kuului silloin kaupan ja myynnin sekä taloushallinnon suuntautumisopinnot. Valtsin kauppa ja myynti -suuntautumisopinnot ja myöhemmin otin lisäksi väylä ja- Juurru Suomen -projektin opinnot. Yritin parhaani mukaan sitoutua opintopolkusuunnitelmaani, jotta voin suorittaa valitsemani opinnot erinomaisesti. Suoritin liiketoiminnan perustutkinnon, väyläopinnot, avoimen ammattikorkeakoulun opinnot ja Juurru Suomen -projektin sekä työssäoppimisen saamaan aikaan. Syytä tehdä monta asia samana aikana oli saada liiketalouden perustutkinto, joka tarjoa jatko-opintomahdollisuuden ammattikorkeakouluun tai yliopistoon. Lisäksi halusin hankkia 60 opintopistettä avoimessa ammattikorkeakoulussa päästäkseni opiskelemaan liiketalouden koulutusohjelmaan ammattikorkeakouluun ilman pääsykoetta. Opiskelijan pitää täyttää edellytykset, eli 60 opintopisteitä ja keskiarvo vähintään kolme. Tämä jälkeen opiskelija voi hakea suoraan tutkinto-opiskelijapaikka ammattikorkeakoulussa.

Tällä kertaa myös sain ainutlaatuisempia mahdollisuuksia kuin koskaan, koska sain mahdollisuus suorittaa liiketalouden perustutkinnon, liiketalouden koulutusohjelman tradenomin perusopinnot ja tutustua suomalaiseen yrityskulttuuriin sekä osallistua yrittäjyystapahtumiin ja löytää laajaa verkostoa. Törmäsin myös haastavampaan tilanteeseen kuin koskaan: miten voin hallita ja suorittaa onnistuneesti yllä mainittuja asioita ja lisäksi huolehtia perhe-elämästä. Tässä vaiheessa tarvitsin käyttää kaikki ominaisuuteni, voimavaranani, osaamiseni, taitoni ja tietoni, jotta pääsin läpi kaikkien vaikeimmista tilanteista. Tällä kertaa löysin seuraavia voimavaroja, jotka olen osoittanut (kuviossa 6) Voimavaaroja yhdistää opiskelu, työelämää ja huolehtia perheestä. Ilman näitä voimavaroja olisi ollut mahdoton päästä läpi tämän ahdistavan vaiheen. Silloin jouduin kirjottamaan monenlaisia pitkiä raportteja, jotka kuuluivat eri opetussuunnitelmiin (liiketalouden perustutkinto, avoin ammattikorkeakouluun, väyläopinnot ja Juurru Suomen -Projektiin sekä työssäoppimisen raportointi) ja minulla oli haaste suomen kielen kanssa. Lisäksi huolehdin neljän lapsen elämästä, tämä haastavin vaihe kesti yhden vuoden.

Aina yritin olla positiivinen ja kärsivällinen, jotta pääsisin läpi tämän haastava tilanteen. Vaikka kaikki voimavarat olivat tärkeitä, mutta voin sanoa, että ajanhallinta, säännöllinen liikunta ja yhteistyö eri sidosryhmien kanssa sekä yrittäjyys- ja liiketoimintakokemukset (kuvio 2) ovat auttaneet pääsemään läpi tämän vaikean vaiheen. Suoritin kaikki opintoni ja projektini erinomaisesti ja sain tutkinto-opiskelijapaikan Haaga-Helian ammattikorkeakoulusta, koska täytin tarvittavat edellytykset. Suoritin yli 80 opintopistettä ja keskiarvoni oli yli neljä. Myös ammattiosaamisen kehittämissyhdystys on myöntänyt minulle stipendin ”Esimerkilliselle ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajaopiskelijalle” vuonna 2018.

Aloitin liiketalouden koulutusohjelmassa tradenomin tutkinto-opiskelijana Haaga-Helian ammattikorkeakoulussa. Tällä kertaa oli vähän rennompaa, koska olin suorittanut suurimman osan liiketalouden koulutusohjelman perusopinnoista, mutta vielä täytyi keskittyä ja olla kärsivällinen ja sisukas sekä hyödyntää taitoja ja tietoja, jotka olin jo hankkinut matkan varrella. Se johtuu siitä, että korkeakoulussa on enemmän sitoutumista ja paljon tekemistä, kuten projektityöt, pitkät luennot ja pitkien raporttien kirjottaminen. Olin sosiaalinen ja tutustuin opettajiin, opinto-ohjaajiin sekä opiskelijoihin. Olin myös todella rohkea ja kysyin apua kaikilta. Näitä sosiaaliset taidot olivat auttaneet sopeutumaan ammattikorkeakouluun.

Liiketalouden koulutusohjelma tarjoaa opiskelijoille laajaa liiketoimintaosaamista. Koulutusohjelma antaa opiskelijoille mahdollisuuden valita omat kiinnostavat suuntautumisopinnot ja kehittää sitä kautta omaan asiantuntijuutta. Koulutusohjelmassa keskitytään liiketoimintaosaamiseen eri osa-alueelta eli myyntiosaamista, palveluosaamista ja yrittäjyysosaamista. Koulutusohjelmassa panostetaan myös asenteiden ja kehittämiskyyn sekä erilaisiin osaamisiin, taitoihin ja tietoihin, joita edellytetään kansanvälisessä bisneksessä. (Haaga-Helia s.a.f.) Tämä vaihe oli äärimmäinen tärkeä minulle, koska savuun opintopolkusuunnitelmani viimeiseen vaiheeseen, jota olin odottanut ja toivonut pitkän aikaa. Nyt pitäisi hyödyntää yllä mainittua tarjontaa ja kehittää yrittäjyysosaamistani ja hankkia erilaisia tietoja, taitoja, jotka voivat helpottaa ryhtymistä yrittäjäksi Suomessa.

Suoritin liiketalouden tradenomin perusopinnot, jotka ovat pakolliset. Sen jälkeen valitsin yrittäjyyden suuntautumisopinnot ja yritin aina sitoutua opintojen vaatimuksiin. Kuten olen osoittanut aiemmin (Kuvio 11) suoritin yrittäjyyden suuntautumisopinnot ja tukevat opinnot. Jokainen opintojakso on ollut äärimmäinen tärkeä osaamiseni kannalta, koska jokainen opintojakso tarjosi minulle ainutlaatuista osaamista, taitoja sekä tietoja. Olen

hyödyttänyt jokaisen opintojakson ja saavuttanut omat tavoitteet sekä opetussuunnitelman tavoitteet hyvin.

Römer-Paakkasen & Jokisen (2019, 92) mukaan Yrittäjyyden eri muodot -opintojakson aikana opiskelija tutustuu yrittäjyyden eri muotoihin, kuten perheyrittäjyys, tiimiyrittäjyys, luovien alojen yrittäjyys, sivuyrittäjyys, ketju- ja franchisig-yrittäjyys jne. Kuten olen osoittanut (Kuvio 12) hyödyin Yrittäjyyden eri muodot -opintojaksosta. Tutustuin yleisesti yrittäjyyden erilaisiin ilmenemismuotoihin. Sen jälkeen valitsin kolme muotoa, kuten olen osoittanut (kuvio 13) Tutustuin syvemmin näihin kolmeen yrittäjyysmuotoon eli pakkoyrittäjyys, luovien alojen yrittävyys ja sivuyrittäjyys, sekä yksityinen elinkeinoharjoittaja. Opintojaksolla vertailin näitä yrittäjyyden mahdollisuuksia, haasteita, kansainvälistymisen mahdollisuutta sekä yhtiömuotoja. Yrittäjyyden eri muodot -opintojakson avulla selvitin lähitulevaisuudessa syntyvän yritykseni sopivaa yritysmuotoa sekä yhtiömuotoa.

Haaga-Helian (s.a.a) ja Römer-Paakkasen ym. (2019, 92) mukaan Yrittäjävalmennus-opintojakso tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia ja sitä kautta opiskelija kehittää yrittäjyysosaamista ja kartoittaa omaa yrittäjyyskasvun polkua. Opiskelija saa myös mahdollisuuden tutustua ja arvioida, millaista osaamista yrittäjältä tai yrittäjämäiseltä ihmiseltä vaaditaan. Opiskelija arvioi omaa osaamista SWOT-analyysin avulla. Sen jälkeen opiskelija voi laatia oman yrittäjyysosaamisensa kehitysstrategian, joka tukee ja kehittää opiskelijan yrittäjyys- ja liiketoimintasosaamista jatkuvasti. Tämän avulla opiskelija pystyy kartoittamaan ja pohtimaan, miten hänen ideansa voi toteutua.

Yrittäjävalmennus-opintojakso tarjosi erilaisia mahdollisuuksia, jotka ovat auttaneet ja tukeneet kartoittamaan omaan yrittäjyyden polkua. Opintojakson aikana kartoitin omia liikeideoita. Silloin minulla oli jo ollut monta liikeideaa, jotka ovat kuluneet eri toimialoihin, kuten liikunta-alaan, elintarvikealaan sekä puhelin- ja elektroniikka-alaan. Yrittäjävalmennus -opintojakson aikana sain mahdollisuuden käydä läpi omia liikeideoita ja tutkia erilaisia asioita, kuten liikeideani realistisuutta, mahdollisuuksia, riskejä ja omia voimavaroja sekä resursseja. Liiketoimintamallien (BMC), liiketoimintasuunnitelman (LTS) sekä liikeidea - prototyypin avulla. Yrittäjävalmennus-opintojakso on ollut äärimäinen tärkeä minulle, koska sen avulla kehitin liikeideani, kartoitin kehitystarpeeni tulevia yrittäjyys opintoja varten, kehitin tiedonhankintataitoani ja sain lisää tietoja, miten voidaan hyödyntää erilaiset vironomaishallinnot ja yrittäjyyspalvelut sekä yrityshautomot.

Haaga-Helian (s.a. d) ja Römer-Paakkasen ym. (2019, 92.) mukaan Yrittäjäksi ryhtymisen tavat -opintojakson tavoitteena ja tarkoituksena on, että opiskelija tutustuu erilaisiin tapoihin ryhtyä yrittäjäksi sekä tutustuu ja perehtyy niitä koskeviin lainsäädöksiin. Heidän mukaansa opintojakson aikana pyritään käymään läpi eri tapoja ryhtyä yrittäjäksi, kuten itsensä työllistäminen, oman yrityksen perustaminen, olemassa olevan yrityksen ostaminen eli yrityskauppa, perheyrityksen jatkaminen, ketjuyrittäjyys tai franchising jne. Opintojakso tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden pohtia ja analysoida erilaisia asioita, jotka koskevat näitä eri tapoja syvemmin ja jakaa tietoja muiden opiskelijoiden kanssa.

Yrittäjyysopintoihin kuuluu myös Yrittäjän verkostot ja areenat sekä Yrittäjyys ja tulevaisuuden ennakointi. Näiden opintojaksojen aikana kehitin yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamistani ja loin laajaa verkostoa eri sidosryhmiin. Sain myös mahdollisuuden tutkia ja ennakoita liikeideani toimialan tulevaisuuteen vaikuttavia tekijöitä eli väestön ikääntyminen, ilmastonmuutos, kaupungistuminen, digitalisaatio ja työemän murros, sekä elinikien pidentyminen ja elintapojen eriarvoistuminen. Olen hyödyntänyt tulevaisuuden ennakoititulosia ja sen avulla muokannut liiketoimintasuunnitelmani.

5.2 Opinnäytetyöprosessin eteneminen

Aloitin opinnäytetyöprosessin tammikuussa 2021, mutta aloitin opinnäytetyöni kirjoittamisen vasta maaliskuun alussa, erilaisten syiden vuoksi. Minulla oli jo valmiina aiheeni ennen ammattikorkeakouluun aloittamista ja tiesin etukäteen opinnäytetyön vaatimuksia, koska tutustuin eri koulujärjestelmän loppuvaiheen vaatimukseen, kun suoritin lukion valmistavan koulutuksen. Koko kotoutumisprosessini aikana pohdin yrittäjyyttä ja yrittäjäksi ryhtymistä koskevia asioita. Mietin myös paljon, miten voin kirjoittaa kotoutumisprosessini ja matkani kohti uutta yrittäjyyttä Suomessa teokseksi. Mutta odotin, että tavoitteeni ja unelmani toteutuvat ja kielitaitoni parantuu ja sen jälkeen lähden kirjottamaan teoksen. Halusin tuoda esille, kuinka kotoutumiskoulutus oli hyödyllinen ja miten olen hyötynyt siitä itse, sekä mitkä asiat kaipaisin kotoutumiskoulutukseen ja miten vaikeaa se oli alussa. Mutta onneksi olen saanut mahdollisuuden hyödyntää ammattikorkeakoulussa oppinäytetyöni ja tuoda esille, omia tarinoita ja kokemuksia.

Tein opinnäytetyösuunnitelmani ja kerroin ohjaajalleni. Tämän jälkeen ilmoittauduin ja valitsin portfoliomallin, koska halusin koota yhteen yrittäjyyskoulutukseni Suomessa sekä

yrittäjyyskokemukseni. Vein työn eteenpäin ja sain ohjausta sekä tukea ohjaajilta jatkuvasti. (Haaga-Helia s.a.g) mukaan oppinäytetyön tekeminen vaatii keskimäärin 400 tuntia. Mutta oppinäytetyöni on vienyt yli 1000 tuntia, koska minulla oli erilaisia haasteita. Huomasin, että on ollut vaikeaa ymmärtää joitakin tutkimuksia ja artikkeleita, koska ne on kirjoitettu akateemista kieltä käyttäen ja joskus joudun etsimään lisää tietoja ja selvittämään, jotta ymmärsin asiakokonaisuuden. Tämä jälkeen piti vielä kirjoittaa alkuperäisen lähteen ajatuksia omin sanoin ja lisäksi piti miettiä vielä mikä voi olla sopiva verbi ja sopiva aikamuoto.

Tämän lisäksi alussa tein neljä asiaa samaan aikaan eli minulla oli kaksi työpaikkaa, oppinäytetyö, yrittäjyysuuntautumisopinnot sekä perhe-elämästä huolehtiminen. Huomasin, että on erittäin vaikea sitoutua kaikkeen samaan aikaan. Joudin irtisanomaan yhden työpaikan, jotta voin keskittyä oppinäytetyöhön. Ensin kirjoitin, miten olen hankkinut yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamista arkielämässä työssä. Sen jälkeen kirjoitin koulutusprosessistani ja Suomen koulutussysteemistä. Tämän jälkeen kirjoitin yrittäjyysosaamisen EnterComp-viitekehiksestä ja yrittäjyysopinnoista sekä yrittäjyysosaamisen tuloksesta (Yoop-työkalu) opiskelijan itsearvioinnista sekä oppinäytetyön yhteenvedon ja johtopäätökset. Koronavirusepidemiarajoitukset vaikuttivat oppinäytetyönprosessiin, koska kirjastot ja koulu olivat kiinni ja joudun työskentelemään itsenäisesti. En myöskään pystynyt osallistumaan oppinäytetyöseminaareihin, josta saisi neuvoa ja lisää tietoa oppinäytetyön kokonaisuuteen. Vaikka edellä mainitut haasteet on olleet hankalia, yritin parhaani ja sitouduin oppinäytetyön vaatimuksiin ja tein oppinäytetyöni huollessa loppuun asti.

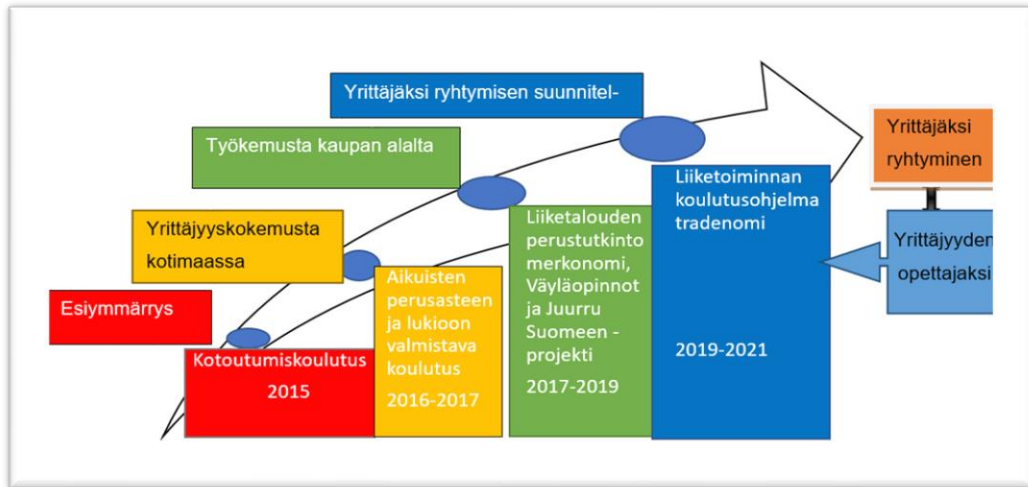
5.3 Ammatillinen kehittyminen ja oppimisprosessi

Laajalan (2015, 214) mukaan aito, tietoon perustuva oppiminen on henkilökohtaista oppimista, oppija rakentaa oppimisprosessinsa oman nykyisen, menneisyytensä ja tulevaisuutensa materiaaleista. Kuten Laajala on todennut, olen onnistunut yhdistämään oman menneisyyteni sekä tulevaisuuteni. Sen avulla tein pitkäjänteisen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman eri koulutusjärjestelmien avulla, eli olen onnistunut yhdistämään aiemmin hankittua yrittäjyysosaamista ja nykyhetken sekä tulevaisuuden yrittäjyysosaamistarpeeni. Oppimisprosessini on kestänyt kauan eli matka kohti uutta yrittäjyyttä Suomessa on kestänyt noin seitsemän vuotta. Siinä ajassa olen oppinut ja kehittänyt erilaista osaamista ja taitoja, joita vaaditaan yrittäjältä tai yrittäjämäiseltä henkilöltä, kuten viestintä- ja vuorovaikutustaidot, johtamis- ja vastuutaidot, yhteistyötaidot, tietohankintataidot

tietotekniikkalukutaidot, taloudelliset lukutaidot, ja kulttuuri- ja kansalaislukutaidot sekä yleiset peruslukutaidot ja laskentataidot sekä kehittänyt omia kykyjä ja ominaisuuksia. Lisäksi olen tutustunut suomalaisen yrityksen toimintaympäristöihin.

Vaikka oppinäytetyö oli todella haastava ja olin etukäteen tietoinen siitä, mitä se edellyttää minulta, edellä mainitut osaamiset, taidot ja tiedot, sekä erilaiset kyvyt ja ominaisuudet ovat auttaneet oppinäytetyön etenemisessä. Oppinäytetyö on myös tarjonnut mahdollisuuden käyttää kaikki opitut taidot ja kokemukset käytännössä, kuten yleinen lukutaitoa, tiedonhankintataito, luova-ajattelua ja lähdekriittisyys, tekstin tuottaminen ja tietojen jäsentäminen. Oppinäytetyöprosessin aikana olen oppinut tekstin tuottamista enemmän kuin koskaan aikaisemmin, koko ajan kirjoitin jotakin. Oppinäytetyön aikana lukutaitoni kehittyi koko ajan, kun luin erilaisia lähteitä. Sitä kautta opin myös suhtautumaan lähteisiin kriittisesti eli olen oppinut erottamaan mitkä ovat yleiset tiedonlähteet ja mitkä ammatilliset ja tieteelliset lähteet. Lisäksi olen oppinut, miten merkitään lähdeviitteitä ja miten tehdään lähdeluettelo.

Tämän portfolio-opinnäytetyön avulla sain ainutlaatuisen mahdollisuuden peilata ja arvioida kokonaisuudessa oppimisprosessiani sekä kehitysprosessiani, erityisesti ammattikorkeakoulun opintoja (yrittäjyysosaaminen ja liiketoimintaosaaminen). Sen avulla sain myös kehityskohteet jatko-opiskelua varten. Tämän lisäksi uskon, että Matka kohti uutta yrittäjyyttä Suomessa -opintojen aikana opitut ja hankitut taidot, tiedot ja osaamiset sekä aiemman yrittäjyyskokemuksen avulla pystyn vaikuttamaan yhteiskuntaan sosiaalisesti, kulttuurisesti sekä taloudellisesti.

Kuvio 17. Kotoutumiskoulutuksen, työkokemuksen, koulutuksen ja yrittäjyysopintojen polku kohti omaa yrittäjyyttä

Olen asunut Suomessa seitsemän vuotta. Siinä ajassa suoritin kotoutumiskoulutuksen, peruskoulun, lukion valmistavan koulutuksen ja liiketalouden perustutkinnon merkonomiksi sekä ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelmassa tradenomiksi. Kuten aiemmin mainitsin, opiskeluni tarkoitus on ollut sopeutua Suomen yhteiskuntaan ja ryhtyä yrittäjäksi. Olen onnistunut hyvin ja saavuttanut tavoitteeni, eli olen suorittanut koulutukseni, olen ollut työelämässä ja perehtynyt suomalaiseen työkuultuuriin, sekä olen tehnyt liiketoimintasuunnitelmani ja olen valmiina ryhtymään yrittäjäksi ensi vuonna. Olen erittäin tyytyväinen, oppimisprosessiini ja tavoitteitteni saavuttamiseen sekä opinnäytetyöni lopputulokseen. Toivon, että tarinani ja oppimisprosessini rohkaisee niitä, jotka haluavat menestyä ja saavuttaa tavoitteita, vaikka on tuhansia haasteita ympärillä. Voin sanoa vielä, että kaikki on mahdollista, kun on itsevarma ja luottaa omiin kykyihinsä.

Lähteet

Aaltonen, M. 2016. Liikunnan ja urheilun merkitys yhteiskunnan uusiutumisen kannalta. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja. Grano Oy, Turku. Luettavissa: <https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/Ei-vain-urheilua.pdf> . luettu: 14.5.2021

Airila, A & Bergbom, B. 2017. Verkostot pienyrittäjän tukena. Luettavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135334/Verkostot%20pienyritt%c3%a4j%c3%a4n%20tukena.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu: 24.3.2021.

Ammattikorkeakouluun.fi s.a. Opiskelu. Luettavissa: Opiskelu – Ammattikorkeakouluun.fi . luettu: 17.2.2021.

Arola, M. 2017. Eväitä työelämään. Kuusi tapaa lisätä korkeakouluopiskelijoiden työelämävalmiuksia. Luettavissa: <https://media.sitra.fi/2017/06/05104025/Selvityksia123.pdf> Luettu.30.6.2021.

Hämäläinen, O. 11.07.2018. Taloushallinto. Yritysten tunnusluvut- toimintaedellytyksen mittarit. Azets blogi. Luettavissa: <https://www.azets.fi/blogi/yritysten-tunnusluvut/>. Luettu:13.7.2021

Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y., & Van den Brande, G. 2016. EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework. Publication Office of the European Union. Luettavissa: <https://doi.org/10.2791/593884>. Luettu: 23.5.2021.

Haaga-Helia s.a.a. Yrittäjävalmennus. Luettavissa: https://opinto-opas.haaga-helia.fi/course_unit/ENT4LH101A. luettu: 23.3.2021

Haaga-Helia s.a.b. Yrittäjyyden eri muodot. Luettavissa: https://opinto-opas.haaga-helia.fi/course_unit/ENT3LH101A. Luettu: 29.3.2021.

Haaga-Helia s.a.c. Yrittäjän verkostot ja areenat. Luettavissa: https://opinto-opas.haaga-helia.fi/course_unit/ENT3LH101C. Luettu: 7.4.2021.

Haaga-Helia s.a.d. Yrittäjäksi ryhtymisen tavat. Luettavissa: https://opinto-opas.haaga-helia.fi/course_unit/ENT4LH101B. Luettu: 12.4.2021.

Haaga-Helia s.a.e. Yrittäjyys ja tulevaisuuden ennakointi, Luettavissa: https://opinto-opas.haaga-helia.fi/course_unit/ENT3LH101B. Luettu: 24.5.2021.

Haaga-Helia s.a.f. Liiketalouden koulutusohjelma, Helsinki, päivä. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/sites/default/files/file/2020-11/2018-2019-koulutusohjelma-amk-paiva-liiketalous-helsinki.pdf>. Luettu: 14.6.2021.

Haaga-Helia s.a.g. Opinnäytetyö, AMK. Luettavissa: <https://mynet.haaga-helia.fi/group/pakki/opinnaytetyo-amk>. Luettu: 14.7.2021.

Hakanen, M. 3.4.2019. Sinnikkyys. Menestystarina takana on usein sinnikkyys. Menestymisen taito blogi. Luettavissa: <https://www.modulcon.fi/2019/04/03/menestystarinan-takana-on-usein-sinnikkyys/>. Luettu: 9.7.2021.

Heikkinen, E. 2007. Yrittäjän persoonallisuus ja sen yhteys yrityksen kasvuun Big Five-teorian mukaan tarkasteltuna. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. School of business and Economics. Luettavissa: Yrittäjän persoonallisuus ja sen yhteys yrityksen kasvuun Big Five -teorian mukaan tarkasteltuna (jyu.fi). Luettu: 1.7.2021.

Häkkinen, S. 2016. Kotoutumiskoulutus osana kotoutumisprosessia - Maahanmuuttajien omia kokemuksia. Luettavissa: URN: NBN:fi:jyu-201606062927.pdf. Luettu: 13.8.2021

Jokinen, T & Römer-Paakkanen, T. 2017. Oppimateriaali. Julkaisematon lähde.

Jäppinen, T; Nelimarkka, B & Yli-Tainio, 2019. Yritys uralle! - Maahanmuuttajat jatko-opintoihin ja työhön toisen ja korkea-asteen yhteishankkeessa. Luettavissa: <https://www.kieli-verkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2019/yritysta-uralle-maahanmuuttajat-jatko-opintoihin-ja-tyohon-toisen-ja-korkea-asteen-yhteishankkeessa>. Luettu. 31.7.2021.

Karvinen, M. 2020b. Mitä yrittäjyys vaatii? Tarkistuslista yrittäjäksi aikovalle. Luettavissa: <https://www.ukko.fi/yrityskoulu/mita-yrityskoulu-vaatii/>. Luettu: 9.7.2021

Kautto, M., Koskinen, S., Karisto, A., Kiander, J., Reiihelä, M., Sullstöm, R., Valkonen, T., Martelin, T., Sainio, P., Koskinen, S., Vaarama, M. & Lehto, J. 2004. Ikääntyminen voimavarana. Tulevaisuusselonteon liiteraportti 5. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja | 33/2004. Edita Prima Oy, Helsinki. Luettavissa: Tulevaisuusselonteon liiteraportti 5 (vnk.fi) Luettu 17.5.2021.

Koiranen, M & Ruohotie. 2001. Yrittäjyyskasvatus: analyyseja, synteesejä ja sovelluksia. Aikuiskasvatus 2/01 111.s.106–109.

Komi, A. 13.08. 2018. Verkostoituminen pitää yrittäjän vetreänä. Uusiyrityskeskus blogi. Luettavissa: <https://uusyrityskeskus.fi/blogi/verkostoituminen-pitaa-yrittajan-vetreana>. Luettu: 7.4.2021.

Kotro, M 2007. Yrityksen Kannattavuus ja Rahoitus. Aloittavan ja pk-yrityksen näkökulma. Edita Publishing. Helsinki

Kuula, A. (1999). Toimintatutkimus: kenttätöitä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.

Laajala, T. 2015. Diskurssianalyttinen tutkimus ammattikorkeakoulun opetussuunnitelman kehittämisprosessista. Luettavissa: Laajala_Tiina_ActaE_NRO_177_pdfA.pdf (ulapland.fi). Luettu: 9.8.2021

Lahtinen, M. 2019. Suomi tarvitsee lisää maahanmuuttajia töihin. Täsmä, 2, s.3.

Liikunnan tutkimus 2025. Liikunnan tulevaisuudessa. Luettavissa: <https://www oulu.fi/liikunnanolosuhteet/tulevaisuus.htm#skenaariot>. Luettu: 2.5.2021

Liukkonen, J. 2017. Psyykinen vahvuus - mielen taitojen harjoituskirja. PS-kustannus. Jyväskylä. Luettu: 6.7.2021.

Manka, M & Manka, M. 2016. Hyvinvointi. Talentum Pro Helsinki

Omnia 2016. Yrittäjän on osattava myös tuotteistaa ja myydä osaamistaan. Yrittäjäyys. Omnia blogia. Luettavissa: <https://blogit.omnia.fi/elamaaomniaassa/2016/02/11/yrittajan-on-osattava-myos-tuotteistaa-ja-myyda-osaamistaan/?cookie-state-change=1626504627483>. Luettu:17.7.2021

Olshin, S. 3.4.2018. Pakkoyrittäjäyys: Yrittäjäyysblogi käsittelee yrittäjäksi ryhtymiseen ja yrittäjänä toimimiseen liittyviä teemoja kokeneen yrittäjän ja yrittäjäyyskouluttajan näkövinkkelistä. Yrittäjäyysblogi. Luettavissa: Pakkoyrittäjäyys - Mitesbisnekset.fi | Sanna Olshin. Luettu: 28.3.2021.

Opetushallitus 2012. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet. Luettavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/139342_aikuisten_maahanmuuttajien_kotoutumiskoulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2012.pdf. Luettu: 18.1.2021

Opetushallitus 2017. Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/aikuisten_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2017.pdf: Luettu: 21.1.2021.

Opetushallitus 2019. Lukion opetussuunnitelman perusteet. Luettavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2019.pdf. Luettu: 27.1.2021.

Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a. Suomen koulutusjärjestelmä. Luettavissa: <https://minedu.fi/koulutusjarjestelma#toinenaste>. Luettu: 26.1.2021.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b. Koulutuksen yrittäjäyyslinjaukset. Luettavissa: <https://okm.fi/documents/1410845/4363643/yrittajyyslinjaukset-koulutukseen-okm-2017.pdf/dd81b6e7-888e-45e4-8c08-40d0d5a5277e/yrittajyyslinjaukset-koulutukseen-okm-2017.pdf?t=1490695669000>. Luettu: 18.3.2021.

Opetushallitus 2014. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteet.

Luettavissa:https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/155101_lukiokoulutukseen_valmistavan_koulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf. Luettu: 26.1.2021.

Opetusministeriö 2006. Luovien alojen yritystoiminnan kehittäminen Verkostomainen toimintamalli -selvitys. Luettavissa: Luovien alojen yritystoiminnan kehittäminen(valtioneuvosto.fi) Luettu:26.3.2021.

Parkkinen, K. 1999. Yrittämisestä ammatti. Edita. Helsinki

Peiponen, P. 2020a. Liikeidea – ideasta kohti kannattavaa liiketoimintaa: Luettavissa: <https://www.ukko.fi/blogi/liikeideasta-kannattavaa-liiketoimintaa/>. Luettu: 24.1.2021.

Rajahonka, M & Raitasuo, p. 2015. Luovien alojen yrittäjyyden kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisohjelma: Arviointi. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu Pienyrityskeskus. Luettavissa: Luovien alojen kehittämisohjelman arviointi_web4649.pdf (luovasuomi.fi). Luettu: 27.3.2021.

Römer-Paakkanen, T. 2001. Yrittäjyyskasvatusta korkeakouluissa. Tavoitteena aktiivinen ja yrittävä päättäjien, työntekijöiden ja yrittäjien sukupolvi. Aikuiskasvatus -lehti 2, s.142–252.

Römer-Paakkanen, T., Suonpää, M & Vehkaperä, U. 2019. Monimuotoiset yrittäjyysopinnot. Luettavissa: <https://www-old.metropolia.fi/tutkimus-kehittaminen-ja-innovaatiot/julkaisut/opiskelijat-mukaan-yrittamaan-ja-omistajavaihdoksiin/monimuotoiset-yrittajyysopinnot/> Luettu: 23.3.2021.

Sitra (2013). Kolme kestävän kehityksen polkua yrityksen menestykseen. Luettavissa: <https://www.sitra.fi/artikkelit/kolme-kestavan-kehityksen-polkua-yrityksen-menestykseen/> Luettu: 28.6.2021

Suomen Yrittäjät. s.a.a Valitse oikea yhtiömuoto. Liiketoiminnan koko ja riskit ratkaisevat. Luettavissa: Yrittajat.fi. Luettu: 22.3.2021.

Suomen yrittäjät. s.a.b. Uskalla innostua! Opettajan opas yrittäjyysosaamiseen.

Luettavissa: sy_opettajan_opas_yrittajyysosaamiseen.pdf (yrittajat.fi)

Luettu: 30.6.2021.

Tampereen yliopisto s, a. Voimavarat käyttöön. Kehitä psykologista pääoma. Itseluottamus. Luettavissa. <https://sites.tuni.fi/voimavaratkayttoon/itseluottamus/>. Luettu.30.6.2021

Toivola, T. 2006. Verkostoituva yrittäjyys – Strategiana kumppanuus. Edita. Helsinki

Tonts, A. 2019. Verkostoidu vaikuta menesty - miten kasvatat sosiaalista pääomaa ja muutat sen taloudelliseksi hyödyksi. Aide Tonts. Espoo.

Tuplaamo, P. toukokuu, 2014. Seitsemän vetovihjettä verkostoitumiseen. Video. katsottavissa. https://www.youtube.com/watch?v=oMTuBo_jHjl. Katsottu: 29.03.2021.

Uusiyrittäjäkeskus, s.a. Yritysmuoto. Luettavissa: Yritysmuodot - Uusiyrittäjäkeskus. Luettu: 22.3.2021.

Valtio liikuntaneuvoston 2019. Liikunnan muutostekijäkortti. Luettavissa.<https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/VLN-Muutostekija%CC%88kortti-VALMIS.pdf>. Luettu.7.5.2021.

Viitala, R. & Jylhä, E. 2013. Liiketoimintaosaaminen. Menestyvän yritystoiminnan perusta. Edita Publishing. Porvoo

Westerholm, H. 2007. Tutkimusmatka pieniyrittäjän työvalmiuksien ytimeen: Kirjallisuuden ja DACUM-analyysiin perustuva kartoitus. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto, taloustieteiden tiedekunta. Luettavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13204/9789513928414.pdf?sequence=1&isAllowed=y> . Luettu 23.5.2021.

Yoop. fi.2020. Kartoita yrittäjyysosaamisesi. Luettavissa: YOOP - Kartoita yrittäjyysosaamisesi. Luettu: 27.7.2021.

Yrittäjyysblogi käsittelee yrittäjäksi ryhtymiseen ja yrittäjänä toimimiseen liittyviä teemoja kokeneen yrittäjän ja yrittäjyyskouluttajan näkövinkkelistä.

Liitteet

Liite 1. Yrittäjävalmennus-opintojakso: Liiketoimintasuunnitelma, esitykset

Liite 2. Yrittäjän verkostot ja areenat -opintojakso: Reflektointi

Liite 3. Yrittäjäyys eri muodot -opintojakso: Reflektointi

Liite 4. Yrittäjäyys ja tulevaisuuden ennakointi -opintojakso: Reflektointi

Liite 5. Yrittäjäksi ryhtymisen tavat -opintojako: Reflektointi

Liite 6. StartUP School From Idea to Prototype: Reflektointi, Kuvio

Liite 7. Avaimet suomalaiseen työelämään: Reflektointi

Liite 8. Yritys uralle! Mentorointi Diplomi

Liite 9. Yritystapahtumien tuotantoa: Reflektointi

Liite 10. Työssäoppimisen opintojaksot: Reflektointi ja todistukset

Liite 11. Juurru Suomen- projektin todistus

Liite 11. Stipendi: Esimerkilliselle ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajaopiskelijalle

Liite 13. Liiketalouden perustutkinto merkonomi

Liite 14. Stipendi: Aktiivisuudestasi ja hienosta menestyksestäsi LUVA-koulutuksen

Liite 15. Lukioon valmistavan koulutuksen todistus

Liite 16. Perusasteen päättötodistus

Liite 17. Kotoutumiskoulutuksen todistus